

**ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERGAN DAĞI (ERZİNCAN)'NIN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Zeynettin ALPASLAN

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

ERZİNCAN

2012

Her Hakkı Saklıdır

Yrd. Doç. Dr. Mustafa KORKMAZ danışmanlığında, Zeynettin ALPASLAN tarafından hazırlanan bu çalışma 05.07.2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Biyoloji Anabilim Dalı Botanik Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ali KANDEMİR

İmza:

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mustafa KORKMAZ

İmza:

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ekrem KÖKSAL

İmza:

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Doç. Dr. Recep POLAT

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans

ERGAN DAĞI (ERZİNCAN)'NIN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Zeynettin ALPASLAN

Erzincan Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Biyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa KORKMAZ

Bu çalışma, Erzincan ili sınırları içerisinde yer alan Ergen Dağı ve dağın eteklerindeki köylerde bulunan bazı bitkilerin bu yörede yaşayan halk tarafından etnobotanik kullanımını belirlemek amacıyla, 2011 yılının Nisan ve Ağustos ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma alanındaki 42 familyaya ait toplam 125 taksonun, 82'si gıda, 56'sı tıbbi, 22'si yem, 4'ü eşya, 3'ü süs, 2'si balık ağı ve 6'sı yakacak amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. Yöre halkı tarafından 6 bitkiye sadece isim verilmiş olup, bu bitkilerin herhangi bir kullanımı bulunmadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda etnobotanik özellikleri bakımından 35 bitkiye ait verilerin mevcut literatürlerle örtüştüğü, 84 bitkinin ise farklı kullanımlarının olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan 10 bitkinin kullanımına ait bilgiler ilk kez çalışmamızda verilmektedir. Ayrıca tarafımızdan etnobotanik amaçlı kullanılabilir 16 bitki belirlenmiş ve hangi amaçlarla kullanılabilirliği açıklanmıştır.

En çok takson ihtiva eden 5 familyanın sırası şöyledir; **Asteraceae** 17 (% 13,06), **Rosaceae** 13 (% 10,04), **Lamiaceae** 12 (% 9,6), **Fabaceae** 8 (% 6,4) ve **Alliaceae** 6 (% 4,8)'dir.

2012, 143 Sayfa**Anahtar Kelimeler:** B7, Erzincan, Ergen Dağı, Etnobotanik, Tıbbi Bitkiler

ABSTRACT

Master Thesis

THE ETHNOBOTANICAL PROPERTIES OF ERGAN MOUNTAIN (ERZİNCAN)

Zeynettin ALPASLAN

Erzincan University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Biology

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Mustafa KORKMAZ

This study was carried out between April and August in 2011 and aimed to determine some plant species' Ethnobotanical utilization by the people living in the villages and settling around Mount Ergan, which is located in Erzincan. Determined 125 species belonging to 42 families utilized by the people, 82 of them are for food, 56 of them for medical purposes, 22 for forage, 4 for daily items, 3 for ornamental, 2 as fish net and 6 utilized as fuel. It has been found that 6 plants are named by local people but are not utilized. As a result of the study, it was determined that 35 plants' information overlaps with the literature in terms of ethnobotanical properties, 84 plants have different use. The information that 10 plants of those are used by people has appeared in this study for the first time, and we determined 16 plants that have properties that might be used for ethnobotanical purposes.

The order of 5 families that have the most taxa is as follows: **Asteraceae** 17 (13,06 %), **Rosaceae** 13 (10,04 %), **Lamiaceae** 12 (9,6 %), **Fabaceae** 8 (6,4 %) and **Alliaceae** 6 (4,8 %).

2012, 143 Pages**Keywords:** B7, Erzincan, Ergan Mountain, Ethnobotany, Medicinal Plants

TEŞEKKÜR

Tez konunun belirlenmesinde ve tez çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa KORKMAZ'a,

Bölümdeki çalışmalarına imkân sağlayan bölüm başkanımız Sayın Prof. Dr. Salih DOĞAN'a ve Fakültede yürüttüğüm çalışmalarda yardımlarını esirgemeyen Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na,

Bitkilerin teşhislerinde, çok samimi destek ve tavsiyelerini gördüğüm Sayın Doç. Dr. Ali KANDEMİR'e, Sayın Prof. Dr. A. Selçuk ERTEKİN'e

Jeoloji ve Topografya haritalarının çizimlerinde yardımcı olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Şaban ÇELİKOĞLU'na ve iklim verilerinin yorumlanmasına yardımcı olan coğrafya öğretmeni Sayın E. Setenay BİNGÖL'e, arazi çalışmalarında yardımcı olan Biyoloji Bölümü Arş. Gör. Veli İLHAN'a

Bu çalışmanın tüm aşamalarında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme, tez çalışmasının her aşamasında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen sevgili arkadaşım Nevzat TURGUT'a ve çok değerli ailesine, arazi çalışmalarında yardımcı olan kardeşim Namedin ALPASLAN'a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca arazi çalışmaları sırasında bizden yardımlarını esirgemeyen Yaylabaşı Beldesi Belediyesi Başkanlığına ve yöre halkına teşekkür ederim.

Bu araştırmanın yürütülmesinde maddi desteğinden dolayı Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansına (S028/TRA1/10/TTS/2010-016'nolu proje) teşekkür ederim.

Zeynettin ALPASLAN

Temmuz, 2012

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ.....	7
3. MATERYAL ve METOT.....	18
4. ARAŞTIRMA ALANININ TANITIMI.....	21
4.1. Coğrafik Durum	21
4.2. İklim	23
4.2.1 Sıcaklık ve Yağış.....	23
4.2.2 Basınç ve Rüzgar.....	25
4.3 Tarım ve Hayvancılık	26
5. BULGULAR	28
5.1 FAMILİYALAR	28
5.1.1 ALLIACEAE	28
5.1.2 APIACEAE	29
5.1.3 ARALIACEAE.	31
5.1.4 ASPARAGACEAE.....	32
5.1.5 ASPHODELACEAE	33
5.1.6 ASTERACEAE.....	34
5.1.7 BERBERIDACEAE.....	43
5.1.8 BORAGINACEAE	44
5.1.9 BRASSICACEAE.....	46
5.1.10 CAPRIFOLIACEAE.....	48
5.1.11 CARYOPHYLLACEAE.	49
5.1.12 CHENOPODIACEAE	51

5.1.13 CONVOLVULACEAE.....	52
5.1.14 CORNACEAE	53
5.1.15 CRASSULACEAE	53
5.1.16 CUPRESSACEAE	54
5.1.17 CYPERACEAE	55
5.1.18 DIPSACACEAE	56
5.1.19 EUPHORBIACEAE.	56
5.1.20 FABACEAE.....	58
5.1.21 GERANIACEAE	61
5.1.22 HYPERICACEAE	62
5.1.23 IRIDACEAE	63
5.1.24 IXIOLIRIACEAE	63
5.1.25 JUGLANDACEAE	64
5.1.26 LAMIACEAE	65
5.1.27 LILIACEAE.....	71
5.1.28 MALVACEAE.....	72
5.1.29 MORACEAE	74
5.1.30 ORCHIDACEAE	75
5.1.31 PAEONIACEAE.....	77
5.1.32 PLANTAGINACEAE.....	78
5.1.33 PLUMBAGINACEAE.....	79
5.1.34 POLYGONACEAE	80
5.1.35 PRIMULACEAE	83
5.1.36 ROSACEAE.....	83
5.1.37 RUBIACEAE.....	91
5.1.38 SALICACEAE.....	92
5.1.39 SCROPHULARIACEAE.....	93
5.1.40 TAMARICACEAE	94
5.1.41 THYMELAEACEAE	95
5.1.42 URTICACEAE	96
6. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	105

KAYNAKLAR	117
EKLER.....	122
EK 1 Çalışma alanında tarafımızdan belirlenen ve ekonomik amaçlarla değerlendirilebilecek türler	123
EK 2. Çalışma alanında tarafımızdan belirlenen ve ekonomik amaçlarla değerlendirilebilecek türlerden bazılarının fotoğrafları	125
EK 3. Ergan Dağı'nın etnobotanik özelliği olan bitkilerinden bazılarının fotoğrafları	128
EK 4. Araştırma alanından izlenimler.....	136
EK 5. Kaynak kişiler	142
ÖZGEÇMİŞ	143

KISALTMALAR

Lok.	: Lokalite
m	: Metre
ha	: Hektar alan
MTA	: Maden Tetkik ve Arama
°C	: Santigrat derece
Subsp.	: Alt tür
var.	: Varyete
km	: Kilometre
km ²	: Kilometre kare
mm	: Milimetre
m/sn	: Metre / saniye
hPa	: Hacim / Pascal

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 4. 1. Türkiye Grid Kareleme Sistemi Haritası	22
Şekil 4. 2. Araştırma Alanının Topoğrafya Haritası	22
Şekil 6.1. Literatürden Farklı Kullanımları Belirlenen Bitkilerin Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı.....	110
Şekil 6. 2. En Çok Takson İhtiva Eden Familyalar.....	111

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi Ortalama Sıcaklık Verileri.....	23
Tablo 4.2. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi En Yüksek Sıcaklık Verileri.....	24
Tablo 4.3. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi En Düşük Sıcaklık Verileri	24
Tablo 4.4. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi Ortalama Yağış Miktarı Verileri	24
Tablo 4.5. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi Ortalama Bağıl Nem (%) Verileri	24
Tablo 4.6. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi Ortalama Yerel Basınç (hPa) Verileri .	26
Tablo 4.7. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi En Hızlı Rüzgar (m/sn) Yönü ve Verileri	26
Tablo 5.1. Ergan Dağında Yöre Halkı Tarafından Literatürden Farklı Amaçlarla Kullanılan Bitkiler.....	98
Tablo 6.1. Çalışmamız İle Yakın Bölgedeki Bazı Araştırmaların Etnobotanik Özellikleri Bakımından İlk Üç Familyasının Karşılaştırılması.....	112
Tablo 6.2. Araştırma Alanında Kullanımı Literatürlerle Uyuşan Bitkiler	113
Tablo 6.3. Araştırma Alanı İle Yakın Bölgedeki Bazı Araştırmalarda Bitkilerin Etnobotanik Kullanımı Açısından Karşılaştırılması	115

1. GİRİŞ

Doğadaki tüm hayvanlar, bitkiler ve insanlar bir dengenin ürünüdür. Bunlar içerisinde bitkiler, mitolojide tanrının insana verdiği en değerli armağan olarak ele alınmıştır. İlk çağlardan kalan arkeolojik bulgular, insanların, besin elde etmek ve sağlık sorunlarını gidermek için öncelikle bitkilerden faydalandığını göstermektedir. Deneme yanılma yoluyla elde edilen bu bilgiler, tarih boyunca kullanım şekillerindeki bazı değişiklik ve gelişmelerle günümüze kadar ulaşmıştır. Kuzey Irak'ta Şanidar Mağarası'nda 1957 yılında yapılan kazılarda bulunan Neandertal adamı kalıntıları yanında mezarda bulunanlar, bitki-insan ilişkisinin başlangıcına ait ilk veri olarak kabul edilir. 60 bin yıl öncesinden günümüze gelen ve bir şamana ait olduğu düşünülen bu mezarda, civanperçemi, kanarya otu, mor sümbül, gül hatmi, peygamber çiçeği ve ebegümece gibi bitki türlerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Ölülerini gömmeye başlayan bir toplumda, ölen kişinin tekrar yaşama döndüğünde kullanacağı düşüncesiyle mezara konulduğu tahmin edilen bu bitkilerin, yenenler ve şifalı olanlar diye ayrılmaya başlandığının da bir göstergesi olabileceği düşünülmektedir. Çünkü bu bitki türleri günümüzde de özellikle tıbbi bitki olarak hala kullanılmaktadır. Yüzyıllardan beri süregelen insan ve bitki arasındaki bağ sonucunda, günümüzde tüm dünyanın önemini kabul ettiği ve ciddi araştırmaların yapıldığı deneme yanılma yoluyla edinilmiş ve uzun bir zaman sürecinde nesilden nesile aktararak günümüze kadar ulaşan çok değerli bilgileri yansıtan içerikleri ile bitkilerin bilimsel olarak değerlendirilmelerine önemli katkıda bulunan etnobotanik bilim dalı doğmuştur (Kendir ve Güvenç; 2010).

Etnobotanik, geniş anlamda “evrim süreci içinde insan-bitki ilişkileri”dir. Dar anlamda ise “bir yörede yaşayan halkın çevresinde bulunan bitkilerden çeşitli gereksinimlerini karşılamak üzere yararlanma bilgisi ve o bitkiler üzerine etkileri” olarak özetlenmektedir (Yapıcı vd., 2009). Ayrıca etnobotanik terimi, ilk kez 1896 yılında, bir biyoloji profesörü olan John W. Harshberger tarafından, yerel halkın doğa tarihinin araştırılmasını belirtmek için kullanılmaya başlamış olup, basitçe “bitkilerin yerel halk tarafından kullanımı” olarak tanımlanmıştır (Kendir ve Güvenç;

2010, Tekin; 2011). Tıbbî bitki terimi ise, hastalık tedavisinde veya hastalıklardan korunmak amacıyla kullanılan bitkileri ya da bitkisel ürünleri kapsar. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 1980 yılında tıbbî bitkileri “bir veya daha fazla organıyla tedavi edici veya hastalıkları önleyici olabilen veya herhangi bir kimyasal farmasötik sentezin öncüsü olabilen bitki çeşidi” olarak tanımlamıştır (Yıldırım, 2004; Yapıcı vd., 2009).

Etnobotanik çalışmalar, halk arasında bitkilerin geleneksel olarak sınıflandırılması, yönetimi ve kullanımı konusunda yapılan çalışmalardır. Etnobotanik çalışmalar; yalnızca insanlarla bitkilerin yüzyıllardan beri devam eden karşılıklı etkileşimlerini kaydetmekle kalmaz aynı zamanda bu etkileşimden doğan sonuçların, biyolojik çeşitliliğin korunması ve kırsal kesimde yaşayan halkın gelişiminde kullanılmasına da olanak verir. İnsanlar bitkilerle sürekli etkileşim halindedir. Bitkiler en çok gıda ve ilaç olarak kullanılmakla beraber, yakıt, yapı malzemesi, süs eşyası, boya, büyü (inançsal) vb. amaçlar için de kullanılmaktadır (Baytop, 1999; Mart, 2006; Kendir ve Güvenç, 2010).

Gıdasını avcılık ve toplayıcılık ile sağlayan tarih öncesi toplulukların yaşamlarında yabani bitkiler önemli bir yer almaktaydı. Bitkilerin ilk tarımsal uygulamalarla yetiştirilmeye başlanmasıyla, beslenmede yabani bitkilerin önemi azalmasına rağmen, özellikle kıtlık dönemlerinde halk, yabani bitkilerden yararlanmayı sürdürmüştür. Birçok yabani bitkinin Toprak üstü kısmı veya kökleri sebze olarak kullanılmaktadır. Bazı türler yemeklere koku ve tat veren baharat olarak, bazıları da çay olarak oldukça yaygın kullanılmaktadır (Baytop, 1999; Mart, 2006).

İlk çağlardan günümüze kadar insanoğlu kendi yöresinde bulunan bitkilerden farklı amaçlar için çeşitli şekillerde yararlanmıştır. Önceleri doğadan topladıkları yabani bitkileri kullanmış, sonraları en çok kullandıkları bitkilerin tarımını yapmışlardır. Halkın özellikle hastalıkların tedavisinde kullandığı bitkileri ele alan araştırmalar çok büyük önem taşımaktadır. Halk ilaçları, uzun yıllardan beri etkileri insanlar üzerinde denenerek günümüze ulaşmıştır. Pek çoğu da bilimsel yönden araştırılmayı beklemektedir. Herhangi bir kullanılışı tespit edilmemiş bitkilerde etken madde

aramak yerine, öncelikle yüzlerce yıldan beri halkın yararlı olduğuna inanarak ısrarla kullandığı bitkiler üzerinde çalışmak daha çok verim sağlayacaktır. Bu sayede hem eldeki veriler bilimsel olarak ispatlanmakta, hem de zaman ve maddi bakımdan kısıtlı imkânlarla sahip araştırmacıların bu tarz kayıpları önlenmektedir (Sadıkoğlu, 1998).

Anadolu halkının yabancı bitkileri ilaç olarak kullanımı çok eski devirlere kadar uzanmaktadır. Hititler dönemi tıbbi tabletlerinde bulunan reçete formüllerinde kayıtlı bitki adları bunun bir kanıtıdır. Bu dönemlerde yabancı bitkilerden yararlanıldığı gibi, bazı önemli tıbbi bitkiler, drog elde etmek için yetiştirilmekteydi. Ayrıca Hititler ve Bizans döneminde Anadolu'dan elde edilen bazı drogların dış ülkelere satıldığı da bilinmektedir. Kırsal bölgelerde, ilaç hazırlamak için genellikle çevrede yetişen veya yetiştirilen bitkiler kullanılmaktadır (Baytop, 1999).

Türk toplumu, çoğunluğunun kırsal bölgelerde yaşamasından dolayı, yabancı bitkilerle yakından ilgilenmektedir. Halk yabancı bitkilerin bir bölümünden gıda, baharat, boyar madde veya hastalıkların tedavisinde yararlanmaktadır. Tıbbî bitkilerin amaca uygun, etkili ve yeteri kadar kullanılabilmesi için kimyasal içeriğinin ve etken maddelerinin miktarları, özellikleri ve etki mekanizmalarının tespit edilmesi gerekmektedir (Baytop, 1984).

Bir yörenin folklor özellikleri o yörenin ayrılmaz parçalarından biridir. Bu özellikler arasında tıbbî folklor, insan yaşamını ilgilendirmesi bakımından özellikle önemlidir. Çok uzun yılların deneyimi olarak ortaya çıkan tıbbî folklor, özellikle sentetik ilaç sanayisinin gelişmesiyle birlikte önemini yitirmeye başlamıştır. Ancak son yıllarda, sentetik ilaçların istenmeyen yan etkilerinin ortaya çıkması ve bu sonuçların özellikle yazılı ve görsel basında geniş yer bulması tıbbî bitkileri yeniden gündeme getirmiştir (Yapıcı vd., 2009).

Türkiye Florası (Flora of Turkey and the East Aegean Islands)' na göre, Türkiye 174 familyaya ait 1251 cins ve 12.000'den fazla tür ve tür altı taksonu (alt tür ve varyete)

ile oldukça zengin bir flora sahiptir. Bu taksonların 234'ü yabancı kaynaklı ve kültür bitkisidir. Geriye kalan diğer türler ise yurdumuzda doğal yayılış gösteren bitkilerdir (Korkmaz, 1998).

Günümüzde tarımı yapılan birçok kültür bitkisinin yabancı formları yurdumuzda doğal yayılış göstermekte olup bu türlerin Türkiye florasının zenginliğine katkıları oldukça büyüktür (Kendir ve Güvenç, 2010).

“ Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi (Geçmişte ve Bugün) ” adlı eserde (Baytop, 1999) binlerce yıldan beri kullanılan şifalı bitkilerin tarihsel gelişimi, çeşitli dillerde isimleri, yetiştirilmeleri, drogların hazırlanması, tıbbi bitkilerin kimyasal bileşimleri, etkileri ve kullanılış yöntemleri hakkında genel bilgiler verilmiştir. Eserin ana bölümünde, Türkiye’nin kullanılan tıbbi bitkilerinin familyaları, botanik özellikleri, kimyasal bileşimleri, yöresel isimleri, kullanılış şekilleri konusunda bilgiler verilmiştir. Baytop’un bu eserinde dünyanın Tüm bitkilerinin sayısının yaklaşık olarak 750.000-1.000.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bunların yaklaşık 20.000 türünün tıbbi amaçla kullanıldığını ve Türkiye’de tıbbi olarak kullanılan bitkilerin sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte, 500 civarında olduğu tahmin edilmekte; ayrıca yaklaşık 200 tıbbi ve aromatik bitkinin ihraç potansiyelinin olduğu belirtilmektedir (Baytop, 1999; Tarakçı, 2006; Tekin, 2011).

Ülkemiz iklim, coğrafik yapı ve türlerin çokluğu ile Avrupa’nın en zengin florasına sahip olmasına rağmen ilaç sanayinin ihtiyacı olan hammaddelerin % 70’den daha fazlası ithal edilmektedir. İthal edilen droglar içinde yurdumuzda doğal olarak florada bulunan ve kültüre alınabilme ihtimali olan bitkiler de bulunmaktadır. İhraç edilen drogların ise çoğu içinde endemik bitkilerin olduğu ve doğadan doğrudan toplanan bitkisel materyalden oluşmaktadır. Bu bitkilerin doğadan rastgele ve aşırı bir şekilde toplanması bitki türlerinin nesillerinin devamını tehlikeye sokmaktadır. Ayrıca mevcut bitkilerden bu şekilde plansız ve kontrolsüz yararlanması büyük ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Bu bitkilerden tam olarak faydalanılabilmesi için bitki türlerinin tanınması, yayılış alanlarının bilinmesi, kültüre alınabilme yöntemlerinin araştırılması, bitki türlerinin etken maddelerine göre sektörel

kullanımının belirlenmesi, bitkilerin toplanması, yetiştirilmesi ve pazarlanması ile ilgili usul ve esasların yasalarla güvence altına alınması ve bu konuyla uğraşan kişilerin teknik bilgi ve becerilerinin artırılmasına bağlıdır (Yaldız vd., 2010).

Ülkemiz zengin bir flora ve kültür mirasına sahip olmasına rağmen Anadolu'da yabani bitkilerin halk arasındaki tedavi, gıda ve diğer amaçlarla kullanılmasını konu alan bilimsel nitelikte çalışma sayısı çok azdır.

Modernleşme, kentlere göç, sağlık hizmetlerine daha kolay erişim, yol ve ulaşım araçlarındaki gelişmeler vb. faktörlerin etkisi ile günümüzde etnobotanik bilgilerin önemi giderek zorlaşmaktadır. Bu etnobotanik bilgilerin kayıtlı olmaması ve genç nesillerin ilgisizliği nedeniyle de gün geçtikçe kaybolmaktadır. Bu bilgilerin kayıt altına alınabilmesi için organize ve kapsamlı bilimsel çalışmaların en kısa sürede yapılması gerekmektedir (Şimşek vd., 2004).

Bu çalışma Doğu Anadolu bölgesinde Erzincan ili sınırları içerisinde bulunan Ergan dağı çevre köylerinde yaşayan halkın çeşitli amaçlarla kullandığı bitkilerin listesinin oluşturulması, yöresel ve bilimsel adlarının tespiti, bu bitkilerden faydalanma amaç ve yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan etnobotanik bir çalışmadır. Çalışma ile yerel halkın çeşitli amaçlarla kullandığı ve nesiller boyunca aktarmaya çalıştığı, doğal bitkilerin kullanımına ilişkin orjinal bilgiler, genç kuşağın ilgisizliği sonucu yok olup gitmesini önlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma Erzincan da etnobotanik amaçlı yapılan ikinci çalışma olup bu alanda ilde yapılacak diğer çalışmaların tamamlanması ile Erzincan ilinin etnobotanik özelliklerinin ortaya konmasına önemli bir katkı yapacaktır.

Ergan Dağı'nın çalışma alanı olarak seçilmesinin başlıca sebepleri arasında;

1. Bu alanda günümüze kadar etnobotanik bir çalışmanın olmaması,
2. Yörenin floristik zenginliğe sahip olması ve bunun araştırmaya değer bulunması,
3. Elde edilen bilgilerin daha sonra yapılabilecek olan çalışmalara kaynak olması,

4. Yörede özellikle hayvancılığın yaygın olması ve yanlış otlatma, bilinçsizce bitki soğanlarının toplanıp satılması gibi sebeplerden etnobotanik değeri olan bitkilerin neslinin tükenmesi,
5. İnsanların ilaç ve gıda ihtiyaçlarını daha kolay yollardan karşılamaya başladıklarından etnobotanik bilgilerin giderek azalması,
6. Yöre halkının hangi bitki türlerini, ne amaçla ve nasıl kullandığı hakkında bilgileri kayıt altına almak,
7. Bitkileri hayatının her safhasında kullanıp adeta bitki ile iç içe yaşayan insanların dünyadan ayrılmaları ile sahip oldukları bilgilerin tamamen yok olup gitmesi kaygısı,
8. Aynı zamanda yapımı devam eden Ergen Dağı Kayak Merkezi çalışmalarından dolayı nadir, endemik ve ekonomik değeri olan bitkilerin yok olma tehlikesi gibi nedenler sıralanabilir.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Keskin ve Alpınar (2002), “Kışlak (Yayladağı-Hatay) Hakkında etnobotanik Bir Araştırma” adlı çalışmada, halk arasında kullanılan bitkilere ait 94 yöresel ad ile 32 bitkinin kullanım şekli hakkında bilgi vermişlerdir. Bilimsel karşılıkları verilen bitkiler için saptanan yöresel isimlerden 46’sının ilk kez kullanıldığı 13’ünün de farklı bitkiler için kullanıldığı belirtilmiştir.

Malyer vd. (2004), “ Tekirdağ ve Çevresindeki Aktarlarda Satılan Bazı Bitkiler ve Tıbbi Kullanım Özellikleri ” adlı çalışmada, Tekirdağ ve yakın çevresindeki aktarlar ile üç köy halkından elde edilen bilgiler doğrultusunda tedavi amacıyla sıklıkla kullanılan ve yabancı olarak yetişen bitkilerin hangileri olduğu ve bu bitkilerin hangi amaçlarla nasıl kullanıldığını belirtmişlerdir. En çok kullanıma sahip olan 40 bitkinin tür teşhisi belirlenerek tıbbi kullanım özellikleri yöresel olarak araştırılmıştır.

Doğanoğlu (2004), “Yenisarbademli - Isparta Yöresindeki Doğal Faydalı Bitkiler Üzerine Araştırmalar” adlı çalışma ile floristik açıdan zengin bir yöre olan Yenisarbademli Yöresi’nin faydalı doğal bitki taksonlarını araştırmıştır. Araştırma sonucu, yöre halkı tarafından çeşitli organlarından yararlanılan 43 doğal faydalı bitkinin tespit edilmiştir. Çalışmada taksonların kullanım oranları, kullanım amaçları ve yöresel isimleri saptanmıştır. Faydalı bitkiler bakımından oldukça zengin olan yörede her bir taksonun, ekonomik potansiyel olarak değerlendirilmesi ve kültürüyle ilgili detaylı çalışmaların yapılması öngörülmüştür.

Şimşek vd. (2004), “ Anadolu’da Halk Arasında Bitkilerin Kullanılış Amaçları Üzerinde Etnobotanik Bir Çalışma” ile ülkemizde sıklıkla tüketilen yenebilen yabancı bitkilerin kullanım amaçlarını belirlemek amacıyla, Anadolu’nun 14 iline bağlı ilçe ve köylerinde bulunan 2246 kişi üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada kaynak kişilerle yüz yüze görüşülerek anketler yapılmıştır. Anketlerle bitkinin hangi kısmının, hangi amaçlarla (gıda, ilaç, vd.) kullanıldığı ve tedavi amacıyla

kullanılması durumunda ise ne şekilde hazırlanarak (dekoksasyon, infüzyon, lapa veya merhemi, kuru veya taze formu şeklinde) hangi etkiyi elde etmek amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. Sık olarak kullanıldığı tespit edilen cinsler; *Plantago*, *Malva*, *Rumex*, *Thymus*, *Urtica*, *Chenopodium*, *Rosa*'dır. Halk arasında bu türlerden genel olarak ağrı kesici, kanser, hemoroid, diyabet, romatizma ve çeşitli iltihaplı rahatsızlıkların tedavisinde kullanıldığı saptanmıştır.

Tuzlacı (2004), ‘‘Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler’’ adlı çalışmada, Datça Yarımadası'nın florası, bitki örtüsü ve bu yörede halkın çeşitli amaçlarla yararlandığı bitkileri incelemiştir. Araştırmada 849 tür, alttür ve varyetelerle birlikte toplam 861 takson belirlenmiştir. Bu taksonların 25'i (%2.9) endemiktir. Ayrıca 26 bitkinin etnobotanik açıdan çeşitli amaçlarla yararlanıldığı, yöresel adları ve ne amaçla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Koyuncu (2005), ‘‘Geyve (Sakarya) ve Çevresinin Floristik ve Etnobotanik Açından İncelenmesi’’ adlı çalışmada toplam 107 familya ait 461 cins ve 932 takson (tür ve türaltı) tespit etmiştir. Araştırma bölgesinin etnobotanik açıdan incelenmesi sonucu 47 familya ve 66 cinse ait 89 tür ve türaltı taksonun yöre halkı tarafından yiyecek, yakacak, süsleme, süs bitkisi ve tıbbi amaçlarla kullanıldığı saptanmıştır.

Gençler Özkan ve Koyuncu (2005), ‘‘Traditional Medicinal Plants Used in Pınarbaşı Area (Kayseri-Turkey)’’ adlı çalışmada, Pınarbaşı'nda geleneksel halk ilacı olarak kullanılan 25 familyaya ait 44 bitki türünün kullanılış nedenleri ve uygulanış şekillerini saptamışlardır.

Ezer ve Avcı (2005), ‘‘Çerkeş (Çankırı) Yöresinde Kullanılan Halk İlaçları’’ adlı araştırma ile Çerkeş (Çankırı) İlçesinde çoğu bitkisel olmak üzere halk ilacı olarak kullanılan doğal kaynakları araştırmışlardır. Halk ilacı olarak kullanılan bitkilerin bilimsel ve yöresel adları, bitkilerin kullanılan kısımları ve kullanılış şekilleri verilmiştir. Bu çalışmada, Türkiye'de yapılan halk ilaçları ile ilgili araştırmalarla

karşılaştırılarak ülkemiz için yeni olan yöresel adlar, kullanılışlar ve tıbbi bitkiler tespit edilmiştir.

Elçi ve Sadık (2006), “Güdül (Ankara) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri” adlı araştırmalarında, 18 familyaya ait 23 bitkinin halk ilacı olarak, 6 familyaya ait 11 bitkinin besin olarak kullanıldığını saptamışlar.

Kıran (2006), “Kozan Yöresi Florasındaki Tıbbi Bitkiler ve Bunların Halk Tıbbında Kullanılışı” adlı çalışmasında, Kozan bölgesindeki (özellikle Anavarza çevresindeki) tıbbi bitkileri incelemiştir. Bu bitkilerin halk tarafından tedavi için kullanılışlarının ortaya çıkartılmasını amaçlamıştır. Yöre halkının tıbbi bitkilerden, özellikle çok ciddi olmayan sağlık sorunlarında yararlandığı ve bu yararlanışın Anavarzalı hekim Dioskorides’in (MS I. Yüzyıl) reçeteleriyle kısmen uyumlu olduğu belirtilmiştir.

Mart (2006), “Bahçe Ve Hasanbeyli (Osmaniye) Halkının Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması” kapsamında halkla yapılan görüşmeler sonucunda 33 familya ve 69 cinse ait 79 taksonun çeşitli amaçlar için (gıda, ilaç, ev eşyası, süs eşyası, kereste, boya, inançsal) kullanıldığını saptamıştır.

Bulut (2006), “Manavgat (Antalya) Yöresinin Faydalı Bitkileri” adlı çalışma, 2003-2005 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, yörede yayılış gösteren bitkilerin çoğunun tıbbi veya aromatik, bir kısmının da yün boyası ve ev eşyası olarak kullanıldığını tespit edilmiştir. Bitkilerin listesi, Türkçe isimleri ve kullanılan kısımları belirlenmiştir. Yörede boya elde etmede 14, gıda maddesi olarak 40, tedavi amaçlı 66 ve değişik amaçlarla kullanılan 75 faydalı bitki taksonu tespit edilmiştir.

Genç ve Özhatay (2006), “An Ethnobotanical Study in Çatalca (European Part of İstanbul) II” adlı araştırmada, Çatalca (İstanbul, Avrupa yakası) yöresinde tıbbi amaçla kullanılan 68 tür saptamışlardır. Bu bitkilerden 58 tanesi doğal tür, geri kalanları ise kültürü yapılan bitkilerdir. Araştırma alanındaki bitkilerin çoğunlukla

mide ve böbrek hastalıkları, öksürük, şeker hastalığı, iltihap ve romatizma tedavisinde kullanıldığı belirlenmiştir.

Tarakçı (2006), “Beykoz Civarındaki Tıbbi Özellik Taşıyan Bitkiler Üzerine Araştırmalar” adlı çalışmasında, biyolojik zenginlik kaynaklarımızdan birisi olan bitkilerimizin bilinmeyen bazı tıbbi özelliklerini belirlemiştir. Çalışmada Beykoz İlçesi’nde toplam 451 bitki taksonu saptanmış olup bunların 415 tanesi doğal, 36 tanesi ise eksotik olup, 99 tanesi tıbbi özellik gösterdiği tespit edilmiştir. 99 bitki taksonundan 17 tanesinin tıbbi amaçlarla kullanıldığı ilk defa bu çalışmada saptanmıştır. En çok doğal bitki taksonu bulunan familya Leguminosae, tıbbi özellik bakımından en fazla tür içeren familya ise Compositae familyası olarak tesbit edilmiştir. Tıbbi özellik gösteren 99 taksondan, 23 tanesi aynı zamanda zehirli özellik gösterdiği belirlenmiştir.

Ezer ve Arısan (2006) “Folk Medicines in Merzifon (Amasya, Turkey)” adlı makalede, 35 bitki ve 4 hayvan türü ile 3 hayvansal ve 1 inorganik kaynağın çeşitli şekillerde halk ilacı olarak kullanıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca bu çalışmada, kullanılan halk ilaçlarının yöresel adları, bitkilerin tedavide kullanılan kısımları, kullanma şekli ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bitkisel halk ilaçları en çok sindirim sistemi hastalıkları ile kalp ve dolaşım sistemi bozukluklarına karşı kullanıldığı belirtilmiştir. Bu çalışmada 4 türe ait yeni yöresel ad ve 6 bitkiye ait farklı kullanımlar tespit edilmiştir.

Gençay (2007), “Cizre (Şırnak)’nin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında, Cizre ve çevresindeki halkın gıda, ilaç, yem, yakacak, süs, el sanatları ve değişik amaçlar için yararlandıkları bitkilere ait geleneksel bilgileri derlemiştir. Çalışma; 2005- 2006 yılları arasında gerçekleştirilmiş olup, Cizre ve çevresindeki 23 köy, 26 mezra ile kurulan yerel pazarda yürütülmüştür. Bu çalışmada 60 kişiyle görüşme yapılmıştır. Bölgede kullanımı belirlenen 53 familyaya ait toplam 171 bitki taksonu ve bunlara ait yerel bilgiler belirlenmiştir. Toplanan bitkilerin; 99’nun gıda, 45’nin yem, 44’nün ilaç, 25’nin süs, 21’inin el sanatları, 20’sinin yakacak olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra 20 bitki türünün de farklı alanlarda yararlı

oldukları saptanmıştır. Kullanımı belirlenen her bir bitkinin familya adı, Latince tür adı, yerel adı, lokalite bilgileri, toplanma yeri ve toplanma tarihleri, bitkinin kullanılan kısmı, kullanım şekli ve kullanıcılar hakkındaki detaylı bilgilerin TÜBA-TÜKSEK veri tabanına aktarıldığı belirtilmiştir.

Yeşil (2007), “Kürecik (Akçadağ-Malatya) Bucağında Etnobotanik Bir Araştırma” adlı çalışma ile geleneksel olarak kullanılan bitkileri saptamak amacıyla Temmuz 2005-Nisan 2007 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalışma kapsamında 20 yerleşim yerine gidilerek 350 bitki örneği toplandığı ve toplanan bu bitkilerin yöresel adları, kullanılışları, kullanılan kısımları, kullanma hazırlanışları, uygulanış şekilleri, dozları ve uygulama süreleri hakkında bilgiler derlenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda farklı kullanışlara sahip 129 takson (123 doğal, 6 kültür) tespit edilmiştir. Bunlardan 45’i bitkisel tedavi, 60’ı gıda, 13’ü baharat veya çay, 24’ü hayvan yemi, 16’sı boya, 16’sı yakacak olarak, 28’inin ise bunların dışında kullanılışlarının olduğu belirtilmiştir.

Cansaran vd. (2007), “Ovabaşı, Akpınar, Güllüce ve Köşeler Köyleri (Gümüşhacıköy/Amasya) Arasında Kalan Bölgede Etnobotanik Bir Araştırma” adlı makalede, Eylül 2004 – Mart 2006 tarihleri arasında 2 kişilik bir ekiple aralıklı olarak toplam 15 gün, 20 kaynak kişi ile görüşme gerçekleştirmişlerdir. Bu görüşmeler sonucunda, 170 bitki örneği toplanılmış ve etnobotanik özellikleri belirlenmiştir. Bu örneklerden 10’u Türkiye’ye endemik olup toplam 106 takson belirlenmiştir. 59 gıda, 14 ilaç, 6 yakacak, 7 yem ve 20 el sanatlarında kullanımın yanı sıra 18 bitki türünün de farklı alanlarda yararlı oldukları saptanmıştır. Alandan farklı bitki kullanımlarına ilişkin 136 kullanım biçimi (reçetesi) derlenmiştir.

Kızıllı ve Özhatay (2008-2009), “Local Names of Some Plants From The South Part of İzmit (Northwest Turkey)” adlı çalışmalarında, Nisan 2006-Eylül 2007 tarihleri arasında İzmit’in güney kesiminde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada bitkilerin yerel kullanımlarının yanında yöresel isimleride belirlenmiştir.

Bulut (2008), ‘‘Bayramiç (Çanakkale) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar’’ adlı araştırmasında, Nisan 2004-Haziran 2007 tarihleri arasında Bayramiç ile merkezine ve 76 köye gitmiştir. Arazi alışmaları esnasında yöreden 364 bitki örneği toplamış olup, toplanan bitkilere ait çeşitli etnobotanik özellikler belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda yörede etnobotanik kullanımı olan 193 bitki (takson) saptanmıştır. Bunların 161’i yabani, 32’si ise yörede yetiştirilen költür bitkilerdir. Bu bitkiler sırasıyla, halk ilacı (90 takson), besin (68 takson), hayvan yemi (27 takson), çay (17 takson), süs (15 takson), yakacak (14 takson), süpürge (9 takson), baston (9 takson), baharat (9 takson), it (6 takson) ve boya (6 takson) olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bayramiç yöresinde 185 bitkinin kullanılışı ilk kez bu çalışmayla belirlenmiş olup, bunlardan 120 bitki Çanakkale ilinde, 28 bitki ise yurdumuzda etnobotanik bakımdan ilk kez kaydedilmiştir.

Akan vd. (2008), ‘‘Arat Dağı ve çevresinde (Birecik, şanlıurfa) Etnobotanik Bir Araştırma’’ adlı çalışmada 49 familya ve 193 cinse ait 299 taksonun 170’sinin etnobotanik özelliğinin olduğunu tespit etmişlerdir. Bunlardan 59’u yem, 33’ü yiyecek, 19’u yakacak, 17’si tıbbi amaçlı, 13’ü zararlı, 8’i süpürge yapımında, 5’i süs bitkisi, 5’i boya, 3’ü oyun amaçlı (ocuklar için) ve 11’i de diğer amaçlarla kullanıldığı belirtilmiştir. Yöre halkı tarafından 33 bitkiye sadece isim verilmiş olup, bu bitkilerin herhangi bir kullanımının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Doğan (2008), ‘‘Ovacık (Tunceli) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri’’ adlı araştırmada, yörede toplanan 76 bitki örneğinin teşhisi sonucu 67 türden geleneksel halk ilacı olarak yararlanıldığı saptanmış ve bunlardan 65’i yabani, 2’si ise yörede yetiştirilen bitkilerden olduğunu belirtmiştir. Ovacık yöresinde kaydedilen bitkilerden en çok soğuk algınlığı, yara ve şeker hastalığının tedavisinde yararlanıldığı tespit edilmiştir.

Vural (2008), ‘‘ Honaz Dağı ve çevresi’ndeki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri ’’ adlı çalışmasında, 13 köy ve 6 kasabadan 81 adet kaynak kişiyle görüşmüş ve alanda bulunan doğal bitkilerin 356 farklı kullanım olduğunu belirtmiştir. Araştırma alanında tespit edilen 964 türden, 60 familyaya ait 184 (%19)

taksonun gıda (67 kullanım), yem (112 kullanım), tedavi (107 kullanım), yakacak (26 kullanım), el sanatları (25 kullanım) ve çeşitli amaçlar için (19 kullanım) kullanıldığı saptanmıştır.

Aksakal ve Kaya (2008) “Erzurum ve Çevresinde Halk Tarafından Gıda Amaçlı Olarak Kullanılan Bitkiler” adlı makalede çoğunlukla Lamiaceae (Ballıbabagiller), Rosaceae (Gülgiller), Apiaceae (Maydanozgiller) ve Asteraceae (Topluçiçekgiller) familyalarına ait 72 tür belirlemiştir. Bu türlerin Latince isimlerinin yanı sıra yöresel isimleri ve kullanılan kısımları saptanmıştır. Belirlenen bitkilerin çiğ veya pişirilerek tüketildiği, bazılarının baharat, bazılarının ise turşu yapımında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kızıllarslan (2008), “İzmit Körfezi’nin Güney Kesiminde Etnobotanik Bir Araştırma” adlı çalışmada, bölgede geleneksel olarak kullanılan bitkilerin yöresel adları, kullanılışları, kullanılan kısımları, hazırlanışları, uygulanış şekilleri ve uygulama süreleri hakkında bilgileri saptamak amacıyla 9 belediye ve 15 köy ziyareti gerçekleştirmiş olup, 145 bitki örneğini toplamıştır. Bilgilerin ve bitkilerin derlenmesinin sonucunda çalışmada farklı kullanılışlara sahip 118 takson (104 doğal, 14 kültür) belirlenmiştir. Bu taksonlardan, 77’sinin halk ilacı, 59’nun gıda, 13’ünün baharat veya çay, 23’ünün hayvanlarda tedavi amacıyla ve yem olarak, 7’sinin yakacak olarak kullanıldığı ve 37’sinin ise bunların dışındafarklı kullanılışlarının olduğu saptanmıştır.

Yapıcı vd. (2009), “Kurtalan (Siirt) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri” adlı araştırmalarında 34 bitkinin mahalli isimleri ve kullanım alanlarını tespit etmişlerdir. Bunların 23’ünün tıbbî, 4’ünün gıda, 7’sinin de diğer (yakacak, hayvan yemi vb.) alanlarda kullanıldığı belirtilmiştir.

Metin (2009), “Mut ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin (Mersin) Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında, Araştırma alanından toplanan bitkilerden 75 familyaya ait 195 tür tespit etmiştir. Bunlardan, gıda (163 kullanım), tedavi (328

kullanım), yem (21 kullanım), boya (22 kullanım), eşya (22 kullanım), süs (30 kullanım), yakacak (7 kullanım) ve çeşitli amaçlar için (23 kullanım) kullanıldığı saptanmıştır.

Çimen (2009), “Uzundere (Artvin) ve Çevresinin Tıbbi Aromatik Bitkileri” adlı araştırmada, daha önce yapılan flora çalışmaları ile saptanan 655 bitki taksonundan, Uzundere ve çevresinde doğal olarak yetişen ve halk arasında farklı amaçlarla kullanılan bitkilerle yine araştırma sahasında yetişen özellikle tıbbi değeri olan ancak halk tarafından tanınmayan veya tanındığı halde kullanılmayan 49 bitki taksonu ile ilgili bilgileri açıklamıştır. Uzundere ve çevresinde yayılış gösteren, tıbbi ve aromatik bitkilerin, kullanım amaçları, ihtiva ettikleri etkili maddeler ve bilinen yaygın yöresel adları verilmiştir.

Cansaran ve Kaya, (2010). “Contributions of the ethnobotanical investigation carried out in Amasya district of Turkey” adlı makalede 50 kaynak kişi ile görüşülmüş ve 350 bitki örneği toplanılmış olup, 12’si Türkiye’ye endemik olmak üzere toplam 257 takson belirlenmiştir. Bu taksonlardan, 127 gıda, 93 ilaç, 12 yakacak, 16 yem, 60 el sanatları alanındaki kullanımın yanı sıra 49 bitki türünün de farklı alanlarda yararlı oldukları tespit edilmiştir.

Kendir ve Güvenç, (2010) “Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış” adlı çalışmalarında, 1998–2008 yılları arasında gerçekleştirilen 91 etnobotanik çalışmayı değerlendirip özetlemişlerdir. Çalışmaların incelenmesi sonucu, en fazla etnobotanik çalışmanın İç Anadolu Bölgesi’nde yapıldığı ve halkın, bitkileri en çok tedavi amacıyla ve gıda olarak kullandığı tespit edilmiştir.

Uysal vd. (2010), “Ethnobotanical aspects of Kapıdağ Peninsula (Turkey)” adlı makalede, 2004-2006 yılları arasında Yarımada’da gerçekleştirilen etnobotanik çalışmayla, tıbbi (33 familyaya ait 44 takson), gıda (21 familyaya ait 40 takson), boya (4 familyaya ait 4 takson), yakıt (4 familyaya ait 4 takson), süs (5 familyaya ait

5 takson) ve diğerk kullanım amaçları (11 familyaya ait 12 takson) olan taksonlar olarak belirtmiştir.

Güneş (2010), ‘‘Karaisalı (Adana) ve Köylerinde Halkın Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması’’adlı çalışmada, toplanan bitki örneklerinden 54 familyaya ait 124 cinse bağlı 188 taksonun yörede kullanıldığını belirtmiştir. Bunlardan; 136’sının tıbbi, 61’inin gıda, 16’sının araç-gereç, 12’sinin boyar madde ve 44’nun farklı amaçlar için kullanıldığı saptanmıştır. Yapılan çalışma ile taranan literatür sonuçları kıyaslandığında tıbbi bitkilerden 47 taksonun yöreye özgü kullanım amacının olduğu tespit edilmiştir.

Yücel vd. (2010), ‘‘The wild plants consumed as a food in Mihaliççık district (Eskişehir/Turkey) and consumption forms of these plants’’ Bu çalışmada Eskişehir’in Mihaliççık ilçesinde kültürü yapılmayan ancak gıda olarak tüketilen yabancı bitkiler incelenmiş olup bu bitkilerin tüketim durumlarını belirtmişlerdir. Bölgede 18 familyaya ait 25 bitki taksonunun, herhangi bir işlem uygulanmadan doğrudan tüketilmelerinin yanı sıra başta yemeklerde olmak üzere, salata ve börek iç malzemesi olarak kullanıldığı ve ayrıca kaynatıp suyu içilerek de tüketildiği tespit edilmiştir. Bu çalışmada belirlenen bitkiler sırası ile *Amaranthus retroflexus* (Kızılbaşak), *Anthemis sp.* (Papatya), *Arum elongatum* subsp. *detruncatum* (Yabancı Mancar, Yılan Yastığı), *Capsella bursa pastoris* (Kuş Ekmeği), *Chenopodium album* subsp. *album* var. *album* (Sirken), *Cichorium intybus* (Karakavuk), *Cirsium sp.* (Kavgan Dikeni), *Crocus chrysanthus* (Çiğdem), *Cynodon dactylon* var. *villosus* (Ayrık), *Lamium amplexicaule* (Ballıbaba), *Malva neglecta* (Ebegümece), *Mentha longifolia* subsp. *typhoides* var. *typhoides* (Yabancı Nane), *Onosma isauricum* (Balotu), *Papaver rhoeas* (Gelincik), *Plantago major* subsp. *intermedia* (Kırkdamar), *Plantago lanceolata* (Kırkdamar), *Polygonum cognatum* (Kuzukulağı-Madımak), *Rumex crispus* (Efelek, Labada), *Rumex tuberosus* subsp. *tuberosus* (Efelek), *Silene conica* (Toklubaşı), *Sinapis arvensis* (Hardal), *Thymus praecox* subsp. *skorpilii* var. *skorpilii* (Kekik), *Tragopogon latifolius* var. *angustifolius* (Yemlik), *Trifolium pratense* var. *pratense* (Karabaş), *Urtica dioica* (Isırgan) olarak verilmiştir. Çalışmada ayrıca bu bitkilerin tıbbi etkileri hakkında da bilgi verilmiştir.

Eraydın (2010), ‘‘Camili Biyosfer Rezerv Alanının Tıbbi Bitkileri’’ adlı çalışmasında, flora çalışmaları sonucunda saptanan 990 adet damarlı bitki taksonunun içerisinde tıbbi özellikleri olanları belirtmiştir. Bölgede yayılış gösteren ve tıbbi özelliğe sahip olduğu saptanan 399 taksonun Türkçe ve yöresel adları, kullanılan kısımları ve etken maddeleri ile kullanım alanları saptanmıştır.

Yaldız vd. (2010), ‘‘Rize İli Florasında Bulunan Tıbbi ve Aromatik Bitkiler ve Kullanım Alanları’’ adlı araştırmada, Rize ilinde ekonomik değeri yüksek olan tıbbi ve aromatik bitkilerin neler olduğu, halk arasında nasıl adlandırıldığı, kullanım alanları literatür taramaları ve inceleme gezileri yaparak belirlemiştir.

Keskin (2011), ‘‘Kadınhanı (Konya) ve çevresinde Yetişen Bitkilerin Etnobotanik zellikleri’’ adlı çalışma ile araştırma alanında toplanan bitkilerden 39 familyaya ait 108 türün gıda (75 kullanım), tedavi (56 kullanım), yem (22 kullanım), eşya (13 kullanım), ss (2 kullanım), yakacak (9 kullanım) ve çeşitli amaçlar için (2 kullanım) kullanıldığını tespit etmiştir.

Güneş ve zhatay (2011), ‘‘An ethnobotanical study from Kars (Eastern) Turkey’’ adlı çalışmada, Kars ve çevresindeki köylerde bitkilerin halk arasındaki kullanımlarını saptamışlardır. Köylere ulaşım zor olmasına rağmen, görüşmeler yöre halkı ile yüz yüze röportaj şeklinde yapılmıştır. Bu çalışmada 32 familyaya ait kullanımı olan toplam 95 takson saptanmıştır. Bitkilerin kullanımları, ilaç, gıda ve diğer kullanımlar olmak üzere 3 kategoride verilmiştir. Tablolarda bitkilerin bilimsel adları, yöresel adları, familyaları, kullanılan kısımları ve kullanım şekilleri bilimsel adlarına göre alfabetik olarak verildiği belirtilmiştir.

Polat vd. (2011), ‘‘Medicinal plants and their use properties of sold in herbal market in Bingöl (Turkey) district’’ adlı araştırmada, Bingöl yöresinde bulunan aktarlarda tıbbi amaçla yoğun olarak satılan bitkiler belirlemek amacıyla gerçekleştirmişlerdir. Çalışma kapsamında yöredeki aktarlar gezilmiş ve satılan tıbbi bitkilerin hangileri

olduğu ve bu bitkilerin hangi amaçlarla nasıl kullanıldığı belirlenmiştir. Araştırmada yörede en çok kullanıma sahip olan 25 familyaya ait 50 bitki saptanmıştır.

zgen vd. (2012), ‘‘Folk Medicines in the Villages of Ilıca District (Erzurum, Turkey)’’ adlı çalışmalarında, Erzurum iline bağlı ılıca ilçesi köylerinde geleneksel olarak tedavi amacıyla kullanılan bitkileri saptamak amacıyla gerçekleştirmişlerdir. Tedavide kullanılan bitkilerin familyaları, latince isimleri, yöresel isimleri, kullanımları ve uygulama Şekilleri saptanmıştır. Köy halkı tarafından, 29 familyaya ait 70 tür, romatizma, deri hastalıkları, solunum hastalıkları, mide rahatsızlıkları, uriner sistem enfeksiyonları ve hemoroit gibi rahatsızlıklarda kullanıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, 3 hayvan turu bazı hastalıkların tedavisinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

3. MATERYAL VE METOT

Çalışmanın araştırma materyalini, 2011 yılının Nisan ve Ağustos ayları arasında Ergan Dağı'ndan toplanan ve çevre köylerde yaşayan insanların farklı amaçla kullandıkları bitki örnekleri oluşturmaktadır.

Bitki örneklerinin toplanmasından sonra bu bitkilerin etnobotanik özellikleri ile ilgili bilgileri bazı ev ziyaretlerinde görüşülen yöre insanından, köy kahveleri ve bahçelerde bulunan yöre halkından; hayvancılıkla uğraşan ve yaylalara göç eden bazı vatandaşlardan ve arıcılardan alınmıştır. Araştırılan bitkiler ile ilgili tarafımızdan çok sayıda fotoğraf çekilmiş ve bunlardan önemli gördüklerimize Ek'te yer verilmiştir.

Etnobotanik verilerin derlenmesi için 1 belde (Yaylabaşı) ve 3 köye (Binkoç, Türkmenoğlu ve Oğulçuk) gidilerek, ismini veren 30 kişi ile birebir görüşülmüştür. Ayrıca bilgi alınmasına rağmen ismini vermek istemeyen 75 kişi ile de görüşülmüş ve elde edilen bilgiler kaydedilmiştir. Halkın bitkilere verdiği yöresel isimler, bitkilerin kullanılan kısımları, bu kısımların hangi amaçlarla kullanıldığı ve kullanıma hazırlanışları yöre halkıyla yapılan bu yüz yüze görüşmelerde tespit edilmiştir.

Çalışma alanından toplanan taksonların hangi amaçlarla kullanıldığı yöre halkıyla yapılan yüzyüze görüşmelerde kişilere, kullandıkları bitkiler ile ilgili aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- Dağdan ve yakın çevreden toplanan ve kullanılan bitkiler nelerdir?
- Bu bitkilere verilen yöresel isimler nelerdir?
- Bu bitkilerden ne amaçla yararlanmaktasınız?
- Bu bitkilerin hangi kısımlarını kullanıyorsunuz?
- Bitkinin veya toplanan kısımlarını nasıl kullanıyorsunuz?

Bu sorulardan alınan cevaplar kaydedilmiş daha sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Cevapların güvenilirliğinden emin olmak için, aynı bitkinin komşu köylerdeki kullanım amacı da araştırılmış ve cevaplar karşılaştırılarak kontrol edilmiştir.

Araştırma alanından topladığımız bazı bitkilerin literatür’de yer almayan ve yerel halktan herhangi bir bilgi elde edilemeyen ancak ekonomik önem taşıyan bazı bitkiler belirlenerek ne amaçla kullanılabileceği belirtilmiştir. Bu bitkilerin listesi ve hangi amaçlarla değerlendirilebileceği Ek ’te verilmiştir.

Kurutularak herbaryum materyali haline getirilen bitki örnekleri “Flora of Turkey and the East Eagean Islands” (Davis, 1965-85; Davis et al., 1988; Güner vd., 2000), “Türkiye’nin Çayır ve Mera Bitkileri” (Serin vd., 2008), “Flowers of Turkey” (Pils, 2006), “Bulbous Plants of Turkey and Iran” (Sheasby, 2007) gibi eserlerden ve Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Herbaryumunda bulunan örneklerle karşılaştırılarak, teşhise kesinlik kazandırılmıştır. Herbaryum kartonlarına yapıştırılan ve etiketlenen örnekler, kurulum aşamasında olan Erzincan Üniversitesi Herbaryumunda muhafaza edilmektedir.

Tez içinde; Familyalar, cinsler ve türler alfabetik sıraya göre verilmiştir. Her cinsin altında bitkilerin;

Bilimsel Adı:

Lokalitesi:

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları:

Kullanılan Kısmı:

Kullanım Amacı ve şekli:

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları:

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı ve Şekli:

olmak üzere yöre halkından elde edilen orijinal bilgiler ve literatür taraması sonucu belirlenen bilgiler ayrı ayrı verilmiştir.

Araştırma alanının tanıtımı ile ilgili bilgiler, Erzincan İli Çevre Durum Raporu (2011)'ndan, Erzincan meteoroloji istasyonundan ve Erzincan Ovasının İklim Özellikleri (Akkan, 1963) adlı çalışmadan alınmıştır. Ayrıca bazı bilgiler ise arazi gözlemlerimize göre belirlenmiştir.

4. ARAŞTIRMA ALANININ TANITIMI

4.1. Coğrafi Durumu:

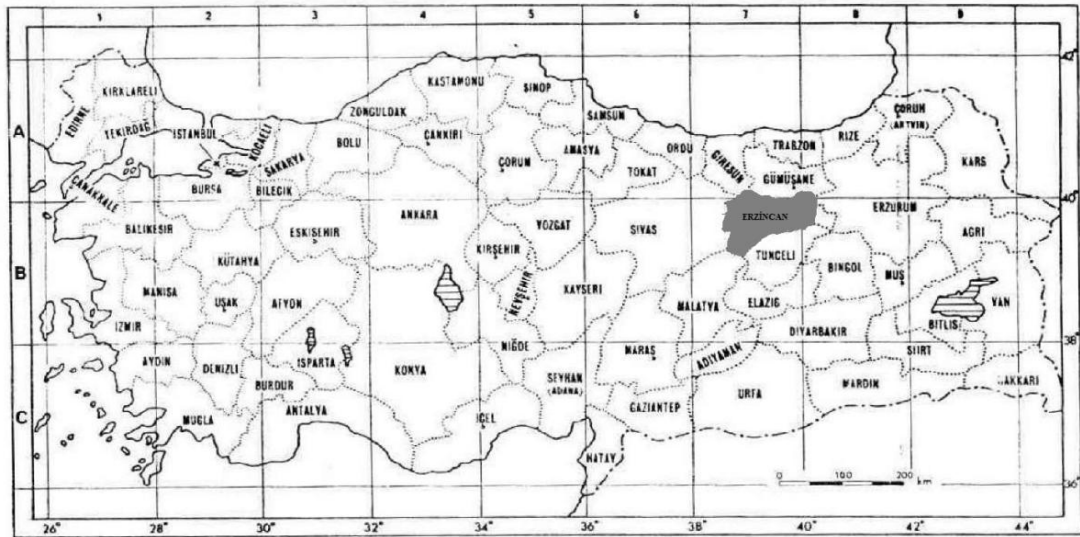
Erzincan, Doğu Anadolu Bölgesi'nin batı bölümünde, Yukarı Fırat Havzası'nda bulunmaktadır. Şehrin kuzeyinde, Giresun, Bayburt, Gümüşhane; batısında Sivas; doğusunda Erzurum ve Bingöl; güneyinde ise Tunceli, Malatya ve Elazığ illeri yer almaktadır (Anonim, 2011).

Erzincan ili genellikle dağlar ve platolarla kaplıdır. Dağlar çeşitli yönlerde, belli bir sıra içerisinde uzanır. Güneybatıdan Munzur, kuzeybatıdan Refahiye Dağları il sınırlarına girer. Doğudan Erzurum'dan gelerek, batıya doğru uzanan Karasu Irmağı ve Otlukbeli Dağları il alanını derinlemesine, aralarında geniş düzlükler bırakılacak şekilde böler. Dağlar il topraklarının yaklaşık % 60'ını kaplar. Esence (Keşiş) Dağları, ilin en yüksek noktasını (3.546 m) oluşturmaktadır. Köhnem Dağı 3.045 m, Spikor Dağı 3.010 m, Mayram Dağı 2.669 m, Kop Dağı 2.963 m, Mülpet Dağı 3.065 m, Munzur Dağları 3.449 m, Kazankaya Dağı 2.531 m, Coşan Dağı 2.976 m, Dumanlı Dağları 2.618 m ve çalışma alanımız olan Ergan Dağı ise 3.256 m (Özhatay, 2006)'dir.

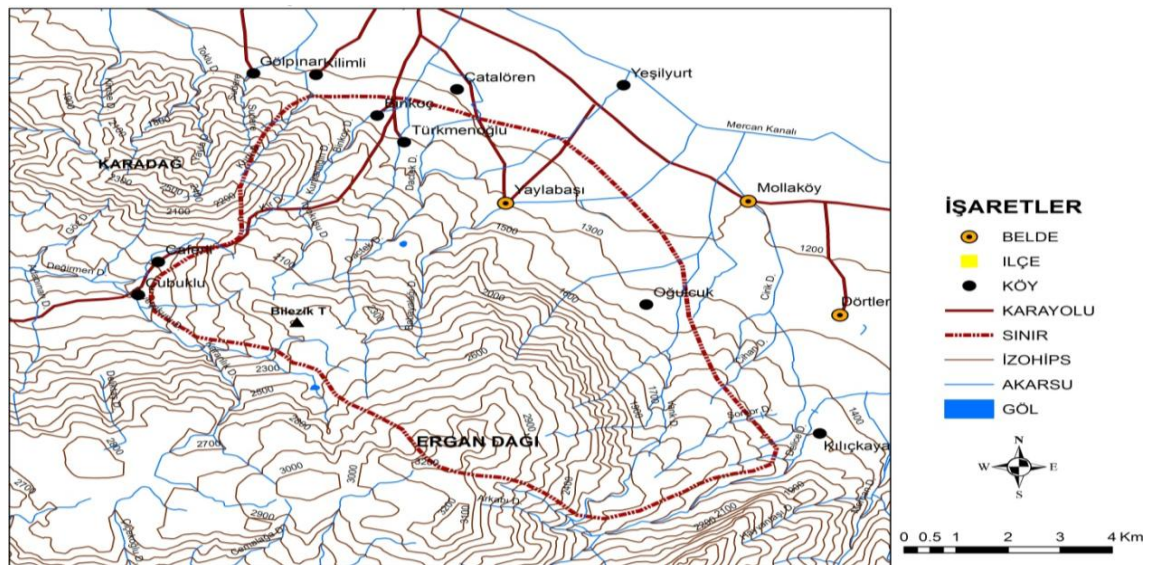
Grid kareleme sistemine göre (Şekil 4.1) B7 karesi içinde yer alan Ergan Dağı, Erzincan il merkezine 30 km mesafede bulunan Yaylabası beldesinin kuzeyinde, Erzincan-Tunceli illeri arasında bulunan Munzur sıra dağlarının güneyinde yer almaktadır.

Araştırma alanında kışın yoğun olarak düşen kardan ve kalıcı karın uzun bir süre yerde kalmasından dolayı, Ergan Dağı Kayak Merkezi yapımı çalışmaları yürütülmekte ve çalışmalar bölgede halen devam etmektedir.

Araştırma alanının sınırları Şekil 4.2 'de belirtildiği gibi; Yaylabaşı beldesi, Oğulcuk, Binkoç köyleri ve Ergan Dağının Munzur Dağları ile sınır oluşturan 3288 m rakımı olan Ergan Dağı zirvesi yer almaktadır. Alanın doğusunda Türkmenoğlu köyü, batısında ise Karadağ bulunmaktadır. Alanın önemli bitki merkezleri arasında, Oğulcuk köyünün güney yamaçları ve güneybatısında yer alan Kasefe çayırı (1809 m), Ardıçlı Göl (1740 m) ile Deliklitaş (2436 m) civarı, Binkoç köyünün güneyi ve güneybatısında yer alan Caferli köyüyle sınırı olan Caferli yaylası (2180 m) yer almaktadır.

Şekil 4. 1. Türkiye Grid Kareleme Sistemi (Davis, 1965-1988) Haritası

Şekil 4. 2. Araştırma Alanının Topoğrafya Haritası

4.2. İklim

Erzincan ili genel olarak karasal iklim özelliğine sahiptir. Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan, Elazığ ve Malatya dışındaki diğer tüm illerden daha ılıman bir iklimi vardır. Doğu Anadolu ve İç Anadolu iklimleri arasında bir geçiş niteliği taşıyan Erzincan iklimi Doğu Anadolu Bölgesi basınç kuşaklarına, ilin yüzey şekilleri ve yükseltilerine göre yer yer farklılıklar göstermektedir (Anonim, 2011).

Çalışma alanımız olan Ergan Dağı ve çevre köylerinde meteoroloji istasyonları bulunmadığından Erzincan iline ait iklim verileri kullanılmıştır.

4.2.1. Sıcaklık ve Yağış

Sıcaklık şartları itibariyle yıllık sıcaklık ortalaması 11,6 °C (Tablo 4. 1), en soğuk ay olan ocak ayı ortalaması -5,9 °C (Tablo 4. 3), en sıcak ay olan temmuz ayı ortalaması da 24,51 °C (Tablo 4. 2), olduğu görülmektedir. Rasat kayıtlarında bugüne kadar karşılaşılan en yüksek sıcaklık değeri 30 Temmuz 2000-2010'da 40,6 °C (Tablo 4. 2) ve en düşük sıcaklık değeri 28 Aralık 2002'de -25,0 °C (Tablo 4. 3) olmuştur. 25 °C'ye eşit ve büyük sıcaklığa sahip olunan gün sayısı 128,8 (Mart ile Ekim arası)'dir. İl, çevre illere göre yaz mevsimini daha uzun ve sıcak yaşamaktadır. Kış mevsiminde ise, doğudan gelen Sibiryaya kaynaklı hava kütesinin etkisinde kaldığı zamanlarda, oldukça sert kış günleri yaşanmaktadır. -5 °C'ye eşit veya daha düşük sıcaklığa sahip olunan gün sayısı 49,6 olarak (Kasım ile Nisan) görülmektedir. Don olayı genel olarak Kasım ayında başlayıp, Nisan ortalarına kadar sürmektedir (Anonim, 2011).

Tablo 4. 1. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi Ortalama Sıcaklık (°C) Verileri

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ölçüm	-2,5	0,0	5,6	11,0	15,9	21,0	25,1	25,0	19,8	13,0	5,8	0,0	11,6

Kaynak; (Anonim, 2011)

Ortalama yüksek sıcaklık; 18.11°C

Ortalama düşük sıcaklık; 5.78°C'dir.

Tablo 4. 2. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi En Yüksek Sıcaklık (°C) Verileri

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ölçüm	13,0	16,0	25,2	30,0	31,2	35,0	40,6	40,2	36,6	30,2	20,4	19,0	24,51

Kaynak; (Anonim, 2011)

Tablo 4. 3. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi En Düşük Sıcaklık (°C) Verileri

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ölçüm	-20,0	-22,2	-12,6	-8,2	0,8	6,2	11,0	10,1	2,9	-3,0	-11,0	-25,0	-5,9

Kaynak; (Anonim, 2011)

Erzincan ilinin ortalama kar yağışlı gün sayısı 27,5 toplam karla örtülü gün sayısı 34,9'dır. Kar yağışları da Ekim ayı sonlarında başlayıp, Nisan ayına kadar sürmektedir. Yağış itibarıyla, yıllık 30,9 mm'lik (Tablo 4. 4) yağış ortalamasına sahiptir. En yağışlı mevsim ilkbahar olup, alınan yağışın % 40'ı bu mevsimde, % 28'ü sonbahar ve % 11'i de Yaz mevsiminde kaydedilmektedir. Kış yağışı oranı ise % 21'dir. Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarının büyük bir kısmı oldukça kurak geçmektedir. Genel olarak en fazla yağış Kasım ayında, en az yağış da Haziran ayında kaydedilmektedir. Erzincan ili yıllık nem ortalaması (Tablo 4. 5) bağıl nem % 63,34'tür (Anonim, 2011).

Tablo 4. 4. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi Ortalama Yağış Miktarı (mm) Verileri

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ölçüm	27,6	29,9	49,7	56,6	41,4	25,7	7,7	7,2	16,5	40,5	43,6	24,4	30,9

Kaynak; (Anonim, 2011)

Tablo 4. 5. Erzincan İli'nin 2000-2010 Dönemi Ortalama Bağıl Nem (%) Verileri

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ölçüm	74,0	71,7	65,5	62,2	59,5	55,0	51,7	52,9	55,7	68,3	71,0	73,7	63,4

Kaynak; (Anonim, 2011)

Erzincan ovasının ortalama (1200 m) yükseltisi ile Ergan Dağının ortalama (3256 m) yükseltisi arasında yaklaşık olarak 2000 m'lik bir fark bulunmaktadır. Atmosferden yükseğe çıkıldıkça her 200 m'de hava sıcaklığı 1 °C düşmektedir. Bu durumda Erzincan ovası ile Ergan Dağı'nın yükselti farkı ve dağın kuzey yamacı görmesi göz önüne alındığında; Ergan Dağı'nın ortalama sıcaklık değerinin Erzincan ovasına göre 10-12 °C daha düşük olduğu ve buna bağlı olarak karın yerde kalma süresinin ortalama 25 gün daha uzun olduğu söylenebilir.

Sıcaklık ortalamasının azlığına bağlı olarak da 1 m³ havanın taşıyabileceği nem miktarında azalma gözlemlenir. Bu durumda Erzincan ova'sında bağıl nemin düşük ölçüldüğü bir günde Ergan Dağı'nda bağıl nemin daha yüksek olduğu ve buna bağlı olarak da yağış oluştuğu gözlemlenebilir.

4.2.2. Basınç ve Rüzgârlar

Erzincan'da değişik mevsimlerde esmek üzere güneydoğu ve kuzey yönlü iki hakim rüzgar istikameti ve yılın her ayında azda olsa görülen kuzeybatı rüzgarları mevcuttur. Güneydoğu rüzgarları, Erzincan ovasında özellikle kış ve ilkbahar aylarında hakimiyetini gösterir. Fakat yaz aylarında ise, bölgede en az esen rüzgarlar durumuna geçmektedir (Akkan, 1963).

Gece ile gündüz arasında, Dağ ile ovanın farklı ısınmalarının sonucunda meydana gelen kuzey rüzgârları, kuzeybatı rüzgârlarının da eklenmesiyle yaz aylarında çok bariz olarak tesirlerini gösterirler. Erzincan Ovası gündüzleri, bilhassa öğleden sonra, çok fazla ısınmakta ve dolayısı ile çevresindeki; ovaya nazaran daha az ısınan ve çabuk serinleyen; yüksek, kütleli dağlara nispetle bir alçak basınç alanı haline gelmektedir (Akkan, 1963).

Dağ ile ova arasındaki ısınma farkından doğduğu belirtilen kuzey rüzgârları, ısınmanın şiddetiyle ilgili olarak, en bariz şekliyle Temmuz ve Ağustos aylarında

kendisini göstermekte, buna mukabil sıcaklık farklarının azaldığı diğer aylarda bu hâkimiyetini kısmen kaybetmektedir (Akkan, 1963).

Erzincan ovasında 10 yıllık ortalama yerel basınç değeri (Tablo 4. 6) 878,1 hPa olarak ölçülmüştür. Ayrıca en hızlı rüzgar ve yönü (Tablo 4. 7) 18,8 m/sn ile güney'den esmiştir.

Tablo 4. 6. Erzincan ili 2000-2010 Dönemi Ortalama Yerel Basınç (hPa) Verileri

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ölçüm	880,1	878,1	877,2	876,6	877,2	876,3	874,6	875,5	878,0	880,9	881,8	881,3	878,1

Kaynak; (Anonim, 2011)

Tablo 4. 7. Erzincan ili 2000-2010 Dönemi En Hızlı Rüzgar (m/sn) Yönü ve Verileri

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Yönler	E	SSW	ESE	NW	NE	S	N	W	S	E	E	WNW	
Ölçüm	16,9	12,6	15,4	17,4	20,0	18,8	17,2	16,8	16,8	12,9	13,5	15,0	16.10

Kaynak; (Anonim, 2011)

Erzincan ovasında yıl boyunca alçak basınç şartları hüküm sürmektedir. Buna bağlı olarak çevredeki dağlık alanlardan ova tabanına doğru yerel (Fön rüzgarları) rüzgarlar gelişmektedir. Bu rüzgarların dağ yamaçlarına sürtünmesi ile ovanın sıcaklığı artar, bu durum kuru havanın oluşmasına neden olmaktadır.

4. 3. Tarım ve Hayvancılık

Erzincan İli Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Fırat Havzasında yer alır. Ekonomisi ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayalıdır. 1980'de faal nüfusun (122.187) %71.66'sı (87.560) tarım kesiminde çalışmaktaydı. Tarımdan sağlanan gelir 1975'de il gelirinin %50'si kadardı. Bunun % 65' i bitkisel, % 35' i hayvansal ürünlerden sağlanıyordu. 1960'lı yıllarda il topraklarının dörtte üçünü çayır ve otlaklar kaplamaktaydı. Günümüzde çayır ve meraların oranı 1960'lı yıllardan itibaren

makineleşmenin artması nedeniyle azalmıştır. Şu anda ilin faal nüfusunun % 65'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Tarımsal üretimden elde edilen gelir il gelirinin yaklaşık % 50'si kadardır. Bu gelirin % 65'i bitkisel üretimden, % 35'i hayvansal üretimden sağlanmaktadır (Anonim, 2011).

Tarım bakımından ilin ova kesimiyle yüksek bölgeler arasında önemli farklılıklar vardır. Yüksek ve dağlık kesimde daha çok hayvancılık ön plana çıkmaktadır (Anonim, 2011). Yaz yağışları ile yeşeren uzun boylu çayırların varlığına bağlı olarak çalışma alanımızda büyükbaş mera hayvancılığı yaygın olarak yapılan bir etkinliktir.

5. BULGULAR

5. 1. FAMILİYALAR

5. 1. 1. ALLIACEAE

1. ALLIUM L.

Çalışmamızda yer alan aşağıdaki *Allium* sp. cinsinin türlerine, yöre halkı tarafından aynı isimler verilmekte ve hepsi de aynı amaçlar için kullanılmaktadır. Bu türler;

A. armenum Boiss. & Kotschy

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 3218 m, 28.07.2011, 491.

A. cardiostemon Fisch. & Mey.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 343.

A. decipiens Fischer ex Schultes & Schultes fil.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Alpinik step, 1865 m, 08.06.2011, 127;
Oğulcuk, Kayalık, 2436 m, 11.06.2011, 205.

A. kharputense Freyn & Sint.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çayır, 2138 m, 19.06.2011, 273.

A. scordoprasum L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Doğal Göl civarı, 2493 m, 11.07.2011, 397-b.

A. sintenisii Freyn' dir.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalıklar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011,
280; Doğal Göl civarı, 2493 m, 11.07.2011, 397.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Dağ Sarımsağı, Şiri Koy, Şir ve Yabani Sarımsak

Kullanılan Kısmı: Toprak altı

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Bitkinin soğanı sarımsak yerine yemeklerde kullanılır. Antibiyotik etkisi vardır. Vücut temizleyicidir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;***Allium* sp.**

Diğer Türkçe Adları: Soğan, Körmen, Taş Sarımsağı ve Soryaz

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Soğanları kavrulmuş ya da börek içi olarak kullanılır. Bağırsak sağlığı için tüketilir (Şimşek vd., 2004).

Şimşek vd. (2004) adlı araştırmacı, *Allium* sp. cinsinin türlerinin aynı amaçla kullanıldığını belirtmiştir.

***A. kharputense* Freyn & Sint.**

Diğer Türkçe Adları: Soğan ve Soryaz

Kullanılan Kısımları: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Bitkinin tamamı bulgur pilavı yemeğine katılarak tüketilmektedir. Toprak üstü kısımları da peynire katılır (Gençay, 2007).

***A. scordoprasum* L.**

Diğer Türkçe Adları: Yabani Sarımsak, Köpek Sarımsağı ve Taş Sarımsağı

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve Toprak altı

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Bitkinin soğanı ve yaprakları sarımsak yerine kullanılmaktadır. Bitkinin yaprakları tazeyken sıcak suda haşlanarak yoğurtlu yemeği yapılmaktadır (Koyuncu, 2005). Genç yaprakları soğan yerine kullanılır (Baytop, 1999).

5. 1. 2. APIACEAE**2. ERYNGIUM L.*****E. billardieri* Delar.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 2154 m, 29.07.2011, 516.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Eşek Dikeni ve Hazara

Kullanılan Kısımları: Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Yem

Gövdesi genç iken soyularak yenilir. Hayvanlar yem olarak tüketir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Boğa Dikeni, Eşek Dikeni, Turi, Gerengikeri, Hıyarok ve Kerbeş

Kullanılan Kısımları: Gövde ve Kök

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Bitkinin gövde kısmı genç iken soyularak yenir (Baytop, 1999; Gençay, 2007; Sezik et al., 1997). Bitkinin özsuyu kurutularak öğütülür ve toz halde yara iyileştirici olarak kullanılır (Özgökçe ve Özçelik, 2008). İdrar yolları enfeksiyonları için kullanılır. Kökleri taze olarak sinüzit (Özgökçe ve Özçelik, 2008) ve nezle tedavisinde, Toprak üstü kısımları yara iyileştirici olarak, kökleri tütün ile birlikte kullanılır (Gençay, 2007).

3. PRANGOS Lindl.***P. ferulacea* Lindl.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık, 153 m, 16.05.2011, 17; Yamaçlar, 1531 m, 16.05.2011, 20; Oğulcuk, Dere kenarı, 2002 m, 26.05.2011, 34.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Çaşır, Çarşur, Heliz ve Çarçur

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem, Tıbbi ve Gıda

Baharda toplanılıp kurutulur ve kışın hayvanlara verilir. Hayvanların bağırsaklarını temizlediği için yem olarak verilir. Yaprığı kaynatılıp çay olarak tüketilir ve kansere iyi geldiği söylenir. Gövdesi tazeyken yenilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Beyik, Heliz, Çaşır, Çakşır, Kerkür ve Çakşur

Kullanılan Kısımları: Kök ve Genç Toprak üstü

Kullanım Amacı ve şekli: Gıda, Tıbbi, Yem ve Yakacak olarak kullanılır.

Genç Toprak üstü kısımları peynire katılır. Yaprak özsuyu hayvanlarda parazit düşürücü olarak kullanılır. Kökleri hayvan derilerinde antiseptik

amaçlı olarak kullanılır. Maraz giderici olarak besicilikte kullanılır. Sebze olarak tüketilir (Gençay, 2007). Yerel halk tarafından toplanan bitkiler hayvan yemine karıştırılmaktadır. Ayrıca kuru bitkiler yakacak olarak kullanılmaktadır. Dahilen infuzyon halinde uyarıcı ve gaz söktürücü olarak, anason meyvesi yerine kullanılmaktadır (Baytop,1999).

P. pabularia Lindl.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Taşlı yamaçlar, 1800 m, 09.06.2011, 185.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Holoz, Çarşur ve Kungor

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü ve Filizi

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem ve Gıda

Hayvan yemi olarak kullanılır. İlk çıkan filizi çay niyetine kaynatılıp suyu içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Beyik ve Heliz

Kullanılan Kısım: Genç Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Genç Toprak üstü kısımları peynire katılır. Toprak üstü kısımları yağda kızartılarak yenir (Gençay, 2007).

5. 1. 3. ARALIACEAE

4. HEDERA L.

H. helix L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe kenarı, 29.07.2011, 526.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Duvar Sarmaşığı

Kullanılan Kısım: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Süs

Bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Orman Sarmaşığı, Kafkas Duvar Sarmaşığı ve Duvar Sarmaşığı

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Süs ve Tıbbi

Bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılır. Nasır söktürücü olarak kullanılmaktadır. Dahilen infuzyon, adet giderici, müshil, kurt düşürücü ve terletici olarak kullanılır (Baytop,1999; Tarakçı, 2006; Eraydın, 2010). Çayı Spazm çözücü ve yatıştırıcı etkisi olup boğmaca tedavisinde kullanılır (Şanlı, 2006).

5. 1. 4. ASPARAGACEAE**5. MUSCARI Miller**

Araştırmamızda yer alan aşağıdaki *Muscari* sp. cinsinin türleri yöre halkı tarafından aynı isimler verilmekte ve aynı amaçlar için kullanılmaktadır.

***M. armeniacum* Leichtlin ex Baker**

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, 2356 m, 26.05.2011, 44; Binkoç, Çayırılık, 2180 m - 2400 m, 30.05.2011, 86.

***M. coeleste* Fomin**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, 1916 m, 21.04.2011, 4; Yamaçlar, 2763 m, 09.06.2011, 142.

***M. tenuiflorum* Tausch**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Step ve Kayalık Yamaçlar, 1781 m, 08.06.2011, 94; Kayalık Yamaçlar, 1800 m, 09.06.2011, 177; Binkoç, Dağ yamaçları, 2390 m, 02.07.2011, 312.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Gül, Sosın, Holoz ve Zagik

Kullanılan Kısımları: Çiçek ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiçeklerinin çayı yapılarak tüketilir. Yaprakları pişirilerek yemek yapılmaktadır.

M. tenuiflorum Tausch

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Camış Memesi ve Karga Soğanı

Kullanılan Kısmı: Soğan

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiğ olarak tüketilir (Aksakal ve Kaya, 2008).

5. 1. 5. ASPHODELACEAE

6. EREMURUS Bieb.

E. spectabilis Bieb.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, 2162 m, 18.06.2011, 240; Yaylabaşı, Kayalıklar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 293.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Helige ve Çiriş

Kullanılan Kısımları: Kök ve Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yemeği yapılır. Kökü ezilip başa sürüldüğünde baş ağrısına iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Gulilk, Çiriş, Dağ pırasası ve Sarızambak

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Toprak üstü kısımları yumurta ile birlikte yağda pişirilerek yenilir. Toprak üstü kısımlarından yapılan salamurası peynire katılır (Gençay, 2007; Bulut, 2006). Kökünden hazırlanan merhem uyuz ve frengi tedavisinde kullanılır (Baytop,1999). Rizomlarından yapıştırıcı bir madde elde edilmektedir. Otlu peynire katılır. Kökü çıkarılıp yıkandıktan sonra kaynatılır ve romatizma tedavisi için içilir. Bitkiden hazırlanan dekoksasyon haricen egzama tedavisinde kullanılır (Gençay, 2007).

5. 1. 6. ASTERACEAE

7. ACHILLEA L.

A. kotschy Boiss. subsp. *kotschy*

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpin Çayırılık, 1990 m, 03.07.2011, 356;
Yaylabaşı, Alpin Çayırılık, 2330 m, 11.07.2011, 377.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Civanperçemi ve Kılıç Otu

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Çayı yapılarak tüketilir. Ayrıca çayı, idrar yolu iltihabına, böbrek rahatsızlığına, kadın hastalıklarına ve kanser hastalığına iyi geldiği için kullanılır. Çiçeklerinin ezilerek yaralara sürülmesiyle iyileştirdiği belirtilmiştir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Ayvadanası, Akbaşı, Barsama Otu ve Kandil Çiçeği

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Karın ağrısı, karın şişliği, mide bulantısı, ishal, nezle, hazımsızlık tedavisi için kullanılır (Bulut, 2006). İdrar artırıcı, iştah açıcı, gaz söktürücü, adet söktürücü ve yara iyi edici (bilhassa basurda) etkilere sahiptir (Baytop, 1999).

8. ANTHEMIS L.

A. tinctoria L. var. *tinctoria*

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çayırılık, 2138 m, 19.06.2011, 261; Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 338; Oğulcuk, Alpinik Step 1990 m, 03.07.2011, 351;
Oğulcuk, Alpin Çayırılık, 1837 m, 30.07.2011, 549.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Papatya, Papato ve Dağ Papatyası

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Çay olarak tüketilir. Çiçekleri kaynatılıp bronşit için çay şeklinde tüketilir. Uyku verici özelliği vardır. Aynı zamanda çayı strese iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Boyacı Papatyası ve Sarıpapatya

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Ticari ve Tıbbi

Öksürük kesici olarak kullanılır. Kozmetikte saçları sarıya boyamada kullanılır. Kuru çiçeklerden elde edilen tozlarda az miktarda böcekleri etkileyen özelliği vardır (Birinci, 2008). Flovan türleri taşıdığına kumaşları sarı renge boyamakta kullanılır (Baytop, 1999; Çakılcıoğlu vd., 2007). Kurutulan çiçekleri suyla kaynatılarak içilir. Sindirim sistemi gazlarını giderici ve hazmı kolaylaştırıcı olarak kullanılır (Yücel vd., 2010; Koyuncu, 2005). Akciğer kanserine karşı çayı içilir (Koyuncu, 2005).

9. CENTAUREA L.

C. carduiformis DC. subsp. *orientalis* Wagenitz

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 337; Oğulcuk, 1990 m, 03.07.2011, 355.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Keyiş Kellesi, Eşek Dikeni, Teli ve Kuşkonmaz Dikeni

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem ve Gıda

Hayvan yemi olarak kullanılır. Çiçekleri yemeklere katılarak tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Kanı temizleyici ve idrar söktürücü özelliği vardır. Romatizma ve karında su toplanması gibi rahatsızlıklarda faydalıdır. Göz kapakları kenarlarının iltihaplanması, kızarması, arpacık, gözün saydam tabakasının iltihaplanmasında kullanılır. Böbreklerdeki kumun dökülmesine yardımcı olur (Çimen, 2009).

C. depressa Bieb.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Tepe yamaçları, 1781 m, 08.06.2011, 103; Oğulcuk, Kayalık, 2292 m, 11.06.2011, 210; 1990 m, 03.07.2011, 352.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Peygamber Düğmesi, Karagöz ve Kevi Çiçeği

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiçeği çay niyetine kullanılır. Çiçeği kurutulup çorbalara katılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Boz ot, Gökbas, Acımık, Oğul Otu ve Timur Çiçeği

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi, Yem ve Gıda

Böbreklerdeki kumun dökülmesine yardımcı olur. İyi bir ağrı kesicidir. Vücutta biriken zehirli maddelerin, vücuttan atılmasını sağlar. Fazla miktarda kullanıldığı zaman kalbe zarar verir. Kanı temizleyici ve idrar söktürücü özelliği vardır. Romatizma ve karında su toplanması gibi rahatsızlıklarda faydalıdır. Dışarıdan kompres şeklinde uygulandığında, bazı göz hastalıklarına fayda sağlar (Çimen, 2009). Bitki taze olarak toplanıp kurutulularak kışın hayvan yemi olarak kullanılır (Keskin, 2011; Vural 2008). Dekoksiyonu astım, kalp rahatsızlıkları için kullanılmaktadır (Güneş ve Özhatay, 2011).

10. CICHORIUM L.**C. intybus** L.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çayırılık, 1550 m, 31.07.2011, 560.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Bıçak Otu, Süt Otu ve Sütlüvanotu

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Hayvanlara, süt verimini artırmak için verilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adları:** Yabani Hindiba, Karakavuk ve Sütlüvan Otu**Kullanılan Kısmı:** Toprak üstü**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi, Gıda ve Yem

Kök sakızı, şeker hastalığı, idrar artırıcı, karaciğer, sarılık, terletici, safra ve kuvvet verici olarak kullanılmaktadır (Eraydın, 2010). İlkbahar aylarında Toprak üstü genç sürgünleri toplanarak yemeği ve salatası yapılır (Gençay, 2007; Birinci, 2008; Yücel vd., 2010). Hayvan yemi olarak kullanılır (Gençay, 2007; Birinci, 2008). Kurutulmuş kök, su ile yarıya ininceye kadar kaynatılır. Hazırlanan bu su, Safra arttırıcı ve hazım kolaylaştırıcı olarak içilir. Haricen kullanımda ise bitki sıkılarak elde edilen özsu cilt temizlendikten sonra sivilcelere sürülür (Şanlı, 2006). Bitki, Köküyle birlikte toplandıktan sonra kök içinde bulunan süt (Konak ve Aktar, 2009), Güneşte kurutularak bir çeşit sakız elde edilir ve bu şekilde tüketilir (Yücel vd., 2010).

11. CIRSIUM Miller***C. arvense* (L.) Scop.****Lok.:** B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 1579 m, 11.07.2011, 419.**Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;****Yöresel Adları:** Köygöçüren, Boz Diken ve Reğaver Otu**Kullanılan Kısmı:** Yaprak**Kullanım Amacı ve Şekli:** Gıda

Yeni boy göstermiş taze yapraklarından yemek yapılarak tüketilmektedir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adları:** Köygöçerten ve Köygöçüren**Kullanılan Kısmı:** Çiçek**Kullanım Amacı ve Şekli:** Gıda ve Tıbbi

Çiçekli dal, kuvvet verici, iştah açıcı olarak kullanılır (Eraydın, 2010; Baytop, 1999; Yücel vd., 2010).

12. GUNDELIA L.

G. tournefortii L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabası, Piknik Alanı, 1452 m, 09.06.2011, 195;
Oğulcuk, Alpinik Step, 2052 m, 18.06.2011, 235.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Kenger

Kullanılan Kısımları: Kök ve Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Kökünden sakız yapılır. Kökleri taze iken toplanıp dışı soyularak sütle haşlanır ve bulgur ilave edilip pilavı yapılarak yenmektedir. Gövdesi soyularak yenilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Kenger, Kereng, Kengi Otu, Kepre ve Kinger

Kullanılan Kısımları: Kök ve Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Sakız yapımında, Yemi ve Yakacak

Kenger sakızı diş etlerini kuvvetlendirici ve iştah açıcı olarak çiğnenmektedir (Yapıcı vd., 2009; Çakılcıoğlu vd., 2007). Bitkinin genç gövdeleri toplanarak pazarlarda satılır. Çiğ veya pişirilerek tüketilir (Aksakal ve Kaya, 2008). Kengerin köklerinden elde edilen sakızın çiğnendikçe acı suyu ile mide sancılarının kesildiği söylenmektedir. Ayrıca kenger sakızından bir miktar yenilmesi ishali kesmektedir (Çakılcıoğlu vd., 2007). Kökü takip eden on santimetrelik gövde kısmı soyularak yemek yapılır. Kökünden çıkan süt sakıza dönüşür. Kuruduktan sonra yakacak olarak kullanılır (Akan vd., 2008; Gençay, 2007).

13. HELICHRYSUM Gaertner

Araştırma alanımızda yer alan *Helichrysum* sp. cinsine ait türlere yöre halkı tarafından aynı isim verilmekte ve hepsi aynı amaçlar için kullanılmaktadır. Ayrıca literatür taramasında sadece *H. arenarium* (L.) türüne ait bilgilere rastlanmıştır.

H. arenarium (L.) Moench subsp. *rubicundum* (C.Koch) Davis & Kupicha

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı Alpin Çayırılık, 2330 m, 11.07.2011, 378.

H. noeanum Boiss.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Kayalık, 2342 m, 02.07.2011, 322.

H. pallasii (Sprengel) Ledeb.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, jipsli Toprak, 1665 m, 12.07.2011, 430.
Oğulcuk, Çam ormanı civarı, 1837 m, 30.07.2011, 555.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkilerin;

Yöresel Adı: Dağ Çayı, Sarı Papatya ve Altınotu

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı ve şekli: Tıbbi

Çayı karın ağrısını dindirmek, mide rahatsızlıkları ve öksürük için kullanılır.

H. arenarium (L.)

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Ölmez Çiçek ve Güneş Çiçeği

Kullanılan Kısım: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

İdrar ve safra söktürücü ve kum dökücü olarak kullanılmaktadır (Baytop, 1999). İdrar söktürücü, kabız yapıcı, gaz söktürücü, safra çıkarıcıdır. Sarılık, karaciğer sirozu, nevralsi, iktidarsızlık, raşitizm, kulak çınlaması, kulağın ağır işitmesi, romatizma, siyatik, safra kesesi iltihabı ve kum, mesane ve böbreklerde iltihap, ağrılı idrar zorluğu, düşük tansiyon, kan tükürme, egzama rahatsızlıklarına önerilir (Çimen, 2009).

14. LAPSANA L.

L. communis L. subsp. *alpina* (Boiss. & Bal.) Sell

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık Yamaçlar, 2330 m, 11.07.2011, 389.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Yabani Ispanak

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Salatalarda kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Kaba ot ve Sebrek

Kullanılan Kısımları: Yaprak, Çiçek ve Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem ve Tıbbi

Araziden toplanan kaba otlar taze olarak veya kurutularak hayvanlara yem olarak yedirilir (Keskin, 2011). Yaprığı yumuşatıcı, yara iyi edici olarak kullanılır (Baytop, 1999).

15. SCORZONERA L.

S. tomentosa L.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yamaçlar, 1760 m, 12.07.2011, 442.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Alman Sakızı

Kullanılan Kısmı: Kök

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Bitkinin kökünden sakız elde edilmektedir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Arvent, Yara sakızı

Kullanılan Kısmı: Kök

Kullanım Amacı ve şekli: Tıbbi

Kökünden elde edilen süt, tereyağı ve mum ile karıştırılarak, haricen yara tedavisinde kullanılır (Doğan, 2008; Sezik et al., 1997).

16. SENEÇIO L.

S. vernalis Waldst. & Kit.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 1343 m, 16.05.2011, 29.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Mayasıl Otu

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem ve Tıbbi

Çiçek ve yaprakları kaynatılıp içildiğinde nefes darlığına iyi gelir. Ayrıca Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Gulilkazer, Kanaryaotu

Kullanılan Kısım: Çiçek

Kullanım Amacı ve şekli: Yem ve Tıbbi

Çiçek kısımları göz rahatsızlıklarına karşı çiğ olarak yenilir. Ayrıca Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır (Gençay, 2007). Çiçeklerinden sarı renk boya elde edilir. Yeşil renk elde etmek için çiçeklerle birlikte yapraklar da kaynatılır. Toprak üstü kısımları derideki iltihaplanmayı gidermek için kullanılır. Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen gaz sancısının giderilmesinde kullanılır (Doğan, 2008).

17. TRAGOPOGON L.

T. buphthalmoides* (DC.) Boiss. var. *buphthalmoides

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 1760 m, 16.05.2011, 24.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Yemlik ve Sing

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve Kök

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Yemeklerde kullanılır. Kökü tüketilmektedir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Agu ve Yemlik

Kullanılan Kısım: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiçek vermeden, tazeyken kaynatılarak yenir (Akan vd., 2008). Araziden kazılan yemliklerin taze ilk taban yaprakları temizlenip, yıkandıktan sonra çiğ olarak salatalara doğranır (Sezik et al., 1997; Aksakal ve Kaya, 2008), yufka dürümünün içine katılır (Keskin, 2011).

18. TRIPLEUROSPERMUM Shultz - Bip.

Araştırma alanımızda yer alan *Tripleurospermum* sp. cinsine ait türlere yöre halkı tarafından aynı isim verilmekte ve aynı amaçlar için kullanılmaktadır.

T. heterolepis (Freyn & Sint.) Bornm.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Çayırılık, 1809 m, 26.05.2011, 33.

T. monticolum (Boiss. & Huet) Bornm.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yamaçlar, 2281 m, 30.05.2011, 72.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkilerin;

Yöresel Adları: Papatya ve Yabani Papatya

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Çay olarak tüketilir. Ayrıca çayı kalp ve nefes darlığı tedavisi için kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkilerin;

Diğer Türkçe Adları: Papatya, Babaçya ve Cızgala

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Haşlama suyunun içilmesi midevi ve gaz giderici olarak bilinir (Sezik et al., 1997); lapası romatizmaya karşı sarılır. Suyu ile yüz yıkanarak sivilcelere karşı kullanılır. Pişirilerek yenir (Bulut, 2006).

19. XERANTHEMUM

X. annuum L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yol kenarı, 2154 m, 29.07.2011, 520;
Oğulcuk, 1837 m, 30.07.2011, 551.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Süpürge Otu ve Geziye Çiçek

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve şekli: Eşya

Süpürge yapımında kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Avlek, Süpürge Otu, Dağ Karanfili ve Tarak Çiçeği

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Eşya

Yaprakları tütünle karıştırılıp sigara halinde içilerek diş ağrısının giderilmesinde kullanılır. Gövdesi süpürge olarak kullanılır (Doğan, 2008). Çocuklar kafalarına takıp oyun oynarlar (Akan vd., 2008).

5. 1. 7. BERBERIDACEAE**20. BERBERIS L.*****B. crataegina* DC.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Dere kenarı, 1781 m, 08.06.2011,115; Oğulcuk, 2052 m, 18.06.2011, 232; Yaylabaşı, Piknik Alanı, 1486 m, 29.07.2011, 524.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Karamuk, Kızamuk ve Kızambuk

Kullanılan Kısımları: Meyve ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Yapraklarından çorba yapılır. Meyvesi yenilir ve kalbe iyi geldiği söylenilir. Meyvesinden marmelat yapılmaktadır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Karamık, Kızamık Dikeni, Kadıntuzluğu ve Ekşimen Çalısı

Kullanılan Kısımları: Tohum, Gövde, Yaprak, Kök ve Kabuk

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Yakacak, Ağaç işleri, Eşya, Kumaş boyamada ve Tıbbi olarak kullanılır.

Tohumları yeniliyor. Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır. Bahçe ve bostanların etraflarını kapatmak için kullanılır. Kuşları avlamak için değişik tuzakların ve sapanların yapımında, ağacından ve dalların faydalanılır (Gençay, 2007). İdrar artırıcı ve balgam söktürücü olarak infüzyon halinde kullanılır (Birinci, 2008). Meyvelerinde hoşaf yapılır. Yaprakları bulgur

pilavı ve çorba yemeklere lezzet vermek için kullanılır. Kökündeki sarı boyar maddeden dolayı kumaş boyamada kullanılır (Baytop,1999; Birinci, 2008). Kökünden hazırlanan dekoksasyon dahilen şeker hastalığında ve hemoriod tedavisinde kullanılır (Tuzlacı, 2004; Avcı, 2004).

5. 1. 8. BORAGINACEAE

21. ANCHUSA L.

A. azurea Miller subsp. *azurea*

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 334.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Koyun Dili, Öküz Dili ve Sığır Dili

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiçeklerini çekip içindeki nektarı emilmektedir. Yaprakları tazeyken pişirilerek yemeği yapılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Sığırdili, Tort, Guriz ve Gruz Otu

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi, Gıda ve Yem

Yaprak ve çiçekli dalları terletici, idrar arttırıcı ve ülser tedavi edici olarak dekoksasyon veya İnfüzyon halinde kullanılmaktadır (Çakılcıoğlu vd., 2007). Hayvanlar tarafından yenmektedir. Çiçekleri tatlı olur. Çocuklar tarafından çiçekleri emilmektedir (Akan vd., 2008). Terletici, idrar söktürücü ve müshil olarak kullanılmaktadır (Eraydın, 2010). Hayvanlar tarafından yenmektedir. Bitkinin Toprak üstü organları börelere katılır (Vural, 2008). Yaprakları ezilerek yılan sokmasına karşı panzehir olarak kullanılır (Yapıcı vd., 2009).

A. leptophylla Roemer & Schultes subsp. *incana* (Ledeb.) Chamb.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yol kenarı, 1562 m, 11.06.2011, 215; Binkoç, Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 336; Yamaçlar, 1550 m, 31.07.2011, 562.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Koyun Dili

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiçeklerini çekip içindeki nektarı emilmektedir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Dikenli Ot ve Dikencik

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

İdrar söktürücü, safra söktürücü, terletici, ısıtıcı, kalp ferahlatıcı etkisi vardır. Öksürük, nezle, grip, vesvese, kendi kendine konuşma, korku, stres ve sinir bozukluğu, bronşit hastalıklarının tedavisinde kullanılır. Yaprakları kavrularak yendiğinde bronşite iyi gelir (Cansaran vd., 2007; Çimen, 2009).

22. ARNEBIA Forssk.

A. densiflora (Nordm.) Ledeb.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 1531 m, 16.05.2011, 25; Oğulcuk, Yol kenarı 1679 m, 26.05.2011, 49; Yaylabaşı, Step ve Kayalık Yamaçlar, 1781 m, 08.06.2011, 111; Doğal Göl civarı, 2408 m, 02.07.2011, 328.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Albent

Kullanılan Kısmı: Kökü

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Kökündeki süttten sakız yapılmaktadır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Havacıva

Kullanılan Kısmı: Kök kabuğu

Kullanım Amacı: Tıbbi ve Boya

Yara olan bölgeye kabuğunun sürülmesi ile yarayı iyileştirici özelliği vardır (Sezik et al., 1997). Kökünde boyar maddeler barındırdığından kumaş boyamada kullanılır (Baytop, 1999).

23. HELIOTROPIUM L.

H. europaeum L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Piknik alanı, 1452 m, 29.07.2011, 525.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Gün Dönme Otu ve Bozkır Otu

Yöre halkı tarafından isim verilmiş olup herhangi bir kullanıma rastlanmadı.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Sütgen

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Koyun-keçi yemi olarak kullanılır (Akan vd., 2008).

5. 1. 9. BRASSICACEAE

24. CAPSELLA Medik.

C. bursa-pastoris (L.) Med

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çayırılık, 2180 m - 2400 m, 30.05.2011, 83.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Çobançantası, Kuşekmeği ve Bulgurcuk

Kullanılan Kısım: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Bitki çiğ olarak tüketilir ve yemekleri yapılır. Yaprakları suda kaynatılıp çay gibi suyu içildiğinde idrar yolları rahatsızlıklarına iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Çobançantası, Çıngıldaklıot, Pirkaleç ve Çırnak

Kullanılan Kısım: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Çiçekli dallar kabız ve idrar artırıcı (Baytop, 1999)' dır. Yapraklarının ve tohumlarının kaynatılması ile elde edilen sıvıyla gargara yapılmasının diş ağrısını ve dişeti kanamasını azalttığına inanılmaktadır (Gürsoy ve Gürsoy, 2004). Toprak üstü kısımları adet azaltıcı ve düzenleyici, kan dindirici olarak kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007). Yaprak ve çiçekli dallar taze olarak ezilir

ve açık yaralar üzerine kan durdurucu etkili olduğu belirtilmektedir. Kuru yapraklar çay olarak ishale karşı kullanılmaktadır (Şanlı, 2006). Kan dindirici, yüksek tansiyon, kabızlık ve yatak ıslatmalarına karşı kullanılır (Eraydın, 2010).

25. CARDAMINE L.

C. uliginosa Bieb.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 2180 m - 2400 m, 30.05.2011, 81.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Su Teresi, Tere ve Acı Gıcı

Kullanılan Kısım: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Yaprakları tere gibi çiğ olarak tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Munzur otu

Kullanılan Kısım: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Bitkiden hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek taşının düşürülmesinde kullanılır (Doğan, 2008).

26. CARDARIA Desv.

C. draba (L.) Desv. subsp. *draba*

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Çayırılık, 1865 m, 08.06.2011, 124.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Acımaruk

Yöre halkı tarafından sadece isim verilmiş olup herhangi bir kullanımına rastlanmadı.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Toklu Baş

Kullanılan Kısım: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Genç yapraklar ve sürgünler salatalara çiğ konur veya pişirilir. Maydanoz olarak kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007). Bu bitkinin yaprakları yaralara sarılarak yara iyileştirici olarak kullanılıyor (Mart, 2006).

27. THLASPI L.***T. perfoliatum* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 2331 m, 09.06.2011, 161.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Kuşbaşı

Kullanılan Kısım: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Yapraklarından yemek yapılır.

Literatürde *T. perfoliatum* türünün kullanımına ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

5. 1. 10. CAPRIFOLIACEAE**28. DIPSACUS L.*****D. laciniatus* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çayırılık, 1550 m, 31.07.2011, 567.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Keşiş Kellesi

Yörede sadece isim verilmiş olup herhangi bir kullanımına rastlanmadı.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Fesçi Tarağı, Fırça Otu ve Çobantarağı

Kullanılan Kısım: Kök

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Kökü idrar artırıcı ve egzamaya karşı kullanılır (Baytop, 1999). Bitkinin Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına içilerek, kanser tedavisinde kullanılır (Doğan, 2008).

29. VALERIANA

V. sisymbriifolia Vahl

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 279.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Bokkur

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Baharat olarak kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Kedi otu

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

İnfüzyon (%2-6) dahilen günde 3 bardak yemeklerden önce sinir sistemi yatıştırıcısı ve ağrıları giderici, haricen yara tedavisinde kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007).

5. 1. 11. CARYOPHYLLACEAE

30. SILENE L.

Araştırma alanımızda yer alan *Silene* sp. cinsine ait türlere yöre halkı tarafından aynı isim verilmekte ve aynı amaçlar için kullanılmaktadır.

S. odontopetala Fenzl

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Dağ Yamaçları, 2390 m, 02.07.2011, 307.

S. saxatilis Sims

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 1800 m, 09.06.2011, 176.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkilerin;

Yöresel Adları: Mayasıl Otu, Zembil, Gelinparmağı ve Has Pancarı

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Basur tedavisi için çayı yapılıp içilmektedir. Çökeleğe katılır. Yapraklarından yemek yapılır.

S. odontopetala Fenzl & *S. saxatilis* Sims

Literatürden alınan bilgilere göre bitkilerin;

Diğer Türkçe Adları: Adi Nakil, Adi Sinekkapan ve Gıvışkanotu

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Saponin taşır. İdrar kesesi ve idrar yolları hastalıklarında kullanılır (Eraydın, 2010).

Literatür taramasında *Silene odontopetala* Fenzl ve *S. saxatilis* Sims türlerine ait ortak bilgilere (Eraydın, 2010)'da rastlanmıştır.

S. saxatilis Sims

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Simotu

Kullanılan Kısmı: Bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Ezilerek yaraya sürüldüğünde yarayı iyileştirir (Sezik ve Ark., 1997).

S. vulgaris (Moench) Garcke

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 342.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Mayasıl otu, Zembil, Gelinparmağı ve Has Pancarı

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Basur tedavisi için çayı yapılıp içilmektedir. Çökeleğe katılır. Yapraklarından yemek yapılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Borana, Boranı ve Gıvışgan Otu

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

İspanak gibi yemeği yapılır (Keskin, 2011). Saponin taşır. İdrar kesesi ve idrar yolları hastalıklarında kullanılır (Eraydın, 2010).

5. 1. 12. CHENOPODIACEAE

31. CHENOPODIUM L.

C. album L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 528.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Tarı, Sırmastık ve Tel Otu

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

İspanak gibi kavularak tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Telce, Kazayağı, Sirken, Sirgen ve Akpazı

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Çiçekli dallar idrar artırıcı ve müshil olarak kullanılır (Baytop, 1999). Mide ve anjin hastalıkları durumunda ve ispirto üretimi için kullanılır (Eraydın, 2010). Bitkinin taze yaprakları kavularak yada sulu yemeği yapılarak tüketilmektedir (Yücel vd., 2010). Bitkinin tamamı veya yaprağı kullanılır. Haşlanıp kavularak yemeği yapılır aynı zamanda turşusu da yapılıyor (Güneş ve Özhatay, 2011).

C. foliosum (Moench) Aschers

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 1720 m, 12.07.2011, 438.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Yabani Çilek ve Dağ Çileği

Kullanılan Kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Meyvelerinden marmelat yapılmakta ve meyvesi çiğ olarak tüketilmektedir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Akkazayağı, Sirken, Akpazı

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Bitkinin Toprak üstü kısımları hayvanlara yedirilir (Vural, 2008). Meyvesi çiğ olarak tüketilmektedir (Aksakal ve Kaya, 2008).

5. 1. 13. CONVOLVULACEAE**32. CONVOLVULUS L.*****C. arvensis* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpin Çayırılık, 1990 m, 03.07.2011, 359-b;
Binkoç, Çayırılık, 1550 m, 31.07.2011, 561-b.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Sarmaşık Otu

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Hayvan yemi olarak kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Tarla sarmaşığı, Çit sarmaşığı, Bağ urganı, Bağırğan, çadır çiçeği

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Yem

Küçükbaş hayvanlar tarafından yenilmektedir (Baytop, 1999; Çakılcıoğlu vd., 2007; Akan vd., 2008). Bitkinin taze sütü müshil, safra söktürücü ve kurt düşürücü olarak kullanılmaktadır (Baytop, 1999; Çakılcıoğlu vd., 2007). Kabızlığa karşı, zayıflatıcı, diüretik, prostat, sıtma ve kurt düşürücü olarak kullanılır (Eraydın, 2010).

5. 1. 14. CORNACEAE

33. CORNUS L.

C. sanguinea L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 529.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Kızılıcık ve Kuzulcuk

Kullanılan Kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Meyvesinden marmelat ve hoşaf yapılır. Meyvesi tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Yabani Kızılıcık ve Dişi Kızılıcık

Kullanılan Kısımları: Meyve, Kabuk ve Tohum

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Tıbbi ve Ticari

Meyvesi tüketilir; Şurup yapılır. Haşlanıp tarhana yapımında kullanılır (Şimşek vd., 2004). Reçeli de yapılır. Tohumları yüksek oranda yenilmeyen yağ içerir. Bu yağ sabun yapımında ve aydınlatma yağı olarak kullanılır. Eskiden özel bir yeşil renk (gölgeli yeşil) bu bitkiden elde edilirdi, ancak bugün sentetik olarak da elde edilebilmektedir (Birinci, 2008). İshal kesici, ateş ve kurt düşürücü olarak kullanılır (Eraydın, 2010).

5. 1. 15. CRASSULACEAE

33. SEDUM L.

S. sempervivoides Bieb.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalıklar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 277; Binkoç, Jipsli Toprak, 1665 m, 12.07.2011, 429.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Kan çiçeği

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Süs ve Tıbbi

3-4 ay gibi uzun bir sürede canlılığını kaybetmemesinden dolayı evlerde mutfak ve oda tavanlarına süs amacıyla asılmaktadır. Ayrıca ortamın nemini alarak nem dengesini sağlamaktadır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Ömür Çiçeği, Horozlelesi ve Gurbet Çiçeği

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Süs

Bitki kökünden sökülerek evlerin tavanlarına asılır. Bitkinin uzun süre canlılığını kaybetmemesi nedeniyle yaygın olarak kullanılır (Vural, 2008). Yaprığı baharat olarak kullanılır (Aksakal ve Kaya, 2008).

5. 1. 16. CUPRESSACEAE

34. JUNIPERUS L.

J. excelsa Bieb.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, 1916 m, 21.04.2011, 6; Kayalık Yamaçlar, 1800 m, 09.06.2011, 190; Kayalık, 2493 m, 11.07.2011, 395; Binkoç, Jipsli Toprak, 1720 m, 12.07.2011, 440.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Mergh ve Ardıç

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yakacak

Eskiden odunu yakacak olarak kullanılırdı.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Karaardıç ve Çom Ardıç

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Yakacak

Odunu yakacak olarak kullanılır. Bitkinin taze kozalakları suda kaynatılıp süzülükten sonra elde edilen süzüntü ılık ya da soğuk olarak günde 1-2 su bardağı içilerek öksürüğün giderilmesinde kullanılmaktadır (Koyuncu, 2005). Bedeni uyarıcı etkisi vardır. Acı tadı nedeniyle iştahı açar. Mideyi uyarır ve sindirimi kolaylaştırır. Mide ve bağırsaklardaki gazı söktürür. Solunum

yollarını açar. Nefes alıp vermeyi kolaylaştırır. Kadınlarda aybaşı kanamasını düzenler, ağrıları hafifletir. Ardıç romatizma, eklem ve kas ağrılarına iyi gelir. Böbrek rahatsızlığı olanlar ve gebe kadınlar ardıç kullanmamalıdır. Kanda alyuvar miktarını artırmada çok fayda verir. Göğüs yumuşatıcı etkisi vardır (Çimen, 2009).

J. oxycedrus* L. subsp. *oxycedrus

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Jipsli Toprak, 1720 m, 12.07.2011, 439.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Mergh

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yakacak

Eskiden odunu yakacak olarak kullanılırdı.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Katran Ardıcı ve Kızıl Ardıç

Kullanılan Kısımları: Yaprak, Kozalak, Kabuk, Gövde, Dal ve Kök Odunu

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Yakacak

Taze meyvesi, mide yanmasını, reflü hastalığının tedavisinde, nefes darlığını gidermek için 1–2 adet yenerek kullanılır (Çimen, 2009). Yaprak ve meyvelerinden hazırlanan dekoksasyon idrar söktürücü, hemoroit tedavisinde ve zayıflama çayı olarak kullanılmaktadır (Avcı, 2004). Kozalakları (halk arasında “enek” adını alır) suda kaynatılır ve bu su nefes darlığına karıştırılarak içilir (Cansaran vd., 2007). Taze yaprak ezilip tuzla dıştan boğaza sarılırsa guatr için şifadır. Çok iyi tümör parçalayıcıdır. Bağırsaktaki yara ve iltihabı tedavi eder. Siyatiğe faydalıdır. Suyu ile gargara yapılırsa ağızdaki yaraları tedavi eder (Çimen, 2009). Dekoksasyonu *urtica* sp. ile birlikte romatizma ve kabızlığa iyi gelir (Güneş ve Özhatay, 2011).

5. 1. 17. CYPERACEAE

35. SCIRPOIDES Seguiet

***S. holoschoenus* (L.) Sojak**

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yamaçlar, 1701 m, 12.07.2011, 433.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Goğa

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Eşya yapımı

Kız çocukları oyun amaçlı, bitkiyi başlarına taç yapmada kullanır.

Literatür çalışmalarında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

5. 1. 18. DIPSACACEAE**36. CEPHALARIA** Schrader ex Roemer & Schultes

C. procera Fisch. & Lall

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 2905 m, 28.07.2011, 500.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Gulinga

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Yaraya sürüldüğünde yakıcı özelliğinden dolayı yara iyileştirici etkisi vardır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Adı: Gevrek

Kullanılan Kısmı: Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Gövdesi hayvan yemi olarak kullanılır (Yapıcı vd., 2009).

5. 1. 19. EUPHORBIACEAE**37. EUPHORBIA** L.

E. macroclada Boiss.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 1579 m, 11.07.2011, 416.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Sütleğen ve Vaso Sıtın

Yöre halkı tarafından sadece isim verilmiş olup herhangi bir kullanımına rastlanmamıştır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adları:** Sütleğen ve Hasule Deva**Kullanılan Kısımları:** Bitki ve Özsuğu**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi

Sütü kuvvetli müshil etkiye sahiptir. Kırsal bölgelerde müshil olarak kullanılmaktadır (Baytop, 1999). Vücuttaki siğillerin üzerine damlatılarak siğillerin erimesi sağlanır. Yine haricen romatizmalı hastaların ağrıyan yerlerine sürülerek ağrı giderici olarak kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007). Develer bu bitkiyi çok severlermiş. Gövdesi kırılıp çıkan süt küçük göletlere konulursa suyun bulanıklığını giderir (Akan vd., 2008). Diş ağrılarına karşı kullanılır. Çürük olan dişin üzerine konularak ağrıyı keser. Bitkinin sütü, haricen, egzama, ayak ve elde oluşan mantar hastalığının tedavisinde kullanılır (Doğan, 2008).

***E. virgata* Waldst. & Kit.**

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpin çayırılık, 1990 m, 03.07.2011, 362; Yaylabası, Yamaçlar, 1579 m, 11.07.2011, 416-b; Kayalık yamaçlar, 2230 m, 29.07.2011, 511.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;**Yöresel Adları:** Sütleğen ve Vaso Sıtın**Kullanılan Kısmı:** Gövde**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi

Sütü yaralara sürülerek yarayı iyileştirir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adları:** Sütlücan ve Sütcan**Kullanılan Kısımları:** Çiçek ve Bitki özsuğu**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi

Egzama için kullanılır. Çiçekleri ovularak deri üzerine uygulanır. Ve bundan sonra etkilenen bölgeye egzama tedavisi için kireç çözeltisi ile yıkanır. Sütü siğillere sürülür. Kurutularak toz haline getirilen bitkinin yarısı kadar kına karıştırılarak yaralar üzerine bağlanırsa yarayı kısa zamanda tedavi eder (Çimen, 2009).

5. 1. 20. FABACEAE

38. ASTRAGALUS L.

Astragalus sp. cinsinin dikenli türleri (*A.angustifolius* Lam. subsp. *pungens* (Willd.) Hayek; *A. lagurus* Willd.; *A. plumosus* Willd. var. *krugianus* (Freyn & Bornm.) Chamb. & Matthews) ve *Onobrychis cornuta* (L.) Desv. yöre halkı tarafında aynı isimle anılmakta ve aynı amaç için kullanılmaktadır.

A.angustifolius Lam. subsp. *pungens* (Willd.) Hayek

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 2493 m, 11.07.2011, 405.

A. lagurus Willd.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç Jipsli Toprak, 1665 m, 12.07.2011, 422.

A. plumosus Willd. var. *krugianus* (Freyn & Bornm.) Chamb. & Matthews)

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı Alpin Çayırılık, 2330 m, 11.07.2011, 383.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkilerin;

Yöresel Adları: Geven ve Sıfsık

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Dikenlerinden arındırılarak hayvanlara yem olarak verilir. Yalnız süt sağımı yapılan hayvanlara verilmez çünkü sütü acı yapar. Ayrıca arılar bu bitkiden nektar alır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkilerin;

Diğer Türkçe Adı: Geven

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem, Yakacak, Tıbbi ve Ticari

Hayvanlar yer. Kökünden kozmetikte ve tutkal yapımında faydalanılır (Özgökçe ve Özçelik, 2004). Kökleri toplanılıp ikinci kalite çöven olarak satılmaktadır (Baytop, 1999). Geven kaynatılıp balla tatlandırılarak içildiğinde mide ve bağırsak iltihaplarını giderir, süt artırır, tansiyonu düzenler, siyatiğe iyi gelir ve ağrı kesici görevini görür. Geven lapası şiş yerlere vurulduğunda şişlikleri giderir. Arıların çiçeğini sevdiği bir bitkidir. Geven bitkisi nitelikli nektar verir. Hayvancılıkta; kışın Anadoluda yakacak

ve hayvan yemi olarak da kullanılmaktadır. Dikenli yerleri ateşe tutulup sonra doğranır. Değirmenlerde öğütülebilir. Bu yem hayvan sütünü de artırır (Çimen, 2009).

39. CORONILLA L.

C. orientalis Miller

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, 1562 m, 11.06.2011, 214; Yaylabaşı, Kayalıklar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 282.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Mustafa Çiçeği

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiçekleri yemeklere katılarak tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Hayvan yemi olarak kullanılır (Tekin, 2011).

40. MELILOTUS Mill.

M. officinalis (L.) Desr.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 339.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Yaban Yoncası ve Sarıyonca

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Hayvan yemi olarak kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Yaban Yoncası, Deli Yonca, Pireotu ve Koçboynuzu

Kullanılan Kısımları: Gövde, Yaprak ve Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Yem

Çiçekli dallar kabız, yatıştırıcı ve gaz söktürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999). Çiçekli bitki yumuşatıcı, romatizma ağrılarını gidericidir (Çakılcıoğlu vd., 2007).

41. ONOBRYCHIS Mill.

O. cornuta yukarıda belirtildiği gibi; yöre halkı tarafından *Astragalus* sp. cinsinin dikenli üyeleri ile aynı isimle anılmakta ve aynı amaçla kullanılmaktadır.

O. cornuta (L.) Desv.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabası, Yamaçlar, 1806 m, 16.05.2011, 15. Binkoç, Kayalık, 2342 m, 02.07.2011, 323.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkilerin;

Yöresel Adları: Geven ve Sıfsık

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Dikenlerinden arındırılarak hayvanlara yem olarak verilir. Yalnız süt sağımı yapılan hayvanlara verilmez çünkü sütü acı yapar. Ayrıca arılar bu bitkiden nektar alır.

42. ROBINIA L.

R. pseudoacacia L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabası, Yol kenarı, Yamaçlar, 1452 m, 09.06.2011, 194; Yaylabası, 1579 m, 11.07.2011, 418.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Akasya

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Arılar bu bitkiden nektar alır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Yalancı akasya, Beyaz Çiçekli ve Salkım Çiçeği

Kullanılan Kısımları: Yaprak, Kabuk, Çiçek ve Tohum

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi, Gıda ve Ticari

Arıcılık için önemlidir. Kabuk kusturucu, yapraklar kusturucu ve safra akışını düzenleyici, çiçekleri kabızlığı giderici, kasılmayı önleyici etkilere sahiptir (Eraydın, 2010; Birinci, 2008; Baytop, 1999). Bitkinin çiçekleri suda kaynatılıp süzöldükten sonra elde edilen süzöntü soğutulup günde 1 su bardağı içilerek ya da taze çiçekleri doğrudan yenilerek bas ağrısının giderilmesinde kullanılmaktadır (Koyuncu, 2005).

43.VICIA L.

V. cracca L.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 335.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Mızor, Munzor ve Yabancı Fi

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Hayvan yemi olarak kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Fiğ

Kullanılan Kısmı: Tohum

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

İdrar yolları iltihabını giderici, afrodisyak, kuvvet verici, sara nöbetini yatıştırıcı ve sarılığı giderici olarak kullanımı vardır (Baytop, 1999).

5. 1. 21. GERANIACEAE

44. GERANIUM L.

G. tuberosum L. subsp. *tuberosum* L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Ardıçlı Göl kenarı, 1744 m, 16.05.2011, 9; Oğulcuk, Çayrılık, 1809 m, 26.05.2011, 32; Binkoç, Su kaynağı yakınları, 2180-2400m, 30.05.2011, 84; Yaylabaşı, Yamaçlar, 2393 m, 09.06.2011, 166.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Kestane Otu

Kullanılan Kısım: Toprak altı

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Toprak altı kısımları tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Helilok, Pelgizer ve İgnelik

Kullanılan Kısım: Toprak altı

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Yumrularının üzerindeki ince kabuk soyularak, çiğ ve taze olarak yenir (Akan vd., 2008; Aksakal ve Kaya, 2008).

5. 1. 22. HYPERICACEAE

45. HYPERICUM L.

H. scabrum L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabası, Kayalık, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 283; Alpin çayırılık, 2330 m, 11.07.2011, 388.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Kantaron ve Kılıç Otu

Kullanılan Kısım: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Çiçekleri şeker hastalığı, nefes darlığı ve anti-depresan olarak kaynatılıp suyu içilir. Bu sıvı yaralara ve sivilcelere sürülmektedir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Mayasıl otu, Kepir otu ve Kantaron

Kullanılan Kısım: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Basura karşı ve kabız olarak kullanılmaktadır (Baytop, 1999). Çiçekli dallarından hazırlanan İnfüzyon (%1) dahilen kabızlığa ve basura karşı kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007).

5. 1. 23. IRIDACEAE

46. IRIS L.

I. caucasica Hoffm. *subsp. turcica* B. Mathew

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 1806 m, 16.05.2011, 16; 1734 m, 30; Binkoç, Su kaynağı yakınları, 2180 m - 2400 m, 30.05.2011, 89. Oğulcuk, Kayalık yamaçlar, 2292 m, 11.06.2011, 212.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Nevruz ve Dağ Nevruzu

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiçekleri çiğ olarak tüketilmektedir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Sarı Nevroz

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Bitkinin Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, soğuk algınlığının tedavisinde kullanılır (Doğan, 2008).

5. 1. 24. IXIOLIRIACEAE

47. IXIOLIRION Fischer Ex Herbert

I. tataricum (Pallas) Herbert *subsp. montanum* (Labill.) Takth.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçları, 1343 m, 16.05.2011, 28.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Hıyarcık

Kullanılan Kısımları: Çiçek ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Çiçekleri çiğ olarak yenilir. Yaprakları yemeklere katılarak tüketilir.

Literatür taramasında bu türe ait herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

5. 1. 25. JUGLANDACEAE

48. JUGLANS L.

J. regia L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 531.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Ceviz ve Goz

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve Meyvesi

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Güneş doğmadan önce yaprakları toplanarak kaynatılır ve suyuyla yıkandığında güneş çarpmalarına iyi gelir. Meyvesi gıda olarak tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Koz, Guz ve Ceviz

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi, Gıda ve Boya

Taze yaprakların dekoksasyonu Güneş çarpması için kullanılır (Avcı, 2004). Meyve kabuğundan yeşil renkte boya elde edilir (Gençay, 2007). İştah açıcı, kabız, kan şekerini düşürücü, kuvvet verici etkisi vardır (Baytop, 1999; Eraydın, 2010). Yaparağı veya taze meyvesi üzerindeki yeşil kabuk ile yün, pamuk veya ipek iplikler kahve renge boyanır (Baytop, 1999; Birinci, 2008). Erkek çiçekler haşlanarak iç yağı ile hazırlanan merhem romatizmal ağrıların kesilmesinde (Demirezer, 2007; Koyuncu, 2005; Doğan, 2008), yapraklar demleme, yeşil kabuklar kaynatma ile banyo toniği yapılmaktadır. Yapraklar, meyve kabukları boyar özelliğe sahip olduğu için kına ile saç boyama sırasında kullanılmaktadır. Olgunlaşmamış meyvelerinden yapılan reçelin yöresel kullanımı yaygındır. Ayrıca kurutulmuş tohum içleri yenmekte, tatlı ve pastalarda kullanılabilir (Şanlı, 2006).

5. 1. 26. LAMIACEAE

49. MARRUBIUM L.

M. cordatum Nab.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çayırılık, 2343 m, 02.07.2011, 300.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Kekik ve Dağ Reyhanı

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Yaprakları kurutularak yemeklerde baharat olarak kullanılır.

Literatür taramasında *M. cordatum* Nab. türüne ait herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

50. MENTHA L.

M. longifolia (L.) Hudson subsp. *longifolia*

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpinik step, 1837 m, 30.07.2011, 547.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Yaban Nanesi, Pune ve Annuk

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Baharat olarak yemeklerde kullanılır. Ayrıca grip ve soğuk algınlığına iyi geldiği için yaprakları kaynatılıp çay şeklinde içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Punk, Pünk, Yabani Nane, Narpuz ve Yarpuz

Kullanılan Kısımları: Yaprak, Kök ve Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Kökü öğütülüp kına ile karıştırıldıktan sonra baş ağrısını gidermek amacıyla saça sürülür. Toprak üstü kısımları suda kaynatılır, romatizma hastaları rahatsızlıklarını gidermek amacıyla, elde edilen bitki suyu ile banyo yaparlar. Genç yaprakları ayran aşı çorbası ve cacığa katılır. Yaprakları baharat olarak kullanılır. Yapraklar suda kaynatılır, suyu bir leğene boşaltılır, vücuttaki

alerjiyi gidermek amacıyla leğendeki suyun içine girilerek banyo yapılır, ayrıca cildi güzelleştirir. Soğuk algınlığına karşı yaprakları kurtulduktan sonra suda kaynatılarak içilir (Gençay, 2007). Yemeklere nane gibi katılarak baharat olarak kullanılmaktadır (Mart, 2006; Cansaran vd., 2007). Dekoksiyonu hemeroid tedavisinde kullanılır (Gürhan ve Ezer, 2004; Güneş ve Özhatay, 2011). Kuvvet verici, hazmı kolaylaştırıcı, kasılmaya karşı, öksürük giderici etkileri vardır. Ayrıca nanelerin yatıştırıcı, midevi, gaz giderici, bulantıyı önleyici ve ishale karşı olumlu etkileri vardır (Birinci, 2008; Çimen, 2009).

51. ORIGANUM L.

O. acutidens (Hand.-Mazz.) Letswaart

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yamaçlar, 1550 m, 31.07.2011, 568.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Anıg, Anuk

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Yaprakları kurutulup baharat olarak çorbalarda kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Zetrin ve Zemul

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Çiçekli kısımlarından hazırlanan dekoksasyon dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır. Kurutulmuş çiçekli kısımları yemeklere katılarak iştah açıcı olarak kullanılır (Doğan, 2008).

52. SALVIA L.

S. cryptantha Montbret et Aucher ex Bentham

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, 2052 m, 18.06.2011, 226.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Pune

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve şekli: Gıda ve Tıbbi

Yemeklerde baharat olarak kullanılır. Ayrıca grip ve soğuk algınlığına iyi geldiği için yaprakları kaynatılıp çay şeklinde içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Yakışalbası

Kullanılan Kısım: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Mide rahatsızlıkları için çay olarak tüketilir (Honda et al., 1996).

***S. multicaulis* Vahl.**

B7 Erzincan Yaylabaşı, Yamaçlar, 1531 m, 16.05.2011, 26; Oğulcuk, Yol kenarı, 1809 m, 26.05.201, 31; Oğulcuk, 1679 m, 26.05.201, 50; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 1781 m, 08.06.2011, 98; Oğulcuk, Alpinik step, 2436 m, 11.06.2011, 203.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Pune

Kullanılan Kısım: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yemeklerde baharat olarak kullanılır. Ayrıca grip ve soğuk algınlığına iyi geldiği için yaprakları kaynatılıp çay şeklinde içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Giyacılık ve Kürt Reyhanı

Kullanılan Kısım: Çiçekler

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Mayıs ve Haziran aylarında çiçekleri toplanıp kaynatılarak çayı yapılır (Gençay, 2007). Yaprakları haricen yara iyi edici olarak kullanılmaktadır (Baytop, 1999; Çakılcıoğlu vd., 2007). İştah açıcı olarak kullanılır. Solunum ve idrar yolları rahatsızlıkları tedavisinde kullanılır (Yapıcı vd., 2009).

***S. sclarea* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2360 m, 02.07.2011, 344.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Pune ve Soğa

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yemeklerde baharat olarak kullanılır. Ayrıca grip ve soğuk algınlığına iyi geldiği için yaprakları kaynatılıp çay şeklinde içilir. Yapraklarından dolma yapılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Ada Çayı, Ayıkulağı, Misk Adaçayı ve Tüylü Adaçayı

Kullanılan Kısmı: Çiçekli Dal

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Çiçekleri su ile kaynatılıp elde edilen sıvı mide ağrısı için içilmekte, aynı sıvı sinirlilik, gerginlik durumlarında sakinleştirici olarak kullanılmaktadır (Tekin, 2011). Çiçekli dallar ve yapraklar midevi, kabız, terlemeyi azaltıcı ve yatıştırıcı olarak, infuzyon halinde kullanılır (Baytop, 1999; Eraydın, 2010). Yapraklardan hazırlanan çayı yaralar üzerinde iyileştirici olarak özellikle ciltteki güneş lekeleri silinmek sureti ile tüketimi yaygındır. Boğaz ağrılarında karşı ve soğuk algınlıklarında (Doğan, 2008) çay olarak içilir. Mide ağrılarında nane ve kekikle kaynatılarak kullanılır. Alkol içinde bekletilen yapraklardan hazırlanan karışım direk ağrıyan yerlere sürülerek ağrı kesici olarak kullanımı önerilmektedir (Şanlı, 2006).

S. verticillata* L. subsp. *verticillata

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2360 m, 02.07.2011, 347; Oğulcuk, Alpin çayırılık, 1990 m, 03.07.2011, 363; Yaylabaşı, Yol kenarı, 2154 m, 29.07.2011, 514; Oğulcuk, Yamaçlar, 1837 m, 30.07.2011, 554.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Pune

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yemeklerde baharat olarak kullanılır. Ayrıca grip ve soğuk algınlığına iyi geldiği için yaprakları kaynatılıp çay şeklinde içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Ayıkulağı, Miskadaçayı, Tüylü adaçayı ve Yağlıkara

Kullanılan Kısımları: Çiçek, Çiçekli Dalı ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem ve Tıbbi

Arılar bal sırnını yapımı için bu çiçekten nektar almaktadırlar. (Tekin, 2011). Midevi, kabız, terlemeyi azaltıcı ve yatıştırıcı olarak kullanılan önemli bir tıbbi bitkidir (Eraydın, 2010). Mide ağrısı ve Soğuk algınlığı için çayı içilir (Koyuncu vd., 2010).

53. STACHYS L.

S. byzantina C. Koch

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabası, Alpin çayırılık, 2330 m, 11.07.2011, 386; Kayalık yamaçlar, 2905 m, 28.07.2011, 505.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Kullanılan Kısım: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Arılar bu bitkiden nektar alır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Kestire ve Eşek Otu

Kullanılan Kısım: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Soğuk algınlığı için sıcak su ile yapılan çayı içilir (Koyuncu vd., 2010).

S. lavandulifolia Vahl var. *lavandulifolia*

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabası, Çayırılık, 1865 m-1916 m, 08.06.2011, 133; Kayalık yamaçlar, 1800 m, 09.06.2011, 191; Binkoç, Yamaçları, 2343 m, 02.07.2011, 303.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Tüylü Kız ve Adaçayı

Kullanılan Kısım: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Çayı tansiyonu yükseltir. Boğaz iltihaplarına iyi gelir. Ayrıca çay olarak da kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Ada çayı ve Dağ çayı

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Çiçekli dalları suda kaynatılır elde edilen sıvı nefes darlığı tedavisi için içilmektedir (Tekin, 2011). Uyarıcı, gaz söktürücü, iştah açıcı ve mide ağrılarını kesici özelliklere sahiptir (Baytop, 1999).

54. TEUCRIUM L.

T. orientale L.var. *orientale*

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Jipsli toprak, 1665 m, 12.07.2011, 423.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Nergiz Otu

Kullanılan Kısımları: Çiçek ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Yemeklere baharat olarak katılır. Çiçeklerinden çay yapılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Kirve Otu

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Baharat olarak kullanılır (Aksakal ve Kaya, 2008).

55. THYMUS L.

T. longicaulis C. Presl subsp. *longicaulis* var. *subisophyllus* (Borbas) J alas

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpin çayırılık, 1990 m, 03.07.2011, 348.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Dağ Kekliği, Anuk ve Zembul

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Yaprakları kaynatılıp balgam söktürücü olarak kullanılır. Yaprakları çay şeklinde tüketilip soğuk algınlığına ve beden halsizliğine iyi gelir. Çökeleğe ve peynir mayasına konulur. Yaprakları baharat olarak yemeklerde kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adı:** Kekik**Kullanılan Kısmı:** Toprak üstü**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi ve Gıda

Hemoroid tedavisinde kullanılır (Gürhan ve Ezer, 2004).

T. sipyleus* Boiss. subsp. *sipyleus* var. *sipyleus**Lok.:** B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 2393m, 09.06.2011, 172.**Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;****Yöresel Adları:** Kekik, Zembulotu ve Dağ Kekiği**Kullanılan Kısmı:** Yaprak**Kullanım Amacı ve Şekli:** Gıda

Çökeleklere ve yemeklere baharat olarak katılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adı:** Kekik**Kullanılan Kısmı:** Toprak üstü**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi ve Gıda

Şeker hastalığı, hemoroid, damar sertliği, mide rahatsızlıklarında kullanılır. Kurutulup öğütülerek, sıcak su ile yapılan çayı içilir. Baharat olarak yemeklerde kullanılır (Koyuncu vd., 2010). Sinüzit tedavisinde, baş, mide ve karın ağrılarında kullanılır (Koyuncu, 2005; Oral, 2007).

5. 1. 27. LILIACEAE**56. FRITILLARIA L.*****F. armena* Boiss.****Lok.:** B7 Erzincan; Binkoç, Çayırılık, 2180 m - 2400 m, 30.05.2011, 88.**Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;****Yöresel Adı:** Gül**Kullanılan Kısmı:** Toprak altı**Kullanım Amacı ve Şekli:** Gıda

Soğanı çiğ olarak tüketiliyor.

Literatür çalışmalarında bu türe ait herhangi bir bilgiye ulaşılmamıştır.

5. 1. 28. MALVACEAE

57. ALCEA L.

A. calvertii (Boiss.) Boiss.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2360 m, 02.07.2011, 346; Oğulcuk, Yamaçlar, 1990 m, 03.07.2011, 373.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Hatmi Çiçeği

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Süs

Bahçelerde kültürü yapılarak güzel görünüm sağlar.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Gülhatmi ve Hatmi

Kullanılan Kısımları: Çiçek ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Çiçek ve taze yapraklarının çayı balgam söktürücü ve barsak iltihaplarını giderici olarak bilinir (Bulut, 2006). Kökleri böbrek taşlarını düşürmede infüzyon şeklinde kullanılır (Özgökçe ve Özçelik, 2004).

58. MALVA L.

M. neglecta Wallr.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, 1854 m, 18.06.2011, 244.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Ebegümeçi ve Ebem Ekmeği

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yemeği yapılır. Haşlanıp suyu içilir ve ağrıyan yerlere sürülür. Ağız, boğaz, diş eti iltihaplarına iyi gelir. Yapraklarından yemek yapılarak tüketilir. Lapası şişen inek memelerine sürüldüğünde memeleri iyileştirir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Ebegümeçi, Toluk ve Tolik

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Taze ebegümece dalı çocuk düşürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999). Yaprakları solunum ve sindirim sistemi tahrişleri ve iltihaplarında koruyucu olarak kullanılır. Çocuğu olmayan bayanları meyvelerinden yapılan çay içirilir. Yapraklardan hazırlanan lapa yara ve çıbanların üzerine konur. Bitkinin yaprakları su ile kaynatılıp içilmek suretiyle romatizma tedavisinde kullanılır. Mide ağrılarında tedavi amacıyla kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007). Enfeksiyon, ağrı, nezle, grip, bronşit, yüz sivilcelerine karşı kullanılır (Eraydın, 2010). Suda haşlanır, süzülür, Soğanla kavrulur. Yumurta kırılarak tüketilir (Şimşek vd., 2004; Gençay, 2007; Avcı, 2004; Yücel vd., 2010). Çiğ olarak salata veya börek içi olarak kavrulup, yumurta kırılır. Sulu yemeği yapılır. Yaprakları solunum ve sindirim sistemi tahrişleri ve iltihaplarında koruyucu olarak kullanılır (Gençay, 2007; Koyuncu, 2005) . Boğaz ağrılarını giderir, diş ve ağız apselerinde gargara, bazı deri hastalıklarında ve çıbanlarda lapa halinde kullanılmaktadır (Birinci, 2008).

M. sylvestris L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 244.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Ebegümece

Kullanılan Kısımları: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yemeği yapılır. Haşlanıp suyu içilir ve ağrıyan yerlere sürülür. Ağız, boğaz, diş eti iltihaplarına iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Ebegümeç, Ebegömece, Ememkömece ve Develik

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve tıbbi

Solunum ve sindirim yolu tahrişlerinde koruyucu, yumuşatıcı olarak, üst solunum yolu rahatsızlıkları, bronşit öksürük nefes darlığında hazırlanan çayı içilir. Taze yapraklarından elde edilen lapa diş eti enfeksiyonlarının ağrılarını

dindirmek üzere kullanılır (Gürsoy ve Gürsoy, 2004; Birinci, 2008). Solunum ve sindirim yolu tahrişlerinde koruyucu, yumuşatıcı olarak, üst solunum yolu rahatsızlıkları, bronşit öksürük, nefes darlığında hazırlanan çayı içilir. Göz iltihaplarında lapa halinde çıiban ve yaraların ağrılarının dindirilmesinde faydalanılır. Hemoroid tedavisinde hazırlanan lapası önerilmektedir (Şanlı, 2006; Avcı, 2004). Genç yapraklar soğan domates kavru olarak pirinçli zeytinyağlı yemeği olur. Ayrıca arzuya göre ıspanakla karıştırılarak yemeği yapılmaktadır (Şanlı, 2006; Koyuncu, 2005; Yıldız vd., 2010). Enfeksiyon, ağrı, nezle, grip, bronşit, yüz sivilcelerine karşı kullanılır (Eraydın, 2010). Suda haşlanır, süzülür, Soğanla kavrulur. Yumurta kırılarak tüketilir (Şimşek vd., 2004; Avcı, 2004; Yıldız vd., 2010).

5. 1. 29. MORACEAE

59. MORUS L.

M. alba L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 534.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Dut, Tuve ve Beyaz Dut

Kullanılan Kısımları: Meyve ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Pekmezi yapılıır. Yaprğından sarma yemeği yapılıır. Reçeli yapılıır. Meyvesi kemoterapi gören hastalarda ağız yaralarının üzerine sürüldüğünde tedavi edici özelliğı vardır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Dut ve Akdut

Kullanılan Kısımları: Meyve, Yaprak ve Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi, Yem, Eşya, Yakacak ve Gıda

Bitkinin olgun meyveleri meyve olarak kullanılmaktadır. Pamukçuk hastalığında kullanılır (Genç ve Özhatay, 2006). Yapraklarından hazırlanan infüsyon ateş düşürücü veya idrar artırıcı etkilere sahiptir. Yaprakları ipek böceğı yetiştiriciliğinde büyük öneme sahiptir (Baytop, 1999). Meyveleri ateş düşürücü, gıda amaçlı yaş ve kuru olarak yenilir. Bitkinin odunundan sapan,

kasık, kepçe gibi mutfak araçları yapılır. Bitkinin odunundan çatal, sürgü gibi tarım aletleri, kürek bel, çapa gibi aletler için sap yapılır (Gençay, 2007). Meyveleri meyve olarak tüketilir (Koyuncu, 2005).

***M. nigra* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 541.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Dut, Tuye ve Kara Dut

Kullanılan Kısımları: Meyve ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Pekmezi yapılır. Yaprğından sarma yemeği yapılır. Reçeli yapılır. Meyvesi kemoterapi gören hastalarda ağız yaralarının üzerine sürüldüğünde tedavi edici özelliği vardır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Tuyi reş, Tu ve Karadut

Kullanılan Kısımları: Kök, Gövde, Kabuk, Yaprak, Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Eşya ve Tıbbi

Meyvelerinden hazırlanan şurup gargara halinde ağız ve boğaz hastalıklarında kullanılır. Yaprakları şeker hastalığına kaştı kullanılır. Kök veya kök kabuğu mushil ve tenya düşürücü olarak kullanılır (Baytop, 1999; Birinci, 2008). Meyveleri ateş düşürücü olarak kullanılır ve gıda amaçlı yaş ve kuru halde yenilir. Dalları çocuklar tarafından sapan yapımında kullanılır. Kuru dalları dayanıklı olduğundan hayvan barınaklarının yapımında kullanılır (Gençay, 2007). Yaprakları diyabet tedavisinde kullanılır (Şimşek vd., 2004; Avcı, 2004). Kök ve kabuklarının alkoldeki eriği diş ağrısı ve ağız yaralarına karşı kullanılır. Şeker hastalığında etkilidir ve astrigent özelliğe sahiptir (Birinci, 2008). Meyveleri taze olarak tüketilir (Koyuncu, 2005).

5. 1. 30. ORCHIDACEAE

60. DACTYLORHIZA Necker ex Nevski

D. iberica (Bieb. ex Willd.) Soo

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Dere kenarı, 1665 m, 12.07.2011, 428.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;**Yöresel Adı:** Soğan Çili

Yöre halkı tarafından sadece isim verilmiş olup herhangi bir kullanımına rastlanmamıştır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adı:** Salep**Kullanılan Kısmı:** Yumru**Kullanım Amacı ve şekli:** Gıda ve Tıbbi

Yumrularından salep elde edilir (Baytop, 1999). Afrodisyak, kuvvet verici, çocuk ishallerine karşı ve gıda olarak kullanılır (Eraydın, 2010).

***D. umbrosa* (Kar. & Kir.) Nevski**

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Dere kenarı, 2052 m, 18.06.2011, 233; Binkoç, Dere kenarı, 2138 m, 19.06.2011, 263; Çayırılık, 2334 m, 02.07.2011, 319.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;**Yöresel Adı:** Holoz**Kullanılan Kısmı:** Çiçek**Kullanım Amacı ve Şekli:** Yem

Arılar bu bitkiden nektar alır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adı:** salep**Kullanılan Kısmı:** Yumru**Kullanım Amacı ve şekli:** Gıda ve Tıbbi

Yumrularından salep elde edilir (Baytop, 1999). Afrodisyak, kuvvet verici, çocuk ishallerine karşı ve gıda olarak kullanılır (Eraydın, 2010).

61. ORCHIS L.***O. coriophora* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Dere kenarı, 1800 m, 09.06.2011, 175.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;**Yöresel Adı:** Salep Otu

Kullanılan Kısmı: Toprak altı

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Kökünden salep tozu elde ediliyor.

Literatür taramasında bu bitkinin herhangi bir kullanımına rastlanmamıştır.

5. 1. 31. PAEONIACEAE

62. PAEONIA L.

P. mascula (L.) Miller subsp. *arietina* (Anders.) Cullen & Heywood

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 1865 m, 08.06.2011, 125;
Kayalıklar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 289.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Ayı Gülü ve Şakayık

Kullanılan Kısımları: Filizi, Çiçek, Yaprak ve Dal

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Genç iken torak üstü kısmının çayı kaynatılıp içilir. Yaprak ve dallarından yemek yapılır. Şeker hastalığına iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Gulorç, Gülhorç, Ayı Gülü ve Eşekgülü

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Süs, Gıda ve Tıbbi

Bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilmektedir. Yatıştırıcı ve kabız özelliklere sahiptir. Sara nöbetleri ve öksürüğe karşı etkilidir (Baytop, 1999). Bitki soğuk suyun içinde 7-8 saat bekletilerek acılığı giderilir, yağ ve yumurtayla kavrulur (Şimşek vd., 2004). Körpe Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, aç karnına içilerek, kan şekerinin düşürülmesinde kullanılır (Doğan, 2008).

5. 1. 32. PLANTAGINACEAE

63. GLOBULARIA L.

Globularia trichosantha Fisch. & Mey. subsp. *longisepala* Contandr. & Quezel

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, 1916 m, 21.04.2011, 1; Yamaçlar, 1748 m, 16.05.2011, 11; Oğulcuk, Dere kenarı, 2041 m, 26.05.2011, 47; Yaylabaşı, Yamaçlar, 2393m, 09.06.2011, 145.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Kullanılan Kısım: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Yapraklarını ezip suyunu süzdükten sonra gözün üzerine koyulur ve göz rahatsızlıklarına iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Kullanılan Kısım: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Dekoksiyonu hemeroid tedavisinde kullanılır (Gürhan ve Ezer, 2004).

64. VERONICA L.

V. anagalis-aquatica L.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpin çayırılık, 1837 m, 30.07.2011, 556.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Kullanılan Kısım: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Arılar bu bitkiden nektar alır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Kullanılan Kısım: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yapraklar çiğ veya pişirilir. Yapraklar salatalara ilave edilir. Maydanoz olarak kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007). Kuvvet verici, uyarıcı, ateş düşürücü ve kabız etkisi vardır (Eraydın, 2010).

V. *gentianoides* Vahl

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık, 2493 m, 11.07.2011, 401; Taşlı yamaçlar, 2971 m, 28.07.2011, 486.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Kullanılan Kısmı: Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem

Arılar bu bitkiden nektar alır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Mineçiçeği ve Güvercinotu

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Kuvvet verici, uyarıcı, ateş düşürücü ve kabız etkisi vardır (Eraydın, 2010).

5. 1. 33. PLUMBAGINACEAE**65. ACANTHOLIMON Boiss.**

Çalışmamızda yer alan *Acantholimon* sp. cinsinin türleri, yöre halkı tarafından ve literatür araştırmasına göre aynı isimler verilmekte ve aynı amaçlar için kullanılmaktadır.

A. *armenum* Boiss. & Huet. var. *balansae* Boiss. & Huet.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, Yol kenarı, 1990 m, 03.07.2011, 372.

A. *caryophyllaceum* Boiss. subsp. *caryophyllaceum*

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yamaçlar, 1760 m, 12.07.2011, 421.

A. *hypochaerum* Bokharı

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpin çayırılık, 1837 m, 30.07.2011, 548.

A. *ulicinum* (Willd. Ex Schultes) Boiss. subsp. *lycaonicum* (Boiss. & Heldr.) Bokharı & Edmondson

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Taşlı yamaçlar, 2971 m, 28.07.2011, 451.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkilerin;

Yöresel Adı: Gongul Geveni

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Yakacak ve Yem

Çiçekleri hayvanlar tarafından tüketilir. Arılar için polen kaynağıdır. Yakacak olarak kullanır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkilerin;

Diğer Türkçe Adı: Pişik Geveni

Kullanılan Kısmı: Kök

Kullanım Amacı ve Şekli: Ticari

Kökleri toplanılıp ikinci kalite çöven olarak satılmaktadır (Baytop, 1999).

5. 1. 34. POLYGONACEAE

66. POLYGONUM L.

P. cognatum Meissn.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2281 m, 30.05.2011, 75.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Madımak

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Bulgur pilavıyla pişirilerek yenilir. Ispanak gibi yağda kavrulmuş yemeği yapılır. Çorbası yapılarak tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Madımak, Kadımalak, Kuşekmeği, Nane cücke ve Solucanotu

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Eşya, Yem ve Tıbbi olarak kullanılır.

Çiğ olarak salatası yapılır. Haşlanıp, kavrulmuş yemeği yapılır. Börek içi olarak da tüketilir (Gençay, 2007; Yücel vd., 2010). Yaprakları sebze olarak tüketilir. İdrar artırıcı ve şeker hastalığına karşı infuzyon halinde kullanılır (Baytop, 1999). Ispanak gibi kavrulmuş soğanlı, salçalı, pirinçli yemeği pişirilmektedir (Şanlı, 2006; Şimşek vd., 2004; Koyuncu, 2005). Toprak üstü

kısımlarından hazırlanan, dekoksasyon, dahilen romatizma tedavisinde kullanılır (Doğan, 2008).

67. RHEUM L.

R. ribes L.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, 2384 m, 26.05.2011, 40; 2436 m, 11.06.2011, 196; Yaylabaşı, Kayalıklar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 292.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Işkın ve Işgın

Kullanılan Kısımları: Kök ve Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Kaynatılan kökünün suyu içildiğinde, şeker hastalığına ve mide rahatsızlığına iyi geldiğine inanılmaktadır. Ayrıca kaynatılan kök suyu balla karıştırılıp yendiğinde basur hastalığına iyi gelir. Gövdesi soyularak tüketilir. Yaprakları zehirlidir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Işkın, Uşkun, Rives, Revas ve Uçkun

Kullanılan Kısımları: Kök ve Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Ekşi bir tadı vardır. Işkın kökü soyulup kaynatılır. Tadı çok acı olduğundan şeker hastalığı tedavisinde kullanılır. Gövdeleri, doğrudan yenerek, kan şekerinin düşürülmesinde ve mide hazımsızlığının giderilmesinde kullanılır (Gençay, 2007; Doğan, 2008). Yaprak ve çiçek durumu sapının ekşi lezzetli olduğunu, mideyi kuvvetlendirdiği, kusmayı önlediği ve kabız etkiye sahiptir. Genç gövde ve yaprak sapları kabukları soyularak ilkbaharda yenilir (Baytop, 1999).

68. RUMEX

Rumex sp. türleri yöre halkı tarafından aynı isimle anılmakta ve aynı amaç için kullanılmaktadır.

***R. acetosella* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çorak yerler, 2180 - 2250 m, 30.05.2011, 93; Yaylabaşı, Çayırılık, 2331 m, 09.06.2011, 162.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Tırşık ve Kuzukulağı

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yapraklarında sarma dolması yapılır. Aynı zamanda yaprakları çiğ olarak tüketiliyor. Bağırsak çalıştırıcı özelliği vardır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Kuzukulağı, Ekşikulak, Ebem ekşisi, Eşkimenek ve Tırşok

Kullanılan Kısımları: Yaprak, Gövde ve Kök

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yaprakları ekşi lezzetleri nedeniyle salatada kullanılır (Baytop, 1999; Şimşek vd., 2004; Birinci, 2008; Koyuncu, 2005). Lapa halinde çıbanları olgunlaştırmak için kullanılır (Baytop, 1999). Kökleri infüzyon (% 5) halinde dahilen idrar artırıcı, safra söktürücü ve ateş düşürücü olarak kullanılmaktadır (Baytop, 1999; Eraydın, 2010; Birinci, 2008). Gövdesinin, doğrudan ağızda ezilerek çıkarılan özsuyu, dahilen şeker hastalığının tedavisinde kullanılır (Doğan, 2008).

***R. alpinus* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Su kenarları, 2493 m, 11.07.2011, 393; 2905 m, 28.07.2011, 496.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Tırşık ve Kuzukulağı

Kullanılan Kısmı: Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Yapraklarında sarma dolması yapılır. Aynı zamanda yaprakları çiğ olarak tüketiliyor. Bağırsak çalıştırıcı özelliği vardır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adları:** Kuzu Kulağı, Labada ve Efelek**Kullanılan Kısmı:** Tüm bitki**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi ve Gıda

Kökü müshil etkisi yapmaktadır. Taze yaprakları sebze olarak tüketilir (Birinci, 2008; Baytop, 1999). Lapa halinde çıbanları olgunlaştırmak için kullanılır (Baytop, 1999). Kökleri infüzyon (% 5) halinde dahilen idrar artırıcı, safra söktürücü ve ateş düşürücü olarak kullanılmaktadır (Baytop, 1999; Eraydın, 2010; Birinci, 2008).

5. 1. 35. PRIMULACEAE**69. PRIMULA L.***P. auriculata* Lam.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çayırılık, 2180 m - 2400 m, 30.05.2011, 87; 2138 m, 19.06.2011, 271; 2343 m, 02.07.2011, 320.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;**Yöresel Adları:** Çuha Çiçeği ve Nevruz Otu**Kullanılan Kısmı:** Çiçek**Kullanım Amacı ve Şekli:** Gıda

Çiçekleri çiğ olarak tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adları:** Çuha Çiçeği, Ayıkulağı, Tutiya Çiçeği, Suçiçeği ve Felçotu**Kullanılan Kısımları:** Çiçek ve Yaprak**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi ve Süs

Balgam söktürücü, yatıştırıcı, süs bitkisi olarak kullanılır (Eraydın, 2010).

5. 1. 36. ROSACEAE**70. CYDONIA Miller***C. oblonga* Miller

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaş, Bahçe içi, 29.07.2011, 538.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;**Yöresel Adları:** Ayva ve Maru**Kullanılan Kısımları:** Yaprak ve Meyve**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi ve Gıda

Yaprakları kaynamış suya atılıp çay gibi demlenerek soğuk algınlığını ve öksürüğü geçirmesi için içilmektedir. Meyve olarak tüketilir. Meyveleri çiğ tüketildiği gibi reçel yapımında da kullanılmaktadır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adı:** Ayva**Kullanılan Kısımları:** Meyve, Yaprak, Çekirdek, Tohum ve Gövde**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi ve Gıda

Yaprak ve tohumları karın ağrılarına, öksürük (Avcı, 2004) ve hemoroide karşı kullanılır (Şimşek vd., 2004). Meyvesi çiğ olarak veya pişirilerek yenir. Ayrıca meyvelerinden komposta yapılır. Hamile bayanlar çocukları güzel olsun diye yerler. İçindeki çekirdeği boğaz ağrısının tedavisi için yenilmektedir. Suda bekletilen çekirdeği emzikli kadınlar tarafından göğüs uçları yara olmasın diye sürülmektedir. Suda bir gün bekletilen çekirdeği cildi temizlemek için kullanılmaktadır (Tekin, 2011).

71. COTONEASTER Medik.***C. nummularia*** Fisch. & Mey.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpin çayırılık, 1990 m, 03.07.2011, 360; Binkoç, Jipsli toprak, 1760 m, 12.07.2011, 445.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;**Yöresel Adı:** Lilik**Kullanılan Kısım:** Meyve**Kullanım Amacı ve Şekli:** Gıda

Meyvesi yenilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adları:** Dağmuşmulası, Tavsan elması ve Kürt ağacı**Kullanılan Kısımları:** Meyve, Gövde ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Yem, Tıbbi, Yakacak ve El sanatı

Bitkinin yapraklarını çobanlar keçilerine yedirir. Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır (Vural, 2008). Meyveleri iştah açıcı, midevi ve balgam söktürücü olarak kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007). Bitkinin dallarından sokak süpürgesi yapılır. Yün eğirmek için kullanılan Kirman'ın sap kısmı, Kirkit (kilim tarağı), ağaç düzeltme aracı Küstüre'nin yan tutma sapları yapılır. Kesici aletlerin metal ve kesici kısmını saklayan Bıçak Kını'da Kürt ağacından yapılmaktadır (Bulut, 2006). Meyveleri iştah açıcı, midevi ve balgam söktürücü olarak kullanılır (Çakılcıoğlu vd., 2007).

72. CRATAEGUS L.

Crataegus sp. türleri yöre halkı tarafından aynı isimle anılmakta ve aynı amaç için kullanılmaktadır.

C. monogyna* Jacq. subsp. *monogyna

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, 1854 m, 18.06.2011, 243.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Sevçik, Sarı Alıç, Beyaz Alıç ve Alıç

Kullanılan Kısımları: Çiçek ve Filizi

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Kalp – Damar rahatsızlığı ve tansiyon için; çiçek ve filizi kaynatılıp çay niyetiyle içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Alıç, Aluç, Givij, Gühij, Yemişen ve Geyikdiken

Kullanılan Kısımları: Meyve, Yaprak, Çiçek ve Çiçek Dalı

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Meyveleri yemiş olarak yenilir (Baytop, 1999; Eraydın, 2010). Ardıç yağının zeytinyağı içinde karıştırılarak romatizma ağrılı eklemlere sürüldüğü belirtilmektedir. Özellikle soğuk algınlığında romatizmal hastalıklarda da olgun meyveleri kaynatılarak çaylarının içilmesi veya meyvelerin direk yenilmesi yaygındır (Şanlı, 2006). Tansiyon düşürücü, yatıştırıcı, kalp hareketlerini yatıştırıcı ve düzenleyici olarak kullanılır (Eraydın, 2010).

Meyve dallarının dekoksasyonu afrodizyak etki yapar (Şimşek vd., 2004). Çiçeklerinden çay yapılır. Sinir sistemini yatıştırıcı (Genç ve Özhatay 2006), tansiyon düşürücü, kalp atışlarının hızını yavaşlatıcı, idrar söktürücü olarak kullanılır. Ayrıca çiçekleri dövülerek toz haline getirilir (Demirezer, 2007).

C. orientalis Pallas ex Bieb. var. *orientalis*

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yol kenarı, 1837 m, 30.07.2011, 552.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Sevçik, Sarı alıç, Beyaz Alıç ve Alıç

Kullanılan Kısımları: Çiçek ve Filizi

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Kalp –Damar rahatsızlığı ve tansiyon için; çiçek ve filizi kaynatılıp çay niyetiyle içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Alıç, Aluç ve Geyik Dikeni

Kullanılan Kısımları: Kök ve Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Tıbbi ve Ev eşyası yapımı

Toplanan meyveler yıkandıktan sonra taze (çiğ) olarak yenir. Kalp rahatsızlıklarında, tomurcuk halindeki çiçekleri toplanır ve gölge bir yerde kurulus. Kuruyan çiçekler çay gibi demlenerek sıcak içilir. Alıç ve Kürt çalısı odunu beraberce yakılır (Gençay, 2007). Yakılan bu odunlar bir müddet yandıktan sonra ateşi söndürülür ve yanan odunlardan çıkan yağ, odunlar bir çinko tepsiye odunlar sürtülerek çıkarılır. Çıkan bu yağ vücudunda cilt hastalığı (Dermiye) olan kişilerin yaralarına merhem gibi sürülür. Gövde oyularak çok sağlam dibekler yapılır. Meyveleri yemiş olarak yenilir (Baytop, 1999; Eraydın, 2010). Tansiyon düşürücü, yatıştırıcı, kalp hareketlerini yatıştırıcı ve düzenleyici olarak kullanılır (Eraydın, 2010; Gençay, 2007).

73. MALUS Miller

M. sylvestris Miller

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 530.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Sakı Elması, Elma, Say

Kullanılan Kısmı: Meyvesi

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Meyvesi hem gıda olarak hem de şekeri düşürdüğü için kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Elma

Kullanılan Kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Olgun meyveleri tüketilir (Mart, 2006).

74. PYRUS L.

P. communis L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 543.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Armut ve Moru

Kullanılan Kısmı: Meyvesi

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Meyvesi çiğ olarak tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Hırmı ve Mroyre

Kullanılan Kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Meyveleri çiğ olarak yenir. Kadınlar tarafından komposto yapımında kullanılır (Gençay, 2007).

75. PRUNUS L.

P. armeniaca L.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 533.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Herik

Kullanılan Kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Meyvesi çiğ olarak tüketiliyor.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Kaysı

Kullanılan kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tedavi

Meyveleri, kadınlar tarafından komposto yapımında kullanılır ve tohumları kurt düşürücü olarak kullanılır (Gençay, 2007).

***P. avium* (L.) L.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 535.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Kiraz

Kullanılan Kısımları: Meyve, Çekirdek ve Meyve sapı

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Çekirdek ve meyve sapsarı kurutulup çayı yapılarak içilir ve nefes darlığına iyi gelir. Meyve olarak tüketilir. Aç karnına meyveleri kanı temizlemek için yenmektedir. İdrar yolları iltihabı için kurutulan sapsarı çay gibi demlenip içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Kiraz

Kullanılan Kısımları: Meyve ve Sapsarı

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Meyveleri çiğ olarak gıda amaçlı tüketilmektedir. Taze meyveleri yöre halkının geçimini sağlayan yıllardır ekonomik getiriye sahip ürünler arasında yer almaktadır (Tekin, 2011). Kabuğu kabız ve ateş düşürücü, yaprakları müşhil ve çiçekler göğüs yumuşatıcı etkilerinden dolayı halk kullanıyor (Baytop, 1999; Eraydın, 2010; Gençay, 2007). Kurutulan meyve sapsarı kaynatılıp süzöldükten sonra günde 1 su bardağı içilerek siroz tedavisinde kullanılmaktadır (Koyuncu, 2005).

***P. cerasus* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 537.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Vişne

Kullanılan Kısımları: Meyve, Çekirdek ve Meyve Sapı

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve tıbbi

Çekirdek ve sapları kurutulup çayı yapılarak içilir ve nefes darlığına iyi gelir. Meyve olarak tüketilir. Aç karnına meyveleri kanı temizlemek için yenmektedir. İdrar yolları iltihabı için kurutulan sapları çay gibi demlenip içilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Vişne

Kullanılan Kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Tansiyonu düşürmek için meyveleri çiğ olarak tüketilmektedir. Reçel ve marmelat yapılmaktadır (Tekin, 2011). Kabuğu kabız ve ateş düşürücü, yaprakları müşhil ve çiçekler göğüs yumuşatıcı etkilerinden dolayı halk kullanıyor (Baytop, 1999; Eraydın, 2010; Gençay, 2007; Avcı, 2004).

***P. domestica* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 536.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Karatamas

Kullanılan Kısmı: Meyvesi

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve tıbbi

Meyvesi gıda olarak tüketilir. Aynı zamanda mide ve bağırsakları temizlemeye yardımcı olur.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Dağ Eriği

Kullanılan Kısımları: Meyve, Yaprak, Gövde ve Dalları

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Tıbbi, Yakacak ve Yem

Bitkinin olgunlaşmış meyveleri yenir ve kurutulur. Kışın sade olarak yenir veya suyla kaynatılıp hoşafi yapılarak yenir. Meyveleri fazla miktarda yendiği takdirde müshil etkisi gösterir. Bu nedenle kabızlık tedavisinde kullanılır. Bitkinin yapraklarını hayvanlar yer. Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır (Vural, 2008).

P. persica (L.) Batsch

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Bahçe içi, 29.07.2011, 544.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Şeftali

Kullanılan Kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Meyveleri çiğ olarak yenir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Şeftali

Kullanılan Kısımları: Meyve ve Tohum

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Meyvelerinden komposto yapılır. Ayrıca meyve tohumları şeker hastalığına ve karın ağrısına karşı kullanılmaktadır (Gençay, 2007).

76. ROSA L.

R. pulverulenta Bieb.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalıklar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 275. Oğulcuk, Alpin çayırılık, 1990 m, 03.07.2011, 357; 2330 m, 11.07.2011, 387.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Kuşburnu ve Dağ kuşburnu

Kullanılan Kısımları: Meyve, Dal ve Kök

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda ve Tıbbi

Dalı ve kökü kaynatılıp çayı içilir. Ayrıca çayı soğuk algnlığına iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Kuşburnu

Kullanılan Kısımları: Meyve, Yaprak ve Dal

Kullanım Amacı ve Şekli: El sanatı ve Yem

Tahta kasık ve benzeri ev gereçlerinin yapımında kullanılmaktadır (Koyuncu, 2005). Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer (Vural, 2008).

77. SORBUS L.

S. umbellata (Desf.) Fritsch

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 1800 m, 09.06.2011, 188; Oğulcuk, Alpinik step, 2052 m, 18.06.2011, 234; Yaylabaşı, Kayalıklar, 2070 m - 2330 m, 27.06.2011, 278.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Yaban Ayvası, Dağ Elması ve Ayı Elması

Kullanılan Kısmı: Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Meyvesi tüketilir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Övez, Üvez ve Kuş üvezi

Kullanılan Kısımları: Meyve, Kabuk ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Müşhil ve göğüs yumuşatıcı etkileri vardır. Dekoksiyonu böbrek rahatsızlığı olanlar için kullanılır (Şimşek vd., 2004).

5. 1. 37. RUBIACEAE

78. CRUCIATA Miller

C. taurica (Pallas Ex Willd.) Ehrend.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Kayalık, 1767 m, 16.05.2011, 12; Yamaçlar, 2393m, 09.06.2011, 170; Oğulcuk, Alpinik step, 2436 m, 11.06.2011, 202.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Kip Otu

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Peynir yapımında maya ile birlikte kullanılmaktadır. Peynirin dağılmasını engelleyerek sağlamlaştırır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adı: Topacık

Kullanılan Kısımları: Tohum ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda

Şirdem ile kullanılarak peynir mayalanması sağlanır (Akan vd., 2008). Tohumları ve yaprakları ezilerek, çıkarılan su keçi sütüne katılmak suretiyle “teleme” denilen bir tür peynirin yapımında maya olarak kullanılır (Mart, 2006).

5. 1. 38. SALICACEAE**79. SALIX L.*****S. caprea* L.**

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Yamaçlar, 1800 m, 09.06.2011, 186. Oğulcuk, Alpinik step, 2052 m, 18.06.2011, 230.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Azur

Kullanılan Kısımları: Dal ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Eşya

Süpürge ve sepet yapımında kullanılır. Güneş doğmadan önce yaprağı toplanılıp kaynatılır ve suyuyla yıkandığında güneş çarpmalarına iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Aksöğüt ve Keçi Söğüdü

Kullanılan Kısım: Dal kabuğu

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Dahilen yatıştırıcı, kuvvet verici, ateş düşürücü, kabız ve romatizma ağrılarını giderici etkilere sahiptir. Zehirli bileşikler taşımaması nedeniyle iyi bir halk ilacıdır (Baytop, 1999; Eraydın, 2010). Kurutulmuş söğüt kabuklarından

hazırlanan çay dişeti ve diğler oral iltihaplarda kullanılmaktadır (Gürsoy ve Gürsoy, 2004).

S. elbursensis Boiss.

Lok.: B7 Erzincan; Yaylabaşı, Dere kenarı, 1800 m, 09.06.2011, 187.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adı: Yabani Söğüt

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Yaban ayıları bu bitkiye sürünerek dış parazitlerini dökerler. Güneş doğmadan önce yaprağı toplanılıp kaynatılır ve suyuyla yıkandığında güneş çarpmalarına iyi gelir.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğler Türkçe Adı: Söğüt

Kullanılan Kısmı: Kabuk

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi, Yakacak ve Eşya yapımı

Kurutulmuş söğüt kabuklarından hazırlanan çay dişeti ve diğler oral iltihaplarda kullanılmaktadır (Gürsoy ve Gürsoy, 2004).

5. 1. 39. SCROPHULARIACEAE

80. VERBASCUM L.

Verbascum sp. türleri yöre halkı tarafından aynı isimle anılmakta ve aynı amaç için kullanılmaktadır.

V. armenum Boiss. & kotschy

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Yol kenarı, 2041 m, 02.07.2011, 345.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Sığırkuyruğu, Dime ga

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Eşya yapımı

Hayvanlar yediğinde parazit düşürücü özelliğe sahiptir. Balık yakalamada ağ gibi kullanılır.

Yukarıdaki türün kullanımına ilişkin bilgilere literatür taramasında rastlanılmamıştır.

***V. cheiranthifolium* Boiss.**

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpin çayırılık, 1990 m, 03.07.2011, 365.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Sığırkuyruğu, Dime ga

Kullanılan Kısmı: Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Eşya yapımı

Hayvanlar yediğinde parazit düşürücü özelliğe sahiptir. Balık yakalamada ağ gibi kullanılmaktadır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Adı: Sığırkuyruğu

Kullanılan Kısımları: İnce filiz, Çiçek ve Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Tıbbi ve Yakacak

Çiçekli kısımları, suda kaynatılıp içine buğday unu katılarak hazırlanan lapa, haricen, eklem ağrılarının giderilmesinde kullanılır (Doğan, 2008). Hemoroid tedavisinde kullanılır (Gürhan ve Ezer, 2004). Balgam söktürme, nefes darlığı, bronşit (Avcı, 2004), verem, kulak sancısı ve zehirlenmelerde dekoksasyonu kullanılır (Şimşek vd., 2004). Terletir, ateşi düşürür, kaşıntıyı keser, göz ağrılarını giderir. Çiçekli dalları çok sinirli kişilerde, mide spazmlarında ilaçtır. Bir bardak suya bir çorba kaşığı sığırkuyruğu çiçeği karıştırılarak hazırlanan infüzyon, uykusuzluk ve sinirliliğe karşı etkilidir. Aklıyla birlikte de kullanılır (Yıldız vd., 2010; Keskin, 2011).

5. 1. 40. TAMARICACEAE

81. TAMARIX L.

***T. tetrandra* Pallas ex Bieb.**

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Dere kenarı, 1665 m, 12.07.2011.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;**Yöresel Adı:** Yılgın**Kullanılan Kısmı:** Toprak üstü**Kullanım Amacı ve Şekli:** Eşya yapımı

Ahırları süpürmek için kullanılır.

Literatür araştırmalarında herhangi bir bilgiye rastlanmadı.

5. 1. 41. THYMELAEACEAE**82. DAPHNE L.***D. oleoides* Schreber**Lok.:** B7 Erzincan; Oğulcuk, Alpinik step, 2384 m, 26.05.2011, 54; Yaylabaşı, Kayalık yamaçlar, 1781 m, 08.06.2011, 102; Dere kenarı, 2230 m, 29.07.2011, 508.**Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;****Yöresel Adı:** Çıtırnik otu

Yörede herhangi bir amaç için kullanılmamaktadır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;**Diğer Türkçe Adları:** Ezentere, Ezeltere, Havadana ve Develik Otu**Kullanılan Kısmı:** Yaprak**Kullanım Amacı ve Şekli:** Tıbbi

Ağır yük taşımaktan total olmuş hayvanların tedavisinde kullanılmaktadır (Baytop, 1999). Yaprakları dövülüp, unla karıştırılarak “un bezesi” yapılır, daha sonra bir bezle sarılarak yara iyileştirici ve romatizma ağrılarını giderici olarak kullanılır (Tuzlacı, 2004; Oral, 2011).

5. 1. 42. URTICACEAE

83. URTICA L.

U. dioica L.

Lok.: B7 Erzincan; Oğulcuk, Yamaçlar, 2162 m, 18.06.2011, 242.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Dırık, Isırgan ve Pırıke

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve Tohum

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Yaprağı kaynatılıp suyu ile saçlar yıkandığında saç dökülmesini engeller. Nefes darlığı ve prostat kanseri için kaynatılıp suyu içilir. Saçtaki mantar hastalığı için yaprakları kaynatılır ve kaynayan su ile saçlar yıkanır. Kemoterapi gören kanser hastaları, tohumlarını dövüp bal ile karıştırarak tüketmektedir. Çayı romatizmaya iyi gelir. Ayrıca börek iç malzemesi olarak kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Isırgan, Dalağan, Izgın, Isırgan Otu ve Büyük Isırgan

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Gıda, Tıbbi ve Boya

Yaprakları sebze olarak satılmaktadır (Baytop, 1999; Birinci, 2008). Bu bitki 5. ve 6. aylarda taze bitki toplanarak yemek yapımında kullanılır (Şanlı, 2006; Mart, 2006; Şimşek vd., 2004; Yücel vd., 2010; Koyuncu, 2005). Yaygın olarak suyu kaynatılıp içilmekte, kalp rahatsızlıklarına ve kansere iyi geldiği iddia edilir (Şanlı, 2006; Mart, 2006). Ayrıca bitkinin kaynatılan suyuyla saçlar yıkanır (Mart, 2006). C vitamini açısından zengin, kan temizleyici, saç kuvvetlendirici, iştah arttırıcı, her derde deva olarak tüketilmektedir (Şanlı, 2006; Şimşek vd., 2004; Avcı, 2004). Yaprak ve kök dâhilen kan temizleyici, idrar arttırıcı ve iştah açıcı olarak kullanılır. Romatizma ağrıları için ağrıyan yere taze bitki sürülür (Eraydın, 2010; Şimşek vd., 2004; Avcı, 2004; Birinci, 2008; Doğan, 2008; Yıldız vd., 2010). Kansızlık, böbrek, mide, karaciğer, bağırsak ve kan şekerini ayarlamak için kullanılır (Eraydın, 2010). Nefes

darlığına, hemoroide, kabızlığa, kas gevşetici, kadınlarda kısırlığa karşı kullanılır (Avcı, 2004; Birinci, 2008).

U. urens L.

Lok.: B7 Erzincan; Binkoç, Çayırılık, 2180 m - 2400 m, 30.05.2011, 77.

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları: Dırık, Isırgan ve Pırık

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve Tohum

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi ve Gıda

Yaprağı kaynatılıp suyu ile saçlar yıkandığında saç dökülmesini engeller. Nefes darlığı ve prostat kanseri için kaynatılıp suyu içilir. Mantar hastalığı için kaynatılıp suyu ile saçlar yıkanır. Kemoterapi gören kanser hastaları, tohumlarını dövüp bal ile karıştırarak tüketilir. Çayı romatizmaya iyi gelir. Ayrıca börek iç malzemesi olarak kullanılır.

Literatürden alınan bilgilere göre bitkinin;

Diğer Türkçe Adları: Isırgan ve Küçük Isırgan Otu

Kullanılan Kısmı: Tüm bitki

Kullanım Amacı ve Şekli: Tıbbi

Tüm bitki doğrudan doğruya, suyla kaynatılarak veya suya daldırılarak (dekoksiyon, infüzyon, çay halinde) ya da pişirilerek, lapa halinde dahilen ve/veya haricen hemoroid tedavisinde kullanılır. Yapraklarının tuzla birlikte sürülmesiyle köpek ısırıklarına iyi geldiği ve kangrene karşı kullanıldığını ifade etmiştir. Tümör ve ülserle karşı kullanılmaktadır. Yaprak ve kök dahilen kan temizleyici, idrar arttırıcı ve iştah açıcı olarak kullanılır. (Demirezer, 2007; Baytop, 1999). Yaprak veya kök dahilen kan temizleyici, idrar arttırıcı ve iştah açıcı olarak kullanılır. Taze bitki romatizma ağrılarını gidermek için ağrıyan yerlere sürülerek masaj yapılır ve kan toplanmasını sağlar (Baytop, 1999).

Araştırma alanından toplanan bitki örneklerin değerlendirilmesi sonucu etnobotanik özelliği olan 42 familyaya ait 83 cins ve bunlara bağlı toplam 125 tür ve tür altı takson saptanmıştır. Bu türlerin gıda (82 kullanım), tıbbi (56 kullanım), yem (22 kullanım), eşya (4 kullanım), balık ağı (2 kullanım), süs (3 kullanım) ve yakacak (6 kullanım) amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir (Tablo 5. 1).

Tablo 5. 1. Ergan Dağında Yöre Halkı Tarafından Literatürden Farklı Amaçlarla Kullanılan Bitkiler

Familyası	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı
Alliaceae	<i>*Allium armenum</i>	Dağ Sarımsağı, Şiri Koy, Şir, Yabani Sarımsak	Toprak altı	Gıda ve Tıbbi
	<i>*A. cardiostemon</i>			
	<i>*A. decipiens</i>			
	<i>*A. kharputense</i>			
	<i>*A. scordoprasum</i>			
	<i>*A. sintenisii</i>			
Apiaceae	<i>*Eryngium billardieri</i>	Eşek Dikeni, Hazara	Gövde	Gıda ve Yem
	<i>*Prangos ferulacea</i>	Çaşır, Çarşur, Heliz, Çarçur	Toprak üstü	Tıbbi, Gıda ve Yem
	<i>*Prangos pabularia</i>	Holoz, Çarşur, Kungor	Toprak üstü ve Filiz	Gıda ve Yem
Araliaceae	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı	Tümü	Süs
Asparagaceae	<i>*Muscari armeniacum</i>	Gül, Sosın, Holoz, Zagik	Çiçek ve Yaprak	Gıda
	<i>*M. coeleste</i>			
	<i>*M. tenuiflorum</i>			
Asphodelaceae	<i>*Eremurus spectabilis</i>	Helige, Çiriş	Kök ve Gövde	Gıda ve Tıbbi

Tablo 5. 1. (Devamı) Ergan Dağında Yöre Halkı Tarafından Literatürden Farklı Amaçlarla Kullanılan Bitkiler

Familyası	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı
Asteraceae	<i>*Achillea kotschy</i> subsp. <i>kotschy</i>	Civanperçemi, Kılıç Otu	Çiçek	Gıda ve Tıbbi
	<i>*Anthemis tinctoria</i> var. <i>tinctoria</i>	Papatya, Papato, Dağ Papatyası	Çiçek	Gıda ve Tıbbi
	<i>*Centaurea carduiiformis</i> subsp. <i>orientalis</i>	Keyiş Kellesi, Eşek Dikeni, Teli	Toprak üstü	Yem ve Gıda
	<i>*Centaurea depressa</i>	Peygamber Düğmesi, Karagöz, Kevi Çiçeği	Çiçek	Gıda
	<i>Cichorium intybus</i>	Bıçak Otu, Süt Otu, Sütlüvanotu	Toprak üstü	Yem
	<i>*Cirsium arvense</i>	Köygöçüren, Boz Diken, Reğaver Otu	Yaprak	Gıda
	<i>Gundelia tournefortii</i>	Kenger	Kök ve Gövde	Gıda
	<i>*Helichrysum arenarium</i> subsp. <i>rubicundum</i>	Rezene, Dağ Çayı, Sarı Papatya	Çiçek	Tıbbi
	<i>*H. Noeanum</i>			
	<i>*H. Pallasii</i>			
	<i>*Lapsana communis</i> subsp. <i>alpina</i>	Yabani Ispanak	Yaprak	Gıda
	<i>*Scorzonera tomentosa</i>	Alman Sakızı	Kök	Gıda
	<i>*Senecio vernalis</i>	Mayasıl Otu	Toprak üstü Kısmı	Yem ve Tıbbi
	<i>*Tripleurospermum heterolepis</i>	Papatya, Yabani Papatya	Çiçek	Gıda ve Tıbbi
	<i>*T. Monticulum</i>			
<i>Tragopogon buphthalmoides</i> var. <i>buphthalmoides</i>	Yemlik, Sıng	Yaprak ve Kök	Gıda	
<i>Xeranthemum annuum</i>	Süpürge Otu, Geziye Çiçek	Toprak üstü	Eşya yapımı	

Tablo 5. 1. (Devamı) Ergan Dağında Yöre Halkı Tarafından Literatürden Farklı Amaçlarla Kullanılan Bitkiler

Familyası	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı
Berberidaceae	<i>*Berberis crataegina</i>	Karamuk, Kızamuk, Kızambuk	Meyve ve Yaprak	Tıbbi ve Gıda
Boraginaceae	<i>Anchusa azurea</i> subsp. <i>azurea</i>	Koyun Dili, Öküz Dili, Sığır Dili	Çiçek	Gıda
	<i>*A. leptophylla</i> subsp. <i>incana</i>	Koyun Dili	Çiçek	Gıda
	<i>*Arnebia densiflora</i>	Albent	Kökü	Gıda
	<i>Heliotropium</i> <i>europaeum</i>	Gün Dönme Otu, Bozkır Otu		
Brassicaceae	<i>*Capsella bursa-</i> <i>pastoris</i>	Çobançantası, Kuşekmeği, Bulgurcuk	Tüm bitki	Gıda ve Tıbbi
	<i>*Cardamine uliginosa</i>	Su teresi, Tere ve Acı Gıcı	Yaprak	Gıda
	<i>Cardaria draba</i> subsp. <i>draba</i>	Acımaruk		
	<i>*Thlaspi perfoliatum</i>	Kuşbaşı	Yaprak	Gıda
Caprifoliaceae	<i>Dipsacus laciniatus</i>	Keşiş Kelleşi		
	<i>*Valeriana</i> <i>sisymbriifolia</i>	Bokkur	Yaprak	Gıda
Caryophyllaceae	<i>*Silene vulgaris</i>	Mayasıl otu, Zembil, Gelinparmağı, Has Pancarı	Yaprak	Tıbbi ve Gıda
	<i>*S. odontopetala</i>	Mayasıl Otu, Zembil, Gelinparmağı, Has Pancarı	Yaprak	Tıbbi ve Gıda
	<i>*S. Saxatilis</i>			
Crassulaceae	<i>*Sedum</i> <i>sempervivoides</i>	Kançiçeği	Tüm bitki	Süs ve Tıbbi
Chenopodiaceae	<i>Chenopodium album</i>	Tarı, Sırmastık, Tel otu	Toprak üstü	Gıda
	<i>Chenopodium foliosum</i>	Yabani Çilek, Dağ Çileği	Meyve	Gıda
Convolvulaceae	<i>Convolvulus arvensis</i>	Sarmaşık Otu	Toprak üstü	Yem

Tablo 5. 1. (Devamı) Ergan Dağında Yöre Halkı Tarafından Literatürden Farklı Amaçlarla Kullanılan Bitkiler

Familyası	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı
Cornaceae	<i>Cornus sanguinea</i>	Kızılıcak, Kuzulcuk	Meyve	Gıda
Cupressaceae	<i>Juniperus excelsa</i>	Mergh, Ardıç	Toprak üstü	Yakacak
	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Mergh	Toprak üstü	Yakacak
Cyperaceae	* <i>Scirpoides holoschoenus</i>	Goğa	Toprak üstü	Eşya yapımı
Dipsacaceae	* <i>Cephalaria procera</i>	Gulinga	Toprak üstü	Tıbbi
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia macroclada</i>	Sütleğen, Vaso Sıtın		
	<i>Euphorbia virgata</i>	Sütleğen, Vaso Sıtın	Gövde	Tıbbi
Fabaceae	<i>Astragalus angustifolius</i> subsp. <i>pungens</i>	Geven, Sıfsık	Tümü	Hayvan Yemi
	<i>A. lagurus</i>			
	<i>A. plumosus</i> var. <i>krugianus</i>			
	* <i>Coronilla orientalis</i>	Mustafa Çiçeği	Çiçek	Gıda
	* <i>Melilotus officinalis</i>	Yaban Yoncası, Sarıyonca	Toprak üstü	Yem
	* <i>Onobrychis cornuta</i>	Geven	Tümü	Hayvan Yemi
	* <i>Robinia pseudoacacia</i>	Akasya	Çiçek	Hayvan Yemi
	* <i>Vicia cracca</i>	Mızor, Munzor, Yabani Fi	Toprak üstü	Hayvan Yemi
Geraniaceae	<i>Geranium tuberosum</i> subsp. <i>tuberosum</i>	Kestane otu	Toprak altı	Gıda
Hypericaceae	* <i>Hypericum scabrum</i>	Kantaron, Kılıç otu	Çiçek	Tıbbi
Iridaceae	* <i>Iris caucasica</i> subsp. <i>turcica</i>	Nevruz, Dağ Nevruzu	Çiçek	Gıda

Tablo 5. 1. (Devamı) Ergan Dağında Yöre Halkı Tarafından Literatürden Farklı Amaçlarla Kullanılan Bitkiler

Familyası	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı
Ixioliriaceae	<i>*Ixiolirion tataricum</i> subsp. <i>montanum</i>	Hıyarçık	Çiçek ve Yaprak	Gıda
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i>	Ceviz, Goz	Yaprak ve Meyve	Tıbbi ve Gıda
Lamiaceae	<i>*Marrubium cordatum</i>	Kekik ve Dağ reyhanı	Yaprak	Gıda
	<i>Mentha longifolia</i> subsp. <i>longifolia</i>	YabanNanesi, Pune, Annuk	Yaprak	Gıda ve Tıbbi
	<i>Origanum acutidens</i>	Anıg	Yaprak	Gıda
	<i>*Salvia sclarea</i>	Pune, Soğa	Yaprak	Gıda ve Tıbbi
	<i>*Salvia cryptantha</i>	Pune	Yaprak	Gıda ve Tıbbi
	<i>*Salvia multicaulis</i>	Pune	Yaprak	Gıda ve Tıbbi
	<i>*Salvia verticillata</i>	Pune	Yaprak	Gıda ve Tıbbi
	<i>*Stachys byzantina</i>		Çiçek	Hayvan Yemi
	<i>*Stachys lavandifolia</i>	Tüylü kız, Adaçayı	Toprak üstü	Tıbbi ve Gıda
	<i>*Teucrium orientale</i> var. <i>orientale</i>	Nergiz Otu	Çiçek ve Yaprak	Gıda
	<i>Thymus sipyleus</i> subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Kekik, Zembulotu, Dağ kekiği	Yaprak	Gıda
	<i>*Thymus longicaulis</i> subsp. <i>longicaulis</i> var. <i>subisophyllus</i>	Dağ Kekiği, Anuk, Zembul	Yaprak	Tıbbi ve Gıda
Liliaceae	<i>*Fritillaria armena</i>	Gül	Toprak altı	Gıda
Malvaceae	<i>*Alcea calvertii</i>	Hatmi çiçeği	Tüm bitki	Süs
	<i>*Malva neglecta</i>	Ebegümeçi, Ebem ekmeği	Yaprak	Gıda ve Tıbbi
	<i>M. sylvestris</i>	Ebegümeçi	Toprak üstü	Gıda ve Tıbbi
Moraceae	<i>Morus alba</i>	Dut, Tuye, Beyaz Dut	Meyve ve Yaprak	Gıda ve Tıbbi
	<i>Morus nigra</i>	Dut, Tuye, Kara Dut	Meyve ve Yaprak	Gıda ve Tıbbi

Tablo 5. 1. (Devamı) Ergan Dağında Yöre Halkı Tarafından Literatürden Farklı Amaçlarla Kullanılan Bitkiler

Familyası	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı
Orchidaceae	<i>Dactylorhiza iberica</i>	Soğan Çili		
	<i>Dactylorhiza umbrosa</i>	Holoz	Çiçek	Hayvan Yemi
	* <i>Orchis coriophora</i>	Salep Otu	Toprak altı	Gıda
Paeoniaceae	<i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>arietina</i>	Ayı Gülü, Şakayık	Filizi, Çiçek, Yaprak ve Dal	Tıbbi ve Gıda
Plantaginaceae	* <i>Globularia trichosantha</i> subsp. <i>longisepala</i>		Yaprak	Tıbbi
	* <i>Veronica anagalis-aquatica</i>		Çiçek	Hayvan Yemi
	* <i>Veronica gentianoides</i>		Çiçek	Hayvan Yemi
Plumbaginaceae	* <i>Acantholimon armenum</i> var. <i>balansae</i>	Kongul Geveni	Çiçek	Yem ve Yakacak
	* <i>A. caryophyllaceum</i> subsp. <i>caryophyllaceum</i>			
	* <i>A. hypochaerum</i>			
	* <i>A. ulicinum</i> subsp. <i>lycaonicum</i>			
Polygonaceae	<i>Polygonum cognatum</i>	Madımak	Tüm bitki ve Yaprak	Gıda
	* <i>Rheum ribes</i>	Işkın, Işgın	Kök ve Gövde	Gıda ve Tıbbi
	* <i>Rumex acetosella</i>	Tırşık, Kuzukulağı	Yaprak	Gıda ve Tıbbi
	* <i>Rumex alpinus</i>	Tırşık, Kuzukulağı	Yaprak	Gıda ve Tıbbi
Primulaceae	* <i>Primula auriculata</i>	Çuha Çiçeği, Nevruz Otu	Çiçek	Gıda
Rosaceae	<i>Cydonia oblonga</i>	Ayva, Maru	Yaprak ve Meyvesi	Tıbbi ve Gıda
	<i>Cotoneaster nummularia</i>	Lilik	Meyve	Gıda
	<i>Crataegus monogyna</i> subsp. <i>monogyna</i>	Sevçik, Sarı Alıç, Beyaz Alıç, Alıç	Çiçek ve Filizi	Tıbbi ve Gıda

Tablo 5. 1. (Devamı) Ergan Dağında Yöre Halkı Tarafından Literatürden Farklı Amaçlarla Kullanılan Bitkiler

Familyası	Latince Adı	Yöresel Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı
Rosaceae	<i>Crataegus orientalis</i> var. <i>orientalis</i>	Sevçik, Sarı Alıç, Beyaz Alıç, Alıç	Çiçek ve Filizi	Tıbbi ve Gıda
	* <i>Malus sylvestris</i>	Sakı Elması, Elma, Say	Meyvesi	Gıda ve Tıbbi
	<i>Prunus armeniaca</i>	Herik	Meyve	Gıda
	* <i>Prunus avium</i>	Kiraz	Meyvesi, Çekirdeği ve Sapları	Gıda ve Tıbbi
	* <i>Prunus cerasus</i>	Vişne	Meyvesi, Çekirdeği ve Sapları	Gıda ve Tıbbi
	<i>Prunus domestica</i>	Karatamas	Meyvesi	Gıda ve Tıbbi
	<i>Prunus persica</i>	Şeftali	Meyve	Gıda
	<i>Pyrus communis</i>	Armut, Moru	Meyvesi	Gıda
	* <i>Rosa pulverulenta</i>	Kuşburnu, Dağ Kuşburnu	Dal ve Kök	Gıda ve Tıbbi
	<i>Sorbus umbellata</i>	Yaban Ayvası, Dağ Elması, Ayı Elması	Meyve	Gıda
Rubiaceae	* <i>Cruciata taurica</i>	Kip Otu	Bitki	Gıda
Salicaceae	* <i>Salix elbursensis</i>	Yabani Söğüt	Toprak üstü	Tıbbi
	* <i>Salix caprea</i>	Azur	Dal, Yaprak	Tıbbi ve Eşya yapımı
Scrophulariaceae	* <i>Verbascum cheiranthifolium</i>	Sığırkuyruğu, Dıme Ga	Toprak üstü	Tıbbi ve Balık ağı
	* <i>V. armenum</i>			
Tamaricaceae	* <i>Tamarix tetrandra</i>	Yılgın	Toprak üstü	Eşya yapımı
Thymelaeaceae	<i>Daphne oleoides</i>	Çıtırnik Otu		
Urticaceae	* <i>Urtica dioica</i>	Dırık, Isırgan, Pırıke	Yaprak, Tohum	Tıbbi ve Gıda
	* <i>Urtica urens</i>	Dırık, Isırgan, Pırıke	Yaprak, Tohum	Tıbbi ve Gıda

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, Erzincan ili sınırları içerisinde yer alan Ergan Dağı ve dağın eteklerindeki köylerde bulunan bazı bitkilerin bu yörede yaşayan halk tarafından etnobotanik kullanımını belirlemek amacıyla, 2011 yılının Nisan ve Ağustos ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırma alanından toplanan bitki örneklerin değerlendirilmesi sonucu etnobotanik özelliği olan 42 familyaya ait 83 cins ve bunlara bağlı toplam 125 tür ve tür altı takson saptanmıştır. Bu türlerin gıda (82 kullanım), tıbbi (56 kullanım), yem (22 kullanım), eşya (4 kullanım), balık ağı (2 kullanım), süs (3 kullanım) ve yakacak (6 kullanım) amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir (Tablo 5. 1).

Çalışma alanımızda belirlenen toplam 125 taksondan 35'inin yöre halkı tarafından kullanımları ile literatürdeki kullanımlarının örtüştüğü saptanmıştır. Bu bitkilerin listesi (Tablo 6. 2) verilmiştir.

Literatürle uyuşmayan ve alanda farklı amaçlarla kullanılan bitkilerin sayısı 84'tür (Bu bitkilerin tür adlarının başına tablo 5.1'de görüldüğü gibi * simgesi konulmuştur).

Yöre halkı tarafından isimlendirilen ancak herhangi bir amaç için kullanılmadığı belirlenen 6 bitki taksonu şunlardır: *Heliotropium europaeum*, *Cardaria draba* subsp. *draba*, *Euphorbia macroclada*, *Dipsacus laciniatus*, *Dactylorhiza iberica*, *Daphne oleoides*.

Ayrıca araştırmamız sonucunda ilk kez kullanımlarına rastlanılan bitkiler; *Helichrysum noeanum*, *H. pallasii*, *Thlaspi perfoliatum*, *Ixiolirion tataricum* subsp. *montanum*, *Marrubium cordatum*, *Fritillaria armena*, *Orchis coriophora*, *Verbascum armenum*, *Onobrychis cornuta* ve *Tamarix tetrandra*'dır.

Konu ile ilgili yapılan literatür (Şimşek vd., 2004; Gençay, 2007; Baytop, 1999; Koyuncu, 2005; Aksakal ve Kaya, 2008; Bulut, 2006; Birinci, 2008; Çakılcıoğlu vd., 2007; Yücel vd., 2010; Çimen, 2009; Keskin, 2011; Vural, 2008; Güneş ve Özhatay, 2011; Eraydın, 2010; Doğan, 2008; Sezik et al., 1997; Tuzlacı, 2004; Avcı, 2004; Gürsoy ve Gürsoy, 2004; Şanlı, 2006; Honda et al., 1996; Tekin, 2011; Gürhan ve Ezer, 2004; Demirezer, 2007; Yıldız vd., 2010; Özgökçe ve Özçelik, 2004; Tarakçı, 2006) taraması sonucu yöre halkı tarafından kullanılan aşağıdaki bitkilere ait literatürde herhangi bir kullanıma rastlanılmamıştır. İlk kez çalışmamızda kaydedilen bu kullanımlarla ilgili sonuçlar aşağıda verilmiştir;

Allium sp. cinsine ait türlerin tıbbi amaçla, vücut temizleyici ve doğal antibiyotik olarak kullanılır.

Eryngium billardieri türü hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Prangos pabularia ve *P. ferulacea* türlerinin, genç filizleri ve yaprakları çay şeklinde tüketilir. Ayrıca yöre halkı *P. ferulacea* türünün kansere iyi geldiğine inanmaktadır.

Muscari armeniacum, *M. coeleste* ve *M. tenuiflorum* türlerinin çiçeklerinin çay şeklinde tüketildiği belirlenmiştir.

Eremurus spectabilis bitkisinin kökü ezilerek baş ağrısını gidermek için başa sürülür.

Achillea kotschyi subsp. *kotschyi* türünün, çay şeklinde tüketildiği ve çayının, idrar yolu iltihabına, böbrek rahatsızlığına iyi geldiği belirlendi. Ayrıca bu takson kadın ve kanser hastalıklarında ve yaraları iyileştirmekte kullanılmaktadır.

Anthemis tinctoria var. *tinctoria* türünden yapılan çay, strese ve uykusuzluğa karşı kullanılmaktadır.

Centaurea carduiformis subsp. *orientalis* taksonu hayvan yemi olarak kullanılır.

Centaurea depressa türünün, kurutulan çiçekleri baharat ve çay şeklinde tüketilir.

Cirsium arvense'nin yeni boy göstermiş taze yapraklarından yemek yapılmaktadır.

Helichrysum arenarium subsp. *rubicundum*, *H. noeanum*, *H. pallasii* türleri, karın ağrısını dindirmek ve öksürüğü gidermek için çay şeklinde tüketilmektedir.

Lapsana communis subsp. *alpina* taksonun yaprakları salatada kullanılır.

Scorzonera tomentosa bitkisinin kökünden sakız elde edilmektedir.

Senecio vernalis türünün, nefes darlığı için çiçek ve yaprakları kaynatılarak suyu içilir.

Tripleurospermum heterolepis ve *T. monticolum* türlerinin çiçeklerinden yapılan çay yöre halkı tarafından, kalp ve nefes darlığı için tüketilmektedir.

Berberis crataegina türünün meyveleri kalp rahatsızlığı için çiğ olarak yenilmektedir.

Anchusa leptophylla bitkisinin çiçeklerin içerisindeki nektarı almak için emzik gibi emilmektedir.

Arnebia densiflora türünün, kökünde yer alan süten sakız elde edilmektedir.

Capsella bursa-pastoris türü, çiğ olarak ya da yemeği yapılarak tüketilir. Ayrıca yöre halkı bitkinin yapraklarını idrar yolu iltihabını gidermek için çay şeklinde tüketmektedir.

Cardamine uliginosa bitkisinin, yaprakları tere gibi çiğ olarak yenilmektedir.

Thlaspi perfoliatum türünün, yapraklarından yemek yapılmaktadır.

Valeriana sisymbriifolia'nın yaprakları baharat olarak yemeklere katılmaktadır.

Silene odontopetala, *S. saxatilis* ve *S. vulgaris* türlerinin yaprakları, basur tedavisi için çay şeklinde tüketilmekte ve çökeleğe baharat olarak katılmaktadır.

Sedum sempervivoides türü, ortamın nem dengesini sağlamak için kullanılmaktadır. Bu amaçla bitki demet yapılarak özellikle mutfakların ve odaların tavanına asılmaktadır.

Scirpoides holoschoenus türünün Toprak üstü kısmını, kız çocukları oyun amaçlı başlarına taç yapmada kullanırlar.

Cephalaria procera bitkisinin, Toprak üstü kısımları vücuttaki yaralara sürüldüğünde yakıcı özelliğinden dolayı yarayı iyileştirmede kullanılmaktadır.

Coronilla orientalis türünün, çiçekleri yemeklere katılarak tüketilmektedir.

Melilotus officinalis türü, hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Onobrychis cornuta türü, dikenlerinden arındırılarak hayvanlara yem olarak verilir. Ayrıca *O. cornuta* ve *Robinia pseudoacacia* türlerinin çiçekleri bal arıları için nektar kaynağıdır.

Vicia cracca bitkisi, hayvan yemi olarak kullanılır.

Hypericum scabrum türü, çiçekleri şeker hastalığı, nefes darlığı ve anti-depressan olarak kaynatılıp suyu içilir. Bu sıvı yaralara ve sivilcelere sürülmektedir.

Iris caucasica subsp. *turcica*'nın çiçekleri çiğ olarak yenilmektedir.

Ixiolirion tataricum subsp. *montanum* türü, çiçekleri çiğ olarak ve yaprakları da yemeklere katılarak tüketilmektedir.

Marrubium cordatum türünün yaprakları kurutularak yemeklerde baharat olarak kullanılmaktadır.

Salvia sp. cinsine ait türlerin yaprakları, kurutularak baharat olarak yemeklerde kullanılır. *S. cryptantha* türü grip ve soğuk algınlığına iyi geldiği için yaprakları kaynatılıp çay şeklinde tüketilir. *S. sclarea* türünün yapraklarından sarma yapılmaktadır.

Stachys byzantina, *Dactylorhiza umbrosa*, *Veronica gentianoides* ve *V. anagalis-aquatica* türlerinin çiçekleri, bal arıları için nektar kaynağıdır.

Stachys lavandulifolia var. *lavandulifolia* türünün çayı, düşük tansiyonu yükseltmede ve boğaz iltihaplarını gidermede kullanılmaktadır.

Teucrium orientale var. *orientale* türünün çiçeklerinden çay yapılmaktadır.

Thymus longicaulis subsp. *longicaulis* var. *subisophyllus* türünün yaprakları kaynatılıp balgam söktürücü olarak çay şeklinde kullanılır. Ayrıca yöre halkı bitkinin yapraklarını baharat olarak çökelek ve peynir mayasında kullanılmaktadır.

Fritillaria armena bitkisinin soğanı çiğ olarak yenilmektedir.

Alcea calvertii türü, evlerin bahçelerinde süs amacıyla yetiştirilmektedir.

Malva neglecta türünden elde edilen lapa, şişen inek memesine sürülerek memeyi iyileştirir. Ayrıca yöre halkı bu lapayı, çocuğu olmayan bayanların karın bölgesine sürüldüğünde çocuklarının olacağına inanmaktadırlar.

Orchis coriophora türünün kökünden salep tozu elde edilir.

Globularia trichosantha subsp. *longisepala* türünün, yaprakları ezilerek elde edilen lapanın suyu süzöldükten sonra gözün üzerine konulmakta ve göz iltihaplarına iyi gelmektedir.

Acantholimon sp. cinsine ait türlerin, çiçekleri hayvanlar tarafından tüketilir. Ayrıca çiçekleri, bal arıları için polen kaynağıdır. Bitkinin kurumuş hali yakacak olarak kullanılır.

Rheum ribes türünün, kaynatılan kök suyu basur hastalığının tedavisi için balla karıştırılıp yenilir. Yapraklarının zehirli olması kanaatine varıldığı için yöre halkı tarafından yenilmemektedir.

Rumex acetosella ve *R. alpinus* türlerinin, yaprakları sarma yapımında kullanılmaktadır.

Primula auriculata bitkisinin, çiçekleri çiğ olarak yenilir.

Malus sylvestris bitkisinin meyvelerinin, kan şekerini düşürdüğüne inanılmaktadır.

Prunus cerasus ve *P. avium* türlerinin, meyveleri aç karnına yendiğinde kanı temizlemektedir. Ayrıca yöre halkı idrar yolları iltihabı için bitkilerin kurutulmuş saplarını çay gibi demleyerek içmektedir.

Rosa pulverulenta türünün, dalından ve kökünden yapılan çay soğuk algınlığına iyi geldiği için içilmektedir.

Cruciata taurica türü, peynir yapımında maya ile birlikte kullanılmaktadır. Peynirin dağılmasını engelleyerek sağlamlaştırdığı için kullanılmaktadır.

Salix caprea türünün, güneş doğmadan önce toplanan yaprakları kaynatılır ve suyuyla yıkanıldığında güneş çarpmalarına karşı koruyucu etkisi bulunmaktadır. Ayrıca yöre halkı bitkinin dallarından süpürge ve sepet yapmaktadır.

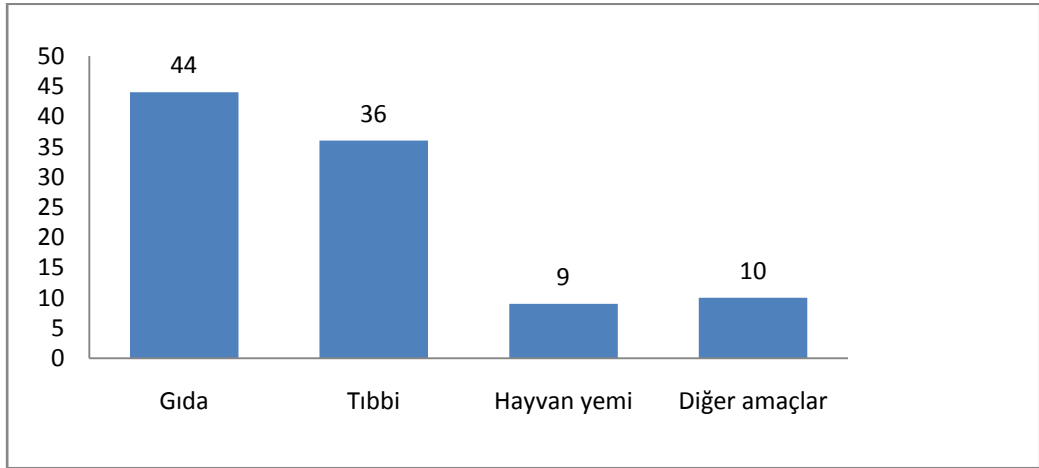
Salix elbursensis bitkisi, güneş doğmadan önce toplanılan yaprakları kaynatılır ve suyuyla yıkandığında güneş çarpmalarına iyi geldiği ve ayıların bu bitkiye sürtünerek dış parazitlerini döktüğü kanaati bulunmaktadır.

Verbascum cheiranthifolium ve *V. armenum* türleri, hayvanlara parazit düşürücü ilaç olarak verilmektedir ve ayrıca balık yakalamada ağ gibi kullanılmaktadır.

Tamarix tetrandra bitkisinin dalları balkon, bahçe ve ahırları temizlemek için süpürge yapımında kullanılır.

Urtica dioica ve *U. urens* türleri, başta meydana gelen mantar hastalığı için kaynatılan bitkinin suyu ile saçlar yıkanır. Ayrıca kemoterapi tedavisi olan hastalara, bitkinin tohumları dövülüp bal ile karıştırılarak verilmektedir.

Yukarıda farklı kullanımları belirtilen türlerden 36'sının tıbbi, 44'ünün gıda, 9'unun hayvan yemi ve 10'unun da diğer amaçlar için kullanıldığı ilk defa belirlenmiştir. Ayrıca Şekil 6. 1'de bu bitkilerin kullanım amaçlarına göre dağılımı verilmektedir.

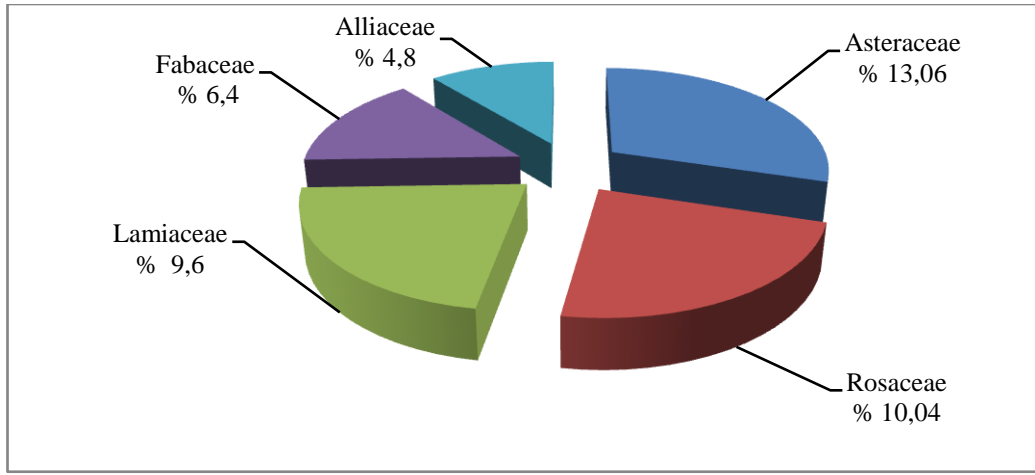

Şekil 6. 1. Literatürden Farklı Kullanımları Belirlenen Bitkilerin Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı

Çalışmamızda bal arıları için polen kaynağı olduğu belirlenen bitkiler şunlardır: *Astragalus angustifolius* subsp. *pungens*, *A. lagurus*, *A. plumosus* var. *krugianus*, *Onobrychis cornuta*, *Robinia pseudoacacia*, *Stachys byzantina*, *Dactylorhiza umbrosa*, *Veronica anagalis-aquatica*, *V. gentianoides*, *Acantholimon armenum*

var. *balansae*, *A. caryophyllaceum* subsp. *caryophyllaceum*, *A. hypochaerum*, *A. ulicinum* subsp. *lycaonicum*.

Çalışma alanından toplanan taksonların, en çok tür ihtiva eden familyadan başlayarak dağılımı ve oranları şu şekildedir; Asteraceae 17 (% 13,06), Rosaceae 13 (% 10,04), Lamiaceae 12 (% 9,6), Fabaceae 8 (% 6,4) ve Alliaceae 6 (% 4,8)'dir.

Şekil 6. 2. En Çok Takson İhtiva Eden Familyalar

Çalışmamız ile yakın bölgedeki bazı araştırmalar (Tekin, 2011; Doğan, 2008; Aksakal ve Kaya, 2008; Özgökçe ve Özçelik, 2004) bitkilerin etnobotanik özellikleri bakımından ilk üç familyası karşılaştırıldığında Aksakal ve Kaya, 2008 hariç **Asteraceae** familyasının tüm çalışmalarda yer aldığı görülmektedir. Çalışmamızda ikinci sırada yer alan **Rosaceae** familyası Aksakal ve Kaya, 2008'de aynı sırada, Tekin, 2011'de ise üçüncü sırada yer almaktadır. Bu durum Erzincan ve civarının **Rosaceae** taksonları bakımından zenginliğini göstermektedir. Çalışmamızda üçüncü sırada yer alan **Fabaceae** familyası Tekin, 2011'de ikinci sırada yer almaktadır (Tablo 6. 1).

Tablo 6. 1. Araştırma alanı ile yakın bölgedeki bazı araştırmaların etnobotanik özellikleri bakımından ilk üç familyasının karşılaştırılması

ARAŞTIRMA ALANININ ADI	İLK ÜÇ FAMILYA
Ergan Dağı (Erzincan)'nın Etnobotanik Özellikleri	Asteraceae
	Rosaceae
	Fabaceae
Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri (Tekin, 2011)	Asteraceae
	Fabaceae
	Rosaceae
Ovacık (Tunceli) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri (Doğan, 2008)	Lamiaceae
	Asteraceae
	Brassicaceae
Erzurum ve Çevresinde Halk Tarafından Gıda Amaçlı Olarak Kullanılan Bitkiler (Aksakal ve Kaya, 2008)	Lamiaceae
	Rosaceae
	Apiaceae
Doğu Anadolu'da Bazı Taksonların Etnobotanik Özellikleri (Özgökçe ve Özçelik, 2004)	Asteraceae
	Lamiaceae
	Malvaceae

Tablo 6. 2. Araştırma Alanında Kullanımı Literatürlerle Uyuşan Bitkiler

Bilimsel Adı	Taranan Literatürler
<i>Hedera helix</i>	Baytop,1999; Tarakçı, 2006; Şanlı, 2006; Eraydın, 2010
<i>Cichorium intybus</i>	Şanlı, 2006; Gençay, 2007; Birinci, 2008; Konak ve Aktar, 2009; Yücel vd., 2010; Eraydın, 2010
<i>Gundelia tournefortii</i>	Çakılcıoğlu vd., 2007; Gençay, 2007; Aksakal ve Kaya, 2008; Akan vd., 2008; Yapıcı vd., 2009
<i>Tragopogon buphthalmoides</i> var. <i>buphthalmoides</i>	Sezik et al., 1997; Aksakal ve Kaya, 2008; Akan vd., 2008; Keskin, 2011;
<i>Xeranthemum annuum</i>	Doğan, 2008; Akan vd., 2008
<i>Anchusa azurea</i> subsp. <i>azurea</i>	Çakılcıoğlu vd., 2007; Akan vd., 2008; Vural, 2008; Yapıcı vd., 2009; Eraydın, 2010
<i>Chenopodium album</i>	Baytop, 1999; Yücel vd., 2010; Eraydın, 2010; Güneş ve Özhatay, 2011
<i>Chenopodium foliosum</i>	Vural, 2008; Aksakal ve Kaya, 2008
<i>Convolvulus arvensis</i>	Baytop, 1999; Çakılcıoğlu vd., 2007; Akan vd., 2008; Eraydın, 2010
<i>Cornus sanguinea</i>	Şimşek vd., 2004; Birinci, 2008; Eraydın, 2010
<i>Juniperus excelsa</i>	Koyuncu, 2005; Çimen, 2009
<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>	Avcı, 2004; Cansaran vd., 2007; Çimen, 2009; Güneş ve Özhatay, 2011
<i>Euphorbia virgata</i>	Özgökçe ve Özçelik, 2004; Çimen, 2009
<i>Astragalus</i> sp.	Baytop, 1999; Çimen, 2009
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Baytop, 1999; Koyuncu, 2005; Birinci, 2008; Eraydın, 2010
<i>Geranium tuberosum</i> subsp. <i>tuberosum</i>	Akan vd., 2008; Aksakal ve Kaya, 2008
<i>Juglans regia</i>	Baytop, 1999; Avcı, 2004; Şanlı, 2006; Demirezer, 2007; Gençay, 2007; Birinci, 2008; Doğan, 2008; Eraydın, 2010
<i>Mentha longifolia</i> subsp. <i>longifolia</i>	Gençay, 2007; Mart, 2006; Cansaran vd., 2007; Güneş ve Özhatay, 2011; Birinci, 2008; Çimen, 2009
<i>Origanum acutidens</i>	Doğan, 2008
<i>Thymussipyleus</i> subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Koyuncu, 2005; Oral, 2007; Koyuncu vd., 2010

Tablo 6. 2. (Devamı) Araştırma Alanında Kullanımı Literatürlerle Uyuşan Bitkiler

Bilimsel Adı	Taranan Literatürler
<i>Cruciata taurica</i>	Mart, 2006; Akan vd., 2008
<i>Malva sylvestris</i>	Gürsoy ve Gürsoy, 2004; Avcı, 2004; Koyuncu, 2005; Şanlı, 2006; Birinci, 2008; Yıldız vd., 2010
<i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>arietina</i>	Baytop, 1999; Şimşek vd., 2004; Doğan, 2008
<i>Polygonum cognatum</i>	Baytop, 1999; Şimşek vd., 2004; Koyuncu, 2005; Şanlı, 2006; Gençay, 2007; Doğan, 2008; Yücel vd., 2010
<i>Cydonia oblonga</i>	Avcı, 2004; Şimşek vd., 2004; Tekin, 2011
<i>Cotoneaster nummularia</i>	Bulut, 2006; Çakılcıoğlu vd., 2007; Vural, 2008
<i>Crataegus monogyna</i> subsp. <i>monogyna</i>	Baytop, 1999; Şimşek vd., 2004; Genç ve Özhatay 2006; Demirezer, 2007; Eraydın, 2010
<i>Crataegus orientalis</i> var. <i>orientalis</i>	Baytop, 1999; Gençay, 2007; Eraydın, 2010
<i>Prunus armeniaca</i>	Gençay, 2007
<i>Prunus domestica</i>	Vural, 2008
<i>Prunus persica</i>	Gençay, 2007
<i>Pyrus communis</i>	Gençay, 2007
<i>Sorbus umbellata</i>	Şimşek vd., 2004
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Baytop, 1999; Gürsoy ve Gürsoy, 2004; Çakılcıoğlu vd., 2007; Şanlı, 2006; Eraydın, 2010
<i>Sedum sempervivoides</i>	Vural, 2008

Tablo 6. 3. Araştırma Alanı İle Yakın Bölgedeki Bazı Araştırmalarda Bitkilerin Etnobotanik Kullanımı Açısından Karşılaştırılması

Araştırma Adı	Toplam takson	Tıbbi	Gıda	Yem	Diğer Amaçlar
Ergan Dağı (Erzincan) Etnobotanik Özellikleri	125	56	82	22	15
Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri (Tekin, 2011)	140	62	60	28	42
Ovacık (Tunceli) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri (Doğan, 2008)	67	67	-	-	-
Doğu Anadolu'da Bazı Taksonların Etnobotanik Özellikleri (Özgökçe ve Özçelik, 2004)	71	71	-	-	-
Erzurum ve Çevresinde Halk Tarafından Gıda Amaçlı olarak kullanılan Bitkiler (Aksakal ve Kaya, 2008)	72	-	72	-	-

Araştırma alanımız ile yakın bölgede yapılan çalışmalarda belirlenen taksonların etnobotanik amaçla kullanım oranları Tablo 6. 3'te verilmektedir. Çalışmamız sonucu araştırma alanında etnobotanik özelliği olan 125 takson belirlenmiştir. Tekin, 2011 en çok takson (140 takson) içeren çalışmadır. Takson sayısı bakımından çalışmamız ikinci sırada yer almaktadır. Tıbbi bitkiler bakımından çalışmamız Tekin, 2011'e oldukça yakındır. Gıda bitkileri bakımından çalışmamız ilk sırayı almaktadır. Yem bitkileri bakımından ise ikinci sırada olduğu belirlenmiştir.

Araştırma alanında otlakların bilinçsiz kullanımı alandaki bazı bitki türlerinin kısmen veya tamamen ortadan kalkmasına sebep olmaktadır. Bölgede biyolojik çeşitliliğini tehdit eden önemli bir etken de anız yakma olayıdır. Yerel halk hala bilinçsizce anız yakmaktadır. Çalışma alanının bitkisel zenginliği, yörede yetişen faydalı bitkileri ve anız yakmanın zararları üzerinde yöre halkına tarafımızdan bir seminer verilmiştir.

Yurdumuzun etnobotanik açıdan ilk defa incelenen, Erzincan ili sınırları içerisinde yer alan Ergan Dağı ve dağın eteklerindeki köylerde gerçekleştirdiğimiz bu çalışmada geleneksel halk ilacı olarak yararlanılan bitkiler saptanmış ve böylece bu orjinal bilgilerin gelecek nesillere unutulmadan aktarılması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bilgiler aynı zamanda modern tedavileri destekleyici amaçla yapılacak çeşitli araştırmalara kaynak olabilecektir.

Ayrıca çalışmamız, Erzincan ilinde etnobotanik açıdan daha önce ilki yapılan “Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri (Tekin, 2011)” adlı araştırmadan sonra ilde gerçekleştirilen ikinci çalışmadır. Bu alanda yapılacak yeni çalışmalarla Erzincan ilinin etnobotanik özelliklerinin ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu çalışma, bir yandan ilde yürütülecek folklorik, sistematik ve farmakolojik çalışmalar için dikkate değer bir kaynak, diğer yandan farklı yörelerde yürütülecek benzer çalışmalar için esin kaynağı olabilecektir.

Bitkilerin çoğu birçok faydalı özelliklere sahip olmalarına karşın, bazı bitkiler ise zehirli özelliklere sahiptir. Bu zehirlenme özelliği doğrudan bitkinin zehirli etkiye sahip olmasının dışında, kullanım sıklığı, kullanılan miktar ve kullananın genetik ve fiziki özellikleri ile de ilgilidir. Zehirlenme genelde, zehirli bitkinin iyi bilinmemesinden dolayı ve yanlış kullanma sonucu ortaya çıkmaktadır (Yücel, 2012).

Doğada bulunan ve halk tarafından tüketilen birçok şifalı bitkinin belli bir ölçüye göre kullanılması gerekmektedir. Şifalı bitkileri daha fazla fayda sağlaması amacıyla bilinçsiz ve kontrolsüz şekilde fazla tüketmek birçok yanlış sonuçlar doğurabilecektir. Birçok şifalı bitkinin yanlış kullanımı ve fazla tüketilmesi zehirlenmelere hatta ölümlere yol açabilir. Bundan dolayı tıbbi amaçlarla kullanılacak bitkisel materyaller mutlaka doktor tavsiyeleri dikkate alınarak kullanılmalıdır. Bu bitkiler üzerinde yapılacak farmakolojik ve toksikolojik çalışmalarla insan sağlığına herhangi bir olumsuz etkiye sebep olup olmadığının araştırılması ve bitkilerin bu bilgilerin ortaya konulmasından sonra kullanılması daha güvenli ve bilimsel olacaktır.

KAYNAKLAR

A., Kaya, Ö., F. ve Yıldırım, C., “Ovabaşı, Akpınar, Güllüce ve Köşeler Köyleri (Gümüşhacıköy/Amasya) Arasında Kalan Bölgede Etnobotanik Bir Araştırma” *Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Dergisi*, 19 (3): 243-257 (2007).

Akan, H., Korkut, M. M. ve Balos M. M., “Arat Dağı ve Çevresinde (Birecik, Şanlıurfa) Etnobotanik Bir Araştırma”, *Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Dergisi*, Elazığ, 20 (1): 67-81 (2008).

Akkan, E., “Erzincan Ovasının İklim Özellikleri”, *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 23 (3.4): 079-101 (1963).

Aksakal, Ö. ve Yusuf, K., “Erzurum ve Çevresinde Halk Tarafından Gıda Amaçlı Olarak Kullanılan Bitkiler”, *Türkiye 10. Gıda Kongresi*, Erzurum, 1009–1012 (2008).

Anonim, “Erzincan İline Ait 2000 - 2010 Yılları Arası Meteorolojik Değerler”, *Erzincan İl Meteoroloji Müdürlüğü*, Erzincan, (2011).

Baytop, T., “Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi (Geçmişte ve Bugün)”, *Nobel Tıp Kitapları*, İstanbul (1999).

Birinci, S., “Doğu Karadeniz Bölgesinde Doğal Olarak Bulunan Faydalı Bitkiler ve Kullanım Alanlarının Araştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Adana, (2008).

Bulut, G. E., “Bayramiç (Çanakkale) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar”, Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, (2008).

Bulut, Y., “Manavgat (Antalya) Yöresinin Faydalı Bitkileri”, Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Isparta, (2006).

Cansaran A. ve Kaya, Ö., F., “Contributions of the ethnobotanical investigation carried out in Amasya district of Turkey (Amasya-Center, Bağlarüstü, Boğaköy and Vermiş villages; Yassıçal and Ziyaret towns)”, *Biological Diversity and Conservation*, 3 (2): 97-116 (2010).

Cansaran, A., Kaya, Ö., F. ve Yıldırım, C., “Ovabaşı, Akpınar, Güllüce ve Köşeler Köyleri (Gümüşhacıköy/Amasya) Arasında Kalan Bölgede Etnobotanik Bir Araştırma”, *Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Dergisi*, 19 (3): 243-257 (2007).

Çimen, A., “Uzundere ve Çevresinin Tıbbi Aromatik Bitkileri” Yüksek Lisans Tezi, *Çoruh Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Artvin, (2009).

Davis, P.H. (ed.), Mill, R.R., Tan, K., “Flora of Turkey and the East Aegean Islands Vol. 10”, *Edinburgh University Press*, Edinburgh, 133 (1988).

Davis, PH, “Flora of Turkey and The East Aegean Islands, Vol. 1-9”, *Edinburgh University Press.*, Edinburgh, (1967).

Demirezer, L. Ö., Ersöz, T., Saraçoğlu, İ. ve Şener, B., “Tedavide Kullanılan Bitkiler (FFD Monografaları)”, *NM Medikal & Nobel Tıp Kitapevleri*, 65-73; 143-147; 283-291 Ankara, (2007).

Doğan, A., “Ovacık (Tunceli) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri”, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, (2008).

Doğanoğlu, Ö., “Yenisarbademli -Isparta Yöresindeki Doğal Faydalı Bitkiler Üzerine Araştırmalar”, Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Isparta, (2004).

Elçi, B. ve Erik, S., “Güdül (Ankara) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri”, *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 26 (2): 57-64 (2006).

Eraydın, S., “Camili Biyosfer Rezerv Alanının Tıbbi Bitkileri”, Yüksek Lisans Tezi, *Artvin Çoruh Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Artvin, (2010).

Ezer, N. ve Arısan, Ö. M., “Folk Medicines in Merzifon (Amasya, Turkey)”, *Turk J Bot*, 30: 223-230 (2006).

Ezer, N. ve Avcı, K., “Çerkeş (Çankırı) Yöresinde Kullanılan Halk İlaçları”, *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 24 (2): 67-80 (2005).

Genç, G. E., Özhatay, N., “An Ethnobotanical Study In Çatalca (European Part Of Istanbul) II”, *Turkish J. Pharm. Sci.*, 3 (2): 73-89 (2006).

Gençay, A., “Cizre (Şırnak)’nin Etnobotanik Özellikleri” Yüksek Lisans Tezi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Van, (2007).

Gençler Özkan, A. M. ve Koyuncu, M. “Traditional Medicinal Plants Used In Pınarbaşı Area (Kayseri-Turkey)”, *Turkish J. Pharm. Sci.* 2 (2): 63-82 (2005).

Güneş, F. ve Özhatay, N. “An ethnobotanical study from Kars (Eastern) Turkey”, *Biological Diversity and Conservation*, 4 (1): 30-41 (2011).

Güneş, S., “Karaisalı (Adana) ve Köylerinde Halkın Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, *Niğde Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Niğde, (2010).

Gürhan, G. ve Ezer, N. “Halk Arasında Hemoroit Tedavisinde Kullanılan Bitkiler-I”, *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 24 (1): 37-55 (2004).

Gürsoy, O. V. ve Gürsoy, U. K. “Anadolu’da Diş ve Diş Eti İle İlgili Hastalıkların Tedavisinde Halk Arasında Yaygın Olarak Kullanılan Bitkiler, Kullanım Şekilleri ve Bitkisel Özellikleri”, *Cumhuriyet Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*, 7: 1(2004).

Honda, G., Yeşilada, E., Tabata, M., Sezik, E., Fujita, T., Takeda, Y., Takaishi, Y., and Tanaka, T. “Traditional Medicine In Turkey VI. Folk Medicine In West Anatolia; Afyon, Kütahya, Denizli, Aydın, Muğla Provinces” *Journal of Ethnopharmacology*, 53: 75-87 (1996).

Kendir, G. , . Güvenç, A. , “Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış”, *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 30 (1): 49–80 (2010).

Keskin M. ve Alpınar, K. , “Kışlak (Yayladağı-Hatay) Hakkında Etnobotanik Bir Araştırma”, *OT Sistemik Botanik Dergisi*, 9 (2): 91-100 (2002).

Keskin, L., “Kadınhanı (Konya) Ve Çevresinde Yetisen Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri”, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, (2011).

Kıran, Ö., “Kozan Yöresi Florasındaki Tıbbi Bitkiler ve Bunların Halk Tıbbında Kullanılışı”, Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Adana, (2006).

Kızıllarlan, Ç. ve Özhatay, N., “Local Names Of Some Plants From The South Part Of İzmit (Northwest Turkey)”, *J. Fac. Pharm. İstanbul*, 40 (2008-2009).

Kızıllarlan, Ç., “İzmit Körfezi’nin Güney Kesiminde Etnobotanik Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, (2008).

Konak, A. ve Aktar, O., “Medikal Antropoloji Çerçevesinde Tunceli / Ovacık’ta Geleneksel Sağaltma Yöntemleri”, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 35 (2): 156-187 (2009).

Korkmaz, M., “Sütçüler (İsparata) Florası”, Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Isparta, (1998).

Koyuncu O., “Geyve (Sakarya) ve Cevresinin Floristik Ve Etnobotanik Acıdan İncelenmesi”, Doktora Tezi, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Eskişehir, (2005).

Koyuncu O., Yaylacı Ö. K., Öztürk, D., Potoğlu Erkara, İ., Savaroğlu, F., Akçoşkun, Ö., ve Ardiç, M., “Risk categories and ethnobotanical features of the *Lamiaceae* taxa growing naturally in Osmaneli (Bilecik/Turkey) and environs”, *Biological Diversity and Conservation*, 3 (3): 31-45 (2010).

Malyer, H., Özaydın, S., Tümen, G., ve Er, S., “Tekirdağ ve Çevresindeki Aktarlarda Satılan Bazı Bitkiler ve Tıbbi Kullanım Özellikleri”, *Dumlupınar Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7: 103-112 (2004).

Mart, S. , “Bahçe ve Hasanbeyli (Osmaniye) Halkının Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Adana, (2006).

Metin A., “Mut ve Çevresinde Yetişen Bitkilerin (Mersin) Etnobotanik Özellikleri”Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, (2009).

Oral, D. Ç., “Konya İlinde Kullanılan Halk İlaçları Üzerinde Etnobotanik Araştırmalar”, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üni. Sağlık Bil. Enstitüsü*, Ankara, (2011).

Özgen, U., Kaya, Y. ve Houghton, P., “Folk medicines in the villages of Ilıca District (Erzurum, Turkey)”, *Turk J Biol*, 36: 93-106 (2012).

Özgökçe, F. , Özçelik, H. , “Ethnobotanical Aspects of Some Taxa in East Anatolia, Turkey”, *Economic Botany*, 58 (4) : 697-704, (2004).

Özhatay, N., “Türkiye’nin BTC Boru Hattı Boyunca Önemli Bitki Alanları”, *BTC şirketi*, 125-127, İstanbul, (2006).

Pils, G., “Flowers of Turkey; a photo guide”, *Austria*, (2006).

Polat, R., Satıl, F. ve Çakılcıoğlu U., “Medicinal plants and their use properties of sold in herbal market in Bingöl (Turkey) district”, *Biological Diversity and Conservation*, 4 (3): 25-35 (2011).

Serin, Y., “Türkiye’nin Çayır ve Mera Bitkileri”, *Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü*, Ankara, (2008).

Sezik, E., Yeşilada, E., Tabata, M., Honda, G., Takaishi, Y., Fujita, T., Tanaka, T. and Takeda, Y., “Traditional Medicine In Turkey VIII. Folk Medicine In East Anatolia; Erzurum, Erzincan, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan Provinces” *Economic Botany*, 51 (3): 195-211 (1997).

Sheasby, P. “Bulbous Plants of Turkey and Iran”, *Alpine Garden Society*, Oxford, (2007).

Şanlı, B. Z. “Bursa ve Çevresinden Toplanan ve Ticareti Yapılan Bazı Ekonomik Bitkiler”, Yüksek Lisans Tezi, *Uludağ Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü*, Bursa, (2006).

Şimşek, I., Aytekin F., Yeşilada E. ve Yıldırım, Ş., “Anadolu’da Halk Arasında Bitkilerin Kullanılış Amaçları Üzerinde Etnobotanik Bir Çalışma”, **14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı**, Eskişehir, (2004).

Tarakçı, S., “Beykoz civarındaki tıbbi özellik taşıyan bitkiler üzerine araştırmalar”, Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, İstanbul, (2006).

Tekin, S., “Üzümlü (Erzincan) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri”, Yüksek Lisans Tezi, **Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Erzincan, (2011).

Tuzlacı, E., “Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler”, **14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı**, İstanbul, (2004).

Uysal, İ., Onar, S., Karabacak, E. ve Çelik, S., “Ethnobotanical aspects of Kapıdağ Peninsula (Turkey)”, **Biological Diversity and Conservation**, 3 (3): 15-22 (2010).

Vural, G., “Honaz Dağı Ve Çevresi’ndeki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri”, Yüksek Lisans Tezi, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Afyon, (2008).

Yaldız, G., Yüksek, T. ve Şekeroğlu, N., “Rize İli Folarısında Bulunan Tıbbi ve Aromatik Bitkiler ve Kullanım Alanları”, **III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi**, 3: 1100-1114 (2010).

Yapıcı, Ü. İ., Hoşgören, H., Saya, Ö., “Kurtalan (Siirt) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri”, **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 12: 191-196 (2009).

Yeşil, Y., “Kürecik (Akçadağ-Malatya) Bucağında Etnobotanik Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, İstanbul, (2007).

Yıldırım, Ş., “Etnobotanik ve Türk Etnobotaniği”, **Kebikeç**, 17, 175-193 (2004).

Yücel, E., Güney, F. ve Şengün, İ., Y., “The wild plants consumed as a food in Mihaliççik district (Eskişehir/Turkey) and consumption forms of these plants”, **Biological Diversity and Conservation**, 3 (3): 158-175 (2010).

Yücel, E., “Türkiye’nin Çayır, Mera ve Ormanlarının Zehirli Bitkileri” Eskişehir, (2012)

EKLER

EK 1. Çalışma alanında tarafımızdan belirlenen ve ekonomik amaçlarla değerlendirilebilecek türler

1. BRASSICACEAE

1. 1. TCHIHATCHEWIA Boiss.

T. isatidae Boiss.

Çok güzel görünümü nedeniyle Erzincan Bahçe Kültürleri Müdürlüğü bünyesinde üretim ve deneme çalışmaları yapılmaktadır. Yöreye özgü nadir endemik monotipik bir türdür. Ayrıca erozyonlu yamaçlarda yetişmesi ve iyi gelişmiş kök yapısı nedeni ile erozyonla mücadelede kullanılabilir.

2. CARYOPHYLLACEAE

2. 1. DIANTHUS L.

D. carmelitarum Reut. Ex Boiss.

D. erythrocoleus Boiss.

D. masmenaeus Boiss. var. *masmenaeus*

D. orientalis Adams

D. zederbaueri Vierh.

Cinsin üyeleri doğal karanfil olarak bilinmektedir. Çiçekçilikte kullanılma potansiyelleri; güzel görünümleri ve kuraklığa dayanıklı olmaları nedeniyle oldukça yüksektir.

2. 2. GYPSOPHILA L.

G. adenophylla Bark.

Çok güzel görünümü ve susuzluk toleransının yüksekliği nedeniyle değerlendirilebilir. Cinsin üyeleri saponin içeriği nedeniyle ekonomik önem taşımaktadır.

3. ROSACEAE

2. 3. ROSA L.

R. dumalis Bechst. subsp. *boissieri* (Crepin) Ö. Nilsson var. *boissieri*

R. heckeliana Tratt. subsp. *orientalis* (Dupont) Meikle

R. pimpinellifolia L.

Rosa türleri gerek süs bitkisi değeri gerekse esansiyel ve aromatik özelliğinden dolayı kültüre alınarak değerlendirilebilir.

EK 1. (Devamı) Çalışma alanında tarafımızdan belirlenen ve ekonomik amaçlarla değerlendirilebilecek türler

4. ASPARAGACEAE

3. 1. ORNITHOGALUM L.

O. oligophyllum E.D. Clarke

O. sphaerocarpum Kerner

Bitki Tükrük otu, karga soğanı ve köpek soğanı adıyla bilinir. Soğanlı olup kültüre alınarak saksı veya park ve bahçelerde süs bitkisi olarak değerlendirilebilir.

3. 2. SCILLA L.

S. siberica Haw. subsp. *armena* (Grossh.) Mordak

Karların erimesiyle açan, soğanlı, güzel görümlü bir bitkidir. Bu açıdan değerlendirilebilir. Sümbül olarak da bilinir.

5. LILIACEAE

4. 1. TULIPAL.

T. armena subsp. *lycica* (Baker) Marais

Güzel görünümü nedeniyle kültüre alınarak süs bitkisi olarak değerlendirilebilir.

6. ORCHIDACEAE

5. 1. ORCHIS L.

O. coriophora L.

O. pallens L.

Orkideler nadir bitkilerden olup süs bitkisi değerleri çok yüksektir. Bu açıdan değerlendirilebilir.

Ek 2. Çalışma alanında tarafımızdan belirlenen ve ekonomik amaçlarla değerlendirilebilecek türlerden bazılarının fotoğrafları

Şekil 1. 1 *Tchihatchewia isatidae*

Şekil 1. 2 *Dianthus carmelitarum*

Şekil 1. 3 *D. masmenaeus* var. *masmenaeus*

Şekil 1. 4 *D. orientalis*

Ek 2. (Devamı) Çalışma alanında tarafımızdan belirlenen ve ekonomik amaçlarla değerlendirilebilecek türlerden bazılarının fotoğrafları

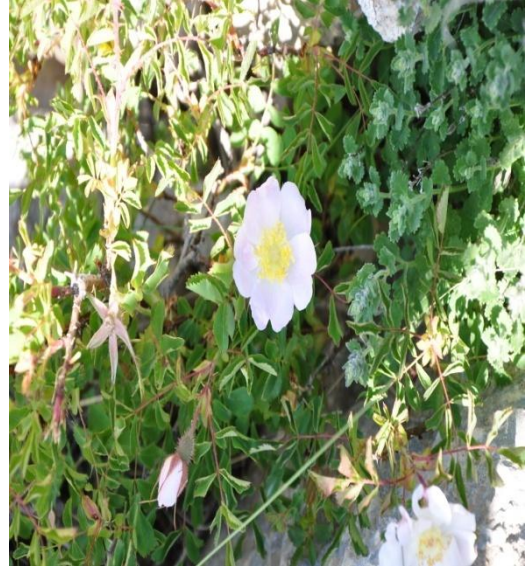
Şekil 1. 5 *D. zederbaueri*

Şekil 1. 6 *Gypsophila adenophylla*

Şekil 1. 7 *Rosa heckeliana* subsp. *orientalis*

Şekil 1. 8 *R. pimpinellifolia*

Ek 2. (Devamı) Çalışma alanında tarafımızdan belirlenen ve ekonomik amaçlarla değerlendirilebilecek türlerden bazılarının fotoğrafları

Şekil 1. 9 *Ornithogalum oligophyllum*

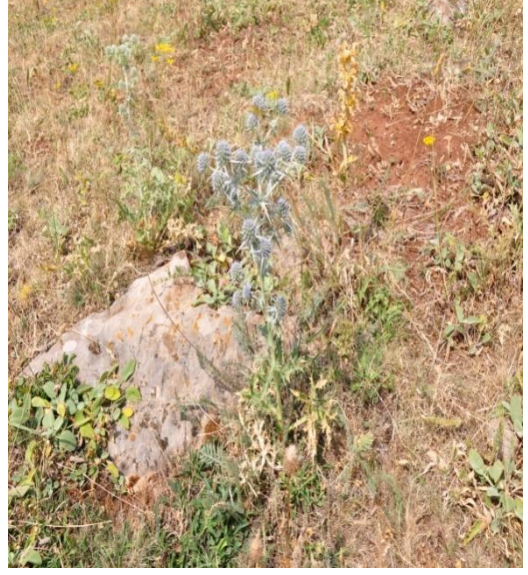
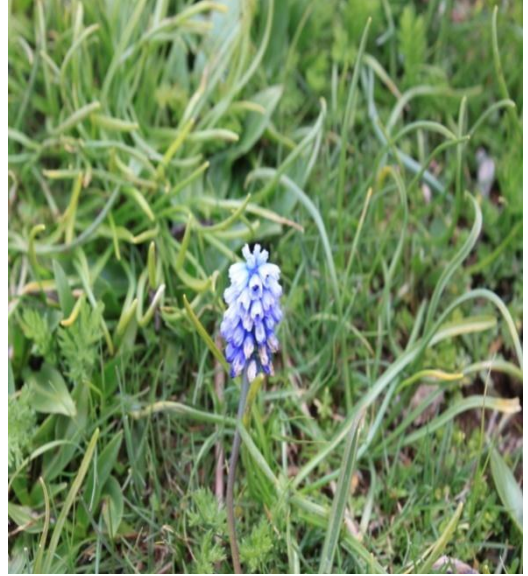
Şekil 1.10 *Scilla siberica* subsp. *armena*

Şekil 1. 11 *Tulipa armena* subsp. *lycica*

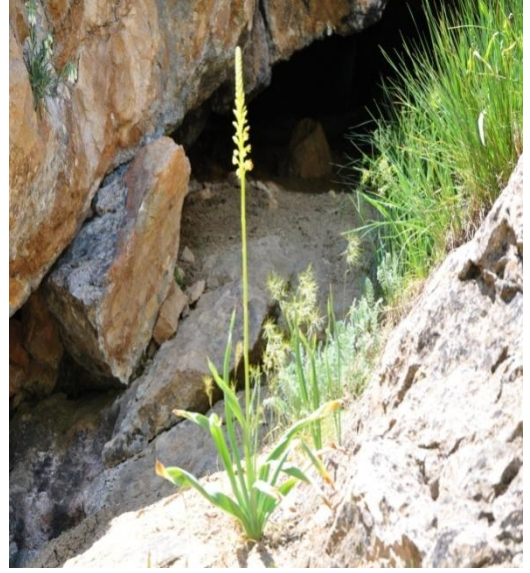
Şekil 1. 12 *Orchis pallens*

Ek 3. Ergan Dağının etnobotanik özelliği olan bitkilerden bazılarının fotoğrafları**Şekil 2. 1** *Allium kharputense***Şekil 2. 2** *Eryngium billardieri***Şekil 2. 3** *Prangos ferulacea***Şekil 2. 4** *Muscari coeleste*

Ek 3. (Devamı) Ergan Dağının etnobotanik özelliği olan bitkilerden bazılarının fotoğrafları

Şekil 2. 5 *Muscari tenuiflorum*

Şekil 2. 6 *Eremurus spectabilis*

Şekil 2. 7 *Centaurea carduiiformis*
subsp. orientalis

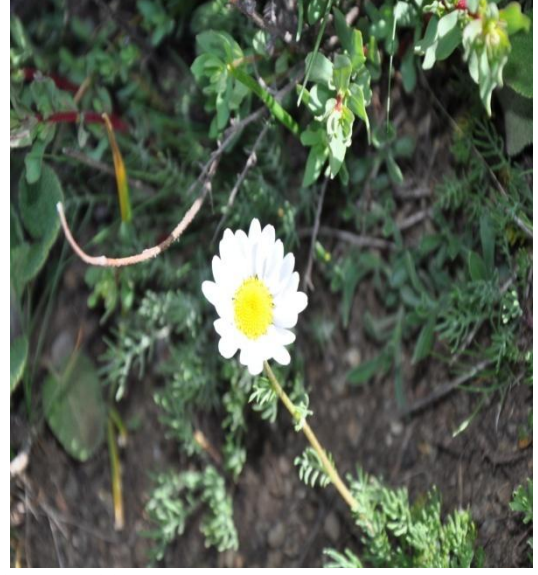

Şekil 2. 8 *Centaurea depressa*

Ek – 3. (Devamı) Ergen Dağının etnobotanik özelliği olan bitkilerden bazılarının fotoğrafları

Şekil 2. 9 *Gundelia tournefortii*

Şekil 2.10 *Tripleurospermum monticum*

Şekil 2. 11 *Berberis crataegina*

Şekil 2. 12 *Arnebia densiflora*

Ek 3. (Devamı) Ergan Dağının etnobotanik özelliği olan bitkilerden bazılarının fotoğrafları

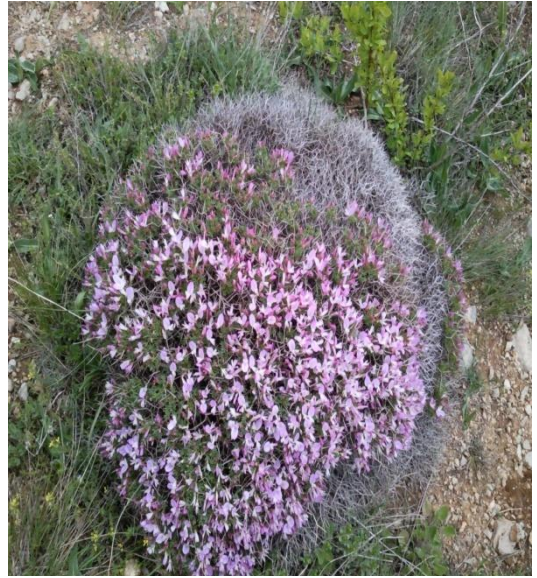
Şekil 2. 13 *Dipsacus laciniatus*

Şekil 2. 14 *Sedum sempervivoides*

Şekil 2. 15 *Alcea calvertii*

Şekil 2. 16 *Onobrychis cornuta*

Ek 3. (Devamı) Ergan Dağının etnobotanik özelliği olan bitkilerden bazılarının fotoğrafları

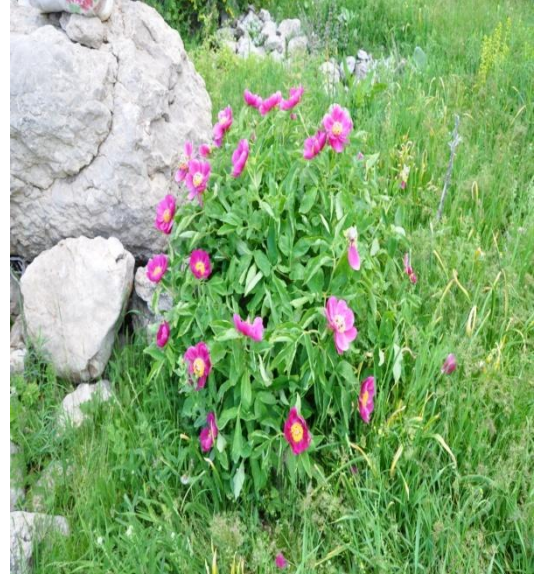
Şekil 2. 17 *Iris caucasica* subsp. *turcica*

Şekil 2. 18 *Salvia sclarea*

Şekil 2. 19 *Stachys lavandulifolia* var. *lavandulifolia*

Şekil 2. 20 *Paeonia mascula* subsp. *arietina*

Ek 3. (Devamı) Ergan Dağının etnobotanik özelliği olan bitkilerden bazılarının fotoğrafları

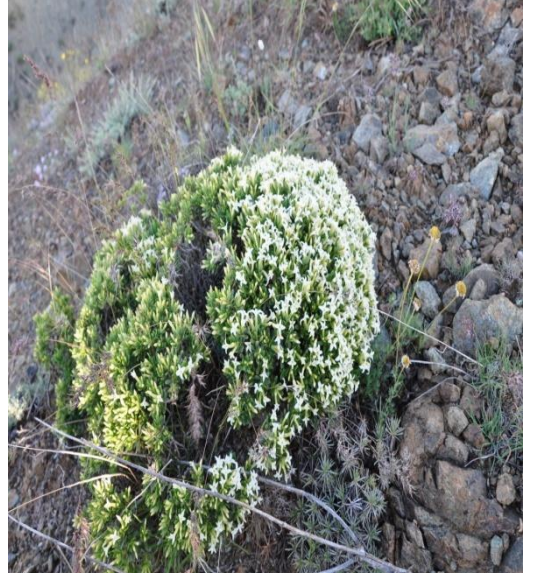
Şekil 2. 21 *Globularia trichosantha* subsp. *longisepala*

Şekil 2. 22 *Acantholimon ulicinum* subsp. *lycaonicum*

Şekil 2. 23 *Rheum ribes*

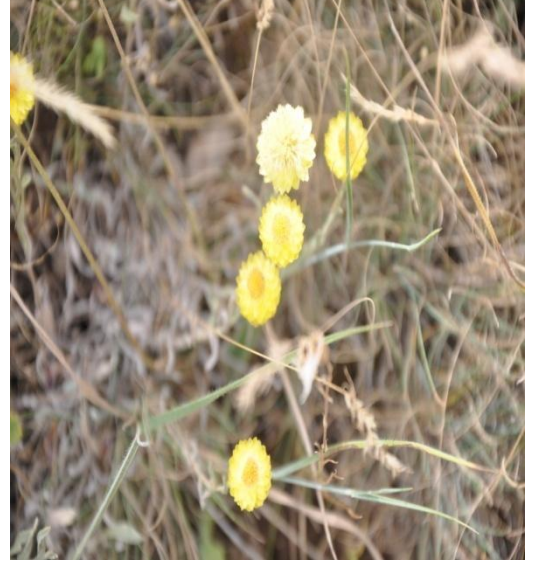

Şekil 2. 24 *Daphne oleoides*

Ek 3. (Devamı) Ergan Dağının etnobotanik özelliği olan bitkilerden bazılarının fotoğrafları

Şekil 2. 25 *Helichrysum noeanum*

Şekil 2. 26 *H. pallasii*

Şekil 2. 27 *Thlaspi perfoliatum*

Şekil 2. 28 *Ixiolirion tataricum*

Ek 3. (Devamı) Ergan Dağının etnobotanik özelliği olan bitkilerden bazılarının fotoğrafları

Şekil 2. 29 *Marrubium cordatum*

Şekil 2. 30 *Fritillaria armena*

Şekil 2. 31 *Orchis coriphora*

Şekil 2. 32 *Verbascum armenum*

EK 4. Araştırma alanından izlenimler

Şekil 3. 1 Yörede oldukça yaygın olan büyükbaş hayvanların otlatılması

Şekil 3. 2 Merada otlatılan küçükbaş hayvanlar

EK 4. (Devamı) Araştırma alanından izlenimler

Şekil 3. 3 Binkoç köyü yakınlarında arıcılık faaliyetleri

Şekil 3. 4 Türkmenoğlu köyünde halk ile yapılan görüşmelerden bir kare

EK 4. (Devamı) Araştırma alanından izlenimler

Şekil 3. 5 Oğulcuk köyü kahvesinde halktan bilgi alırken

Şekil 3. 6 Caferli Yaylasında bir çadır ziyareti

EK 4. (Devamı) Araştırma alanından izlenimler

Şekil 3. 7 Yaylada bitkilerin etnobotanik özelliklerinin kaydedilmesi

Şekil 3. 8 Arazi çalışması sırasında bir çobandan bilgi alınırken

EK – 4. (Devamı) Araştırma alanından izlenimler

Şekil 3. 9 Ergan Dağı yaylalarından bir görünüm

Şekil 3. 10 Yaylabası kahvesinde halktan bilgi alırken

EK – 4. (Devamı) Araştırma alanından izlenimler

Şekil 3. 11 Yaylabası beldesinde halkla yapılan bir görüşme

Şekil 3. 12 Türkmenoğlu köyünde halkla yapılan bir görüşme

EK 5. Kaynak Kişiler

Adı Soyadı	Yaşı	Köyü
Pakize Uğurlu	60	Binkoç
Murat Sarıca	50	Binkoç
Ahmet Taş	35	Yaylabaşı
Cahit Özdemir	52	Yaylabaşı
Cemal Yeter	50	Yaylabaşı
Meriç Yeter	28	Yaylabaşı
Sebahat Turan	80	Türkmenoğlu
Fatma Turan	40	Türkmenoğlu
Tarık Turan	25	Türkmenoğlu
Nezaket Avcı	70	Türkmenoğlu
Sakine Azat	75	Türkmenoğlu
Nuri Pedük	57	Oğulcuk
Musa Kaya	54	Oğulcuk
Mehmet Aydoğan	48	Oğulcuk
Mahmut Gündoğdu	40	Oğulcuk
Polat Temel	26	Oğulcuk
Orhan Cimin	27	Oğulcuk
Engin Şenol	24	Oğulcuk
Sadet Efe	43	Binkoç
Şakir Uğuz	51	Binkoç
Hanife Köse	60	Oğulcuk
İbrahim Başpınar	60	Yaylabaşı
Zafer Atasever	43	Binkoç
Veli Albayrak	52	Oğulcuk
Cemal Albayrak	55	Oğulcuk
Metin Aksoy	44	Yaylabaşı
Çetin Ilgaz	46	Yaylabaşı
Ayşe Ilgaz	43	Yaylabaşı
Mehmet Saylak	45	Yaylabaşı
Zeynep Saylak	35	Yaylabaşı

ÖZGEÇMİŞ

Zeynettin ALPASLAN 1985 yılında Mardin'inin Mazıdağı ilçesinde doğdu. İlkokul, Ortaokul ve Lise öğrenimini Mersin'de bitirdikten sonra 2005-2009 yılları arasında Dicle Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümünde eğitim gördü. 2010 yılında Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programına kaydoldu.